

Proef ingediend met het oog op het behalen van de graad van Master of Arts in het
Vertalen

GenAI, MT en de vertaler van morgen

Hoe beïnvloeden generatieve artificiële intelligentie en machinevertaling de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over het vertaalberoep en hun keuze om vertaler te worden?

Davina Ferraris

0620340

Academiejaar 2024-2025

Promotor: Prof. dr. Koen Kerremans

Letteren & Wijsbegeerte

Thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master
of Arts in Translation

GenAI, MT, and the Translator of Tomorrow

How do generative artificial intelligence and machine translation influence the
perceptions of third-year Applied Linguistics students at Flemish universities about
the translation profession and their choice to become translators?

Davina Ferraris

0620340

Academic year 2024-2025

Supervisor: Prof. Dr. Koen Kerremans

Languages & Humanities

Abstract en trefwoorden

De opkomst van generatieve artificiële intelligentie (GenAI) en machinevertaling (MT) verandert het beroep van vertaler drastisch, wat leidt tot toenemende onzekerheid over de toekomst van het beroep. Tegelijkertijd staan derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten voor belangrijke studie- en carrièrekeuzes, waaronder de keuze om vertaler te worden. Deze masterproef onderzoekt hoe zij het beroep van vertaler percipiëren in tijden van GenAI en MT en in hoeverre deze percepties hun keuze om vertaler te worden beïnvloeden.

Dit exploratieve mixed methods-onderzoek, gebaseerd op het *Social Cognitive Career Theory* (SCCT)-model van Lent en Brown (2019), maakt gebruik van een kwantitatieve enquête met open vragen. Het model is getest op betrouwbaarheid en validiteit, waarna de SCCT-variabelen zijn geanalyseerd met behulp van een regressie- en correlatieanalyse. De kwalitatieve gegevens zijn gecodeerd om een dieper inzicht te krijgen in de kwantitatieve bevindingen.

De resultaten tonen aan dat studenten onzeker zijn over de toekomst van het vertaalberoep, maar aangeven dat GenAI en MT het vertaalberoep zullen veranderen. Deze onzekerheid heeft een beperkte invloed op hun keuze om vertaler te worden. Zelfeffectiviteit en persoonlijke interesses zijn de belangrijkste factoren die hun beslissing om vertaler te worden beïnvloeden. Deze bevindingen kunnen bijdragen aan de verbetering van vertaalopleidingen en loopbaanbegeleiding. Verder onderzoek, zoals longitudinale en cross-culturele studies, is aanbevolen om deze inzichten verder te verdiepen.

Trefwoorden: generatieve artificiële intelligentie, machinevertaling, percepties, *Social Cognitive Career Theory*, Toegepaste Taalkunde, Vlaamse universiteiten, vertaalberoep

Samenvatting

De opkomst van generatieve artificiële intelligentie (GenAI) en machinevertaling (MT) heeft het beroep van vertaler ingrijpend veranderd. Technologische vooruitgang heeft ook gevolgen voor de inschrijvingen voor taal- en vertaalopleidingen in het hoger onderwijs, waardoor sommige vertaalopleidingen verdwijnen, terwijl nieuwe vertaalopleidingen inspelen op technologische veranderingen. Studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten worden geconfronteerd met deze technologische evolutie en staan op het punt belangrijke studie- en carrièrekeuzes te maken, waaronder de keuze om vertaler te worden. Terwijl de druk van automatisering toeneemt en de toekomst van het vertaalberoep onzekerheden met zich meebrengt, moeten studenten zich academisch of professioneel oriënteren, wat in tijden van technologische verandering uitdagender is dan ooit.

Dit onderzoek gaat na hoe derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten het vertaalberoep percipiëren in tijden van GenAI en MT en in welke mate die percepties hun keuze om vertaler te worden beïnvloeden.

Het onderzoek volgt een verkennende mixed methods-aanpak, waarbij het theoretisch kader is gebaseerd op het *Social Cognitive Career Theory* (SCCT)-model van Lent en Brown (2019) en waarbij de literatuurstudie de impact van artificiële intelligentie (AI) op het vertaalberoep in kaart brengt. Het veldonderzoek bestaat uit een enquête waarin zowel kwantitatieve gegevens via Likertschalen als kwalitatieve gegevens via open vragen zijn verzameld. Daarnaast zijn de Cronbachs alfa (α) en de exploratieve factoranalyse (EFA) gebruikt om de validiteit en betrouwbaarheid van het SCCT-model te toetsen, dat is aangepast aan de context van dit onderzoek. Ten slotte zijn correlatie- en regressieanalyses op kwantitatieve gegevens uitgevoerd om de relaties tussen SCCT-variabelen te onderzoeken, namelijk leerervaringen, zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen, interesses, keuzedoelen en keuzeacties. De kwalitatieve gegevens zijn gecodeerd en bieden een dieper inzicht in de kwantitatieve resultaten.

De resultaten tonen aan dat studenten GenAI en MT voornamelijk als hulpmiddelen zien die het vertaalberoep veranderen, hoewel er onzekerheid bestaat over wat de toekomst van het vertaalberoep zal brengen. Deze onzekerheid speelt echter slechts bij een minderheid van de studenten een significante rol. Zelfeffectiviteit, oftewel het vertrouwen in eigen vertaalcapaciteiten, blijkt een sterkere voorspeller van hun interesses, doelen en uiteindelijke beslissing om vertaler te worden dan de verwachtingen over het vertaalberoep. Hoewel een

minderheid van de respondenten aangeeft dat AI bepalend is voor hun beslissing om al dan niet voor het vertaalberoep te kiezen, wijst het onderzoek erop dat AI wel degelijk invloed kan uitoefenen op individuele beslissingen.

Deze bevindingen kunnen bijdragen aan de verbetering van vertaalopleidingen, helpen betrouwbare informatie te verstrekken over de toekomst van het vertaalberoep en kunnen loopbaanbegeleiding optimaliseren, zodat studenten beter voorbereid zijn op de snel evoluerende vertaalsector. Vervolgonderzoek wordt aanbevolen om het SCCT-model van dit onderzoek verder te ontwikkelen, het beroepsgedrag van afgestudeerde respondenten te onderzoeken en de percepties van masterstudenten in vertaalopleidingen in het binnen- en buitenland in kaart te brengen. Dit zal de impact van GenAI en MT op percepties over het vertaalberoep en loopbaankeuzes verder verduidelijken.

Résumé

L'émergence de l'intelligence artificielle générative (GenAI) et de la traduction automatique (MT) a profondément transformé le métier de traducteur. Les progrès technologiques ont également des répercussions sur les inscriptions dans les formations linguistiques et de traduction dans l'enseignement supérieur, entraînant la disparition de certaines formations en traduction, tandis que de nouvelles formations en traduction s'adaptent aux changements technologiques. Les étudiants en linguistique appliquée des universités flamandes sont confrontés à cette évolution technologique et sont sur le point de faire des choix importants en matière d'études et de carrière, notamment celui de devenir traducteur. Alors que la pression de l'automatisation s'intensifie et que l'avenir de la profession de traducteur est incertain, les étudiants doivent s'orienter sur le plan académique ou professionnel, ce qui est plus difficile que jamais en cette période de changements technologiques.

Cette thèse examine comment les étudiants de troisième année en linguistique appliquée dans les universités flamandes perçoivent la profession de traducteur à l'ère de la GenAI et de la MT, et dans quelle mesure ces perceptions influencent leur choix de devenir traducteurs.

L'étude adopte une approche exploratoire en méthodes mixtes, avec un cadre théorique fondé sur le modèle *Social Cognitive Career Theory* (SCCT) de Lent et Brown (2019), et une revue de littérature portant sur l'impact de l'intelligence artificielle (IA) sur la profession de traducteur. La recherche de terrain comprend une enquête recueillant à la fois des données quantitatives via des échelles de Likert et des données qualitatives par des questions ouvertes. De plus, l'alpha de Cronbach (α) et des analyses factorielles ont été utilisées pour vérifier la validité et la fiabilité du modèle SCCT, adapté au contexte de cette étude. Enfin, des analyses de corrélation et de régression ont été réalisées sur les données quantitatives afin d'examiner les relations entre les variables SCCT, à savoir les expériences d'apprentissage, l'auto-efficacité, les attentes de résultats, les intérêts, les objectifs de choix et les actions de choix. Les données qualitatives ont été codées pour fournir une compréhension approfondie des résultats quantitatifs.

Les résultats montrent que les étudiants considèrent principalement la GenAI et la MT comme des outils qui transforment la profession de traducteur, bien qu'une certaine incertitude subsiste quant à l'avenir de cette profession. Cette incertitude ne joue toutefois un rôle significatif que chez une minorité d'étudiants. L'auto-efficacité, c'est-à-dire la confiance en ses propres capacités de traduction, s'avère être un meilleur prédicteur de leurs intérêts, objectifs et

décisions finales de devenir traducteur que les attentes concernant la profession. Bien qu'une minorité de répondants indique que l'IA influence de manière déterminante leur choix de carrière en traduction, cette étude montre que l'IA peut effectivement impacter les décisions individuelles.

Ces résultats peuvent contribuer à l'amélioration des formations en traduction, à la fourniture d'informations fiables sur l'avenir de la profession et à l'optimisation de l'orientation professionnelle, afin de mieux préparer les étudiants au secteur de la traduction à l'ère de l'IA. Des recherches futures sont recommandées pour développer davantage le modèle SCCT, étudier le comportement professionnel des diplômés et cartographier les perceptions des étudiants en master en traduction, tant au niveau national qu'international. Cela permettra de mieux comprendre l'impact de la GenAI et de la MT sur les perceptions de la profession et les choix de carrière.

Verklaring van authenticiteit

De ondertekende verklaring van authenticiteit is een integrale component van het geschreven werk (Bachelorproef of Masterproef) dat wordt ingediend door de student. Met mijn handtekening verklaar ik dat:

- ik de enige auteur ben van het ingesloten geschreven werk¹;
- ik dit werk in eigen woorden heb geschreven;
- ik geen plagiaat heb gepleegd zoals gedefinieerd in artikel 118 van het Onderwijs- en Examenreglement van de VUB; waarbij de meest voorkomende vormen van plagiaat zijn (niet-limitatieve lijst):
 - aard 1: tekst overnemen van andere auteurs, weliswaar met bronvermelding maar zonder gebruik van aanhalingstekens waar het om een letterlijke overname gaat;
 - aard 2: tekstfragmenten overnemen van andere auteurs, al dan niet letterlijk, zonder bronvermelding;
 - aard 3: verwijzen naar primair bronmateriaal waar de tekst en bronvermelding al dan niet letterlijk wordt overgenomen uit niet-vermelde secundaire bronnen;
 - aard 4: tekstfragmenten overnemen van andere auteurs, al dan niet met bronvermelding, met geringe en/of misleidende tekstaanpassingen.
 - aard 5: eigen werk hergebruiken zonder dat te vermelden (zelfplagiat).
 - aard 6: kernboodschappen of teksten gebruiken gegenereerd door AI-toepassingen zonder vermelding hiervan.
- ik in de tekst en in de referentielijst volledig heb gerefereerd naar alle internetbronnen, gepubliceerde of ongepubliceerde teksten die ik heb gebruikt of waaruit ik heb geciteerd;
- ik duidelijk alle tekst heb aangeduid die letterlijk is geciteerd;
- ik alle methoden, data en procedures waarheidsgetrouw heb gedocumenteerd;
- ik geen data heb gemanipuleerd;
- ik alle personen en organisaties heb vermeld die dit werk hebben gefaciliteerd, dus alle ingediende werk ter evaluatie is mijn eigen werk dat zonder hulp werd uitgevoerd tenzij uitdrukkelijk anders vermeld;
- dit werk noch een deel van dit werk werd ingediend aan een andere instelling, universiteit of programma;
- ik op de hoogte ben dat dit werk zal gescreend worden op plagiaat en het misbruik van generatieve AI;
- ik ben me ervan bewust dat ik het gebruik van generatieve AI moet melden in lijn met de relevante richtlijnen hierover;
- ik alle origineel onderzoeksmateriaal onmiddellijk zal indienen op het Decanaat wanneer hierom wordt gevraagd;
- ik op de hoogte ben dat het mijn verantwoordelijkheid is om na te gaan dat ik word opgeroepen voor een hoorzitting en tijdens de periode van hoorzittingen beschikbaar te zijn;
- ik kennis genomen heb van artikel 118 van het Onderwijs- en Examenreglement van de VUB omtrent onregelmatigheden en dat ik op de hoogte ben van de disciplinaire sancties;

Student familienaam, voornaam: **Datum:**

Handtekening:

¹ Voor groepswerken zijn de namen van alle auteurs verplicht. Hun handtekeningen staan collectief borg voor de volledige inhoud van het geschreven werk.

Toestemmingsformulier

openbaarmaking masterproef

Student : Davina Ferraris
Rolnummer : 0620340
Opleiding : Master of Arts in Translating
Academiejaar : 2024-2025

Masterproef
Titel : GenAI, MT en de vertaler van morgen
Promotor : Prof. dr. Koen Kerremans

De masterproef waarvoor de student een credit behaalt, en waaromtrent geen 'non disclosure agreement' (NDA of geheimhoudingsovereenkomst) werd opgesteld, kan kosteloos worden opgenomen in de vubis-catalogus van de centrale universiteitsbibliotheek mits expliciete toestemming van de student.

De student kiest in het kader van de mogelijkheid tot kosteloze terbeschikkingstelling van zijn/haar masterproef volgende optie:

- ☐ OPEN ACCESS: wereldwijde toegang tot de full tekst van de masterproef
- ☐ ENKEL VANOP DE CAMPUS: enkel toegang tot de full tekst van de masterproef vanop het VUB-netwerk
- ☐ EMBARGO WAARNA OPEN ACCESS VOLGT: pas wereldwijde toegang tot de full tekst van de masterproef na een opgegeven datum, met name ...
- ☐ EMBARGO WAARNA ENKEL TOEGANG VANOP DE CAMPUS VOLGT: enkel vanop de campus toegang tot de full tekst van de masterproef na een opgegeven datum, met name 4 augustus 2025
- ☐ FULL TEKST NOOIT TOEGANKELIJK: geen toegang tot de full tekst van de masterproef
- ☐ GEEN TOESTEMMING voor terbeschikkingstelling

De promotor bevestigt de kennisname van het voornemen van de student tot terbeschikkingstelling van de masterproef in de vubis-catalogus van de centrale universiteitsbibliotheek.

Datum: 20/07/2025

Handtekening promotor:

Dit document wordt opgenomen in de masterproef. De student die het formulier niet voegt aan de masterproef en/of geen keuze heeft aangeduid en/of het formulier niet ondertekend heeft en/of geen kennisgeving aan de promotor heeft gedaan, wordt geacht geen toestemming tot openbaarmaking te verlenen; in dat geval zal de masterproef enkel worden gearhiveerd, maar is deze niet publiek toegankelijk.

Opgesteld te Brussel op 18.07.2025

Handtekening student

Inhoud

Abstract en trefwoorden	I
Samenvatting	II
Résumé	IV
Verklaring van authenticiteit	VI
Toestemmingsformulier openbaarmaking masterproef.....	VII
Inhoud.....	1
Lijst van tabellen	5
Lijst van figuren	6
Lijst van afkortingen	7
Voorwoord	8
1 Inleiding.....	9
2 Literatuurstudie	12
2.1 GenAI en MT in de context van vertalen.....	12
2.2 Evolutie van taal- en vertaalopleidingen in tijden van AI.....	13
2.2.1 Verdwijning van vertaalopleidingen.....	13
2.2.2 Dalende instroom in de master in het Vertalen.....	13
2.3 Dalende instroom in bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde	16
2.3.1 Hervorming van vertaalopleidingen en de opkomst van nieuwe vertaalopleidingen ..	18
2.4 Voor- en nadelen van AI voor het vertaalberoep	18
2.4.1 Vertaalnauwkeurigheid van AI.....	19
2.4.2 Creatief taalgebruik	20
2.4.3 Taken en maatschappelijke status.....	20
2.4.4 Economische druk en positionering.....	21
2.4.5 Kennis en competenties	22
2.4.6 Gegevensbescherming	23
2.5 Deelconclusie	23
3 Theoretisch kader	25
3.1 Social Cognitive Career Theory.....	25
3.1.1 Variabelen uit het SCCT-model	26
3.1.2 SCCT-submodellen.....	30
3.2 Verbanden tussen de SCCT-variabelen	33
3.2.1 Verbanden tussen de SCCT-bouwstenen.....	33
3.2.2 Verbanden in het interessemodel.....	34

3.2.3	Verbanden in het keuzemodel	35
3.2.4	Verbanden in het prestatiemodel	35
3.3	Relevantie van de SCCT voor dit onderzoek.....	36
3.4	Toepassing van de SCCT in dit onderzoek.....	37
3.5	Deelvragen en hypothesen	39
3.5.1	Deelvraag 1	39
3.5.2	Deelvraag 2 met hypothesen.....	39
3.5.3	Deelvraag 3 met hypothesen.....	40
4	Onderzoeksmethode	42
4.1	Soort onderzoek	42
4.2	Dataverzamelmethode	42
4.2.1	Deskresearch.....	42
4.2.2	Veldonderzoek.....	43
4.3	Onderzoeksverloop	43
4.4	Opbouw van de vragenlijst	43
4.5	Data-analyse.....	44
5	Resultaten	46
5.1	Inclusie- en exclusiecriteria	46
5.1.1	Respondenten.....	46
5.1.2	Vragenlijst	47
5.2	Validiteit en betrouwbaarheid van het SCCT-model.....	48
5.2.1	Betrouwbaarheid van meetschalen	48
5.2.2	Constructvaliditeit en inhoudsvaliditeit.....	50
5.2.3	Exploratieve factoranalyse.....	51
5.3	Correlatieanalyse tussen SCCT-variabelen.....	53
5.4	Hypothesetoetsing met lineaire regressieanalyse.....	55
5.4.1	H1: Hoe positiever de leerervaringen van studenten zijn, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep zijn	55
5.4.2	H2: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen over het vertaalberoep zijn	56
5.4.3	H3: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe positiever hun interesse in het vertaalberoep.....	56
5.4.4	H4: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden.....	57
5.4.5	H5: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen zijn, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden.....	58
5.4.6	H6: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de interesse in het vertaalberoep.....	59

5.4.7	H7: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden.....	59
5.4.8	H8: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden.....	60
5.4.9	H9: Hoe hoger de interesse van studenten in het vertaalberoep, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden	60
5.4.10	H10: Hoe groter de kans dat studenten doelen stellen om vertaler te worden, hoe meer actie ze zullen ondernemen om vertaler te worden.....	61
5.4.11	Samenvatting van de hypothesetoetsing	61
5.5	Descriptieve analyse	62
5.5.1	Gemiddelde resultaten per SCCT-variabele en per SCCT-variabele per subgroep.....	62
5.6	Kwalitatieve analyse	65
5.6.1	Invloeden van GenAI en MT op de keuze van studenten om vertaler te worden.....	65
5.6.2	Uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep door GenAI en MT.....	65
5.6.3	Voor- en nadelen van GenAI en MT voor het vertaalberoep volgens studenten	69
6	Discussie.....	71
6.1	Betrouwbaarheid van het aangepaste SCCT-model.....	71
6.2	Toetsing van de interne validiteit van het SCCT-model.....	72
6.2.1	Constructvaliditeit via exploratieve factoranalyse.....	72
6.2.2	Inhoudsvaliditeit van SCCT-items	72
6.3	Verklarende factoren van uitkomstverwachtingen.....	73
6.3.1	Leerervaringen als factor voor uitkomstverwachtingen	73
6.3.2	Zelfeffectiviteit als factor voor uitkomstverwachtingen.....	73
6.4	Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep per studentenprofiel	75
6.4.1	Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van studenten die vertaler willen worden	75
6.4.2	Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van twijfelende studenten	76
6.4.3	Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van studenten die geen vertaler willen worden	77
6.5	Invloed van uitkomstverwachtingen op interesses en keuzes	78
6.5.1	Invloed van uitkomstverwachtingen op interesses	78
6.5.2	Invloed van uitkomstverwachtingen op keuzedoelen.....	79
6.5.3	Invloed van uitkomstverwachtingen op keuzeacties	81
6.6	Invloed van zelfeffectiviteit op interesses en keuzes	81
6.6.1	Invloed van zelfeffectiviteit op interesses	81
6.6.2	Invloed van zelfeffectiviteit op keuzedoelen.....	82
6.6.3	Invloed van zelfeffectiviteit op keuzeacties	83
6.7	Verband tussen interesses, keuzedoelen en keuzeacties	84

6.8	Relevantie.....	85
6.8.1	Praktische relevantie.....	85
6.8.2	Wetenschappelijke relevantie	86
6.9	Beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor verder onderzoek.....	87
6.10	Implicaties.....	89
7	Conclusie	90
8	Referenties.....	92
9	Bijlage	99
9.1	Bijlage 1: Enquête.....	99
9.2	Bijlage 2: Geïnformeerde toestemming	120
9.3	Bijlage 3: Samenvattende tabel van verwijderde en behouden Likertschaalvragen per SCCT-variabele.....	121
9.4	Bijlage 4: Exploratieve factoranalyse van SCCT-variabelen.....	129
9.5	Bijlage 5: Gebruik van AI in de masterproef.....	131

Lijst van tabellen

Tabel 1 Cronbachs alfa per variabele en subvariabele van de SCCT	49
Tabel 2 Pearson-correlaties tussen SCCT-variabelen (N = 38).....	53
Tabel 3 Samenvatting van hypothesentoetsing	61
Tabel 4 Gemiddelde per SCCT-variabele en per SCCT-variabele per subgroep.....	63
Tabel 5 De invloed van AI op de keuze om vertaler te worden van studenten die geen vertaler willen worden.	65
Tabel 6 Verwachtingen per studentenprofiel over GenAI en MT op het vertaalberoep	66
Tabel 7 Resultaten van de exploratieve factoranalyse en itemselectie per SCCT-variabel ..	129

Lijst van figuren

Figuur 1	Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de master in het Vertalen aan alle Vlaamse universiteiten.....	14
Figuur 2	Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de master in het Vertalen per Vlaamse universiteit	15
Figuur 3	Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de bachelor Toegepaste Taalkunde aan alle Vlaamse Universiteiten	16
Figuur 4	Aantal inschrijvingen tussen 2017 tot 2024 voor de bachelor Toegepaste Taalkunde per Vlaamse universiteit	17
Figuur 5	Model van de Social Cognitive Career Theory	26
Figuur 6	Submodellen van de Social Cognitive Career Theory	30
Figuur 7	Overzicht van de hypothesen in de Social Cognitive Career Theory.....	39
Figuur 8	Overzicht van voordelen van GenAI en MT die studenten Toegepaste Taalkunde ervaren bij vertaaltaken.....	69
Figuur 9	Overzicht van nadelen van GenAI en MT die studenten Toegepaste Taalkunde ervaren bij vertaaltaken.....	70

Lijst van afkortingen

AI	artificiële intelligentie
EMT	<i>European Master's in Translation</i>
EFA	exploratieve factoranalyse
GenAI	generatieve artificiële intelligentie
H	hypothese
I	interesse
IP-adres	Internet Protocol-adres
KA	keuzeactie
KD	keuzedoel
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LE	leerervaring
LLM	<i>Large Language Model</i> , groot taalmodel
MT	machinevertaling
PAF	<i>Principal Axis Factoring</i>
SCCT	<i>Social Cognitive Career Theory</i>
SCT	<i>Social Cognitive Theory</i>
SPSS	<i>Statistical Package for the Social Sciences</i>
UAntwerpen	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
UV	uitkomstverwachtingen
VUB	Vrije Universiteit Brussel
ZE	zelfeffectiviteit

Voorwoord

Het moment waarop studenten de overstap maken van een academische of professionele bacheloropleiding naar een masteropleiding of naar het werkveld gaat vaak gepaard met onzekerheden. Deze keuze wordt tegenwoordig nog complexer door de technologische vooruitgang die beroepen ingrijpend hervormt, zoals dat van de vertaler.

Door de technologische veranderingen vond ik het relevant om te onderzoeken hoe het evoluerende vertaalberoep de perceptie van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde over het vertaalberoep beïnvloedt en in hoeverre deze percepties hun keuze voor een carrière als vertaler bepalen. Deze studenten staan namelijk op het punt een studie- of carrièrekeuze te maken en kunnen zich daarbij oriënteren op het vertaalberoep. Daarom richt dit onderzoek zich op derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan de Vrije Universiteit Brussel, de Katholieke Universiteit Leuven, de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent.

Met deze thesis sluit ik mijn masteropleiding in het vertalen af. Het resultaat van dit onderzoek is mede tot stand gekomen dankzij de hulp en steun van verschillende personen, aan wie ik mijn dank wil betuigen.

Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar mijn promotor, prof. dr. Koen Kerremans, voor zijn waardevolle feedback en begeleiding gedurende dit proces. Daarnaast wil ik prof. dr. Julie Deconinck en praktijkassistente Paula Gruppelaar bedanken voor hun medewerking aan het afnemen van de enquête tijdens de les ‘Taal- en vertaalpraktijk Engels-Nederlands III’.

Bovendien bedank ik prof. dr. Thomas Hoelbeek, omdat hij mij de mogelijkheid gaf de enquête te introduceren tijdens de les ‘Taal- en vertaalpraktijk Frans-Nederlands III’ en hij deze ter beschikking stelde aan derdejaarsstudenten via het leerplatform van de VUB.

Verder wil ik de respondenten van dit onderzoek bedanken voor hun tijd om de enquête in te vullen en ook iedereen die heeft geholpen de enquête te verspreiden. Tot slot ben ik mijn ouders, familie, vrienden en medestudenten enorm dankbaar voor hun steun en aanmoediging gedurende dit onderzoek en mijn schoolloopbaan.

Davina Ferraris

Maasmechelen, 21 juli 2025

1 Inleiding

De opkomst van generatieve artificiële intelligentie (GenAI) en machinevertaling (MT) heeft de vertaalsector en de rol van de vertaler drastisch veranderd (Dolenc & Brumen, 2024; Moorkens & Guerberof Arenas, 2024). GenAI en MT bootsen steeds beter menselijke handelingen na (Guillot, 2024), zijn toegankelijk en bieden niet-taalkundigen voordelen zoals tijds- en kostenbesparing (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024; Kirov & Malamin, 2022; Łukasik, 2024).

Tegelijkertijd blijven de nadelen van GenAI en MT onopgemerkt. Zo genereren ze foutieve, maar overtuigende vertalingen en kunnen ze geen culturele en emotionele nuances herkennen (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024; Łukasik, 2024; Stap & Araabi, 2023). Daardoor neemt de nood aan menselijke tussenkomst in vertaalprocessen af (Moneus & Sahari, 2024) en verandert het takenpakket van vertalers geleidelijk (Eloundou et al., 2023). Deze ontwikkelingen zorgen voor onzekerheid bij vertalers en vertaalstudenten over het voortbestaan van het vertaalberoep (Dolenc & Brumen, 2024; Kirov & Malamin, 2022; Łukasik, 2024; Shi et al., 2024).

De impact van deze technologische evolutie is ook zichtbaar in het hoger onderwijs (Peters, 2024). Zo verdwijnen vertaalopleidingen aan de Vlaamse hogescholen Thomas More in Geel en UC Limburg (Thomas More, z.d.-a; Thomas More, z.d.-b; UCLL Hogeschool, z.d.-a; UCLL Hogeschool, z.d.-b). Bovendien hervormen universiteiten hun curricula voor vertaalopleidingen met meer focus op artificiële intelligentie (AI) en vertaaltechnologie (Peters, 2024; Universiteit Gent, z.d.). Daarnaast daalt het aantal inschrijvingen voor de bachelor Toegepaste Taalkunde en de master in het Vertalen aan Vlaamse universiteiten (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.). Deze veranderingen weerspiegelen een verschuiving in de studiekeuzes van studenten door groeiende twijfels over het vertaalberoep.

Studenten Toegepaste Taalkunde worden met de technologische verschuiving geconfronteerd, net op het moment dat ze voor cruciale studie- en loopbaankeuzes staan, waaronder de keuze om vertaler te worden. Terwijl de druk van automatisering toeneemt en de toekomst van het vertaalberoep onzeker lijkt, moeten zij zich professioneel oriënteren binnen een snel veranderende taalindustrie. Dit onderzoek richt zich daarom op derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan vier Vlaamse universiteiten, met name de Vrije Universiteit Brussel (VUB),

Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven), Universiteit Antwerpen (UAntwerpen) en Universiteit Gent (UGent). In het academiejaar 2025-2026 staan zij voor een belangrijke carrière- of studiekeuze, waarbij ze onder andere kunnen kiezen voor de master in het Vertalen met het oog op een carrière als vertaler (Onderwijskiezer, z.d.). Dit onderzoek gaat na welke invloeden GenAI en MT hebben op hun perceptie van het vertaalberoep en hoe die hun keuze om vertaler te worden beïnvloeden.

Hierbij wordt de *Social Cognitive Career Theory* (SCCT) van Lent en Brown (2019) als theoretisch kader gehanteerd. Dit model verklaart hoe leerervaringen, zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen, beroepsinteresse, beroepskeuze en acties die studenten ondernemen om vertaler te worden onderling samenhangen. Hoewel er internationaal al studies zijn uitgevoerd naar hoe GenAI en MT de perceptie van vertaalstudenten op het vertaalberoep beïnvloeden (Shi et al., 2024; Zhang et al., 2025) en het SCCT-model eerder werd toegepast voor studies over beroepspercepties van studenten in STEM-richtingen (Lent & Brown, 2019; McDonough et al., 2021), ontbreekt empirisch onderzoek in Vlaanderen naar de invloed van GenAI en MT op de percepties van studenten over het vertaalberoep en hoe die percepties hun keuze om vertaler te worden beïnvloeden.

Dit onderzoek draagt tegelijkertijd bij aan gerichte studie- en loopbaanbegeleiding voor studenten die twijfelen of onvoldoende geïnformeerd zijn over het vertaalberoep. Daarnaast helpt deze thesis onderwijsinstellingen om hun curricula af te stemmen op de veranderende vertaalsector door inzicht te verschaffen in de perceptie van studenten op het vertaalberoep.

De onderzoeksvraag luidt dan ook als volgt: ‘Hoe beïnvloeden generatieve artificiële intelligentie en machinevertaling de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten ten aanzien van het vertaalberoep en hun keuze om vertaler te worden?’

Om deze vraag te beantwoorden, is een exploratief mixed methods-onderzoek uitgevoerd. De literatuurstudie brengt de evolutie van het vertaalonderwijs in tijden van AI en de invloed van GenAI en MT binnen de vertaalsector in kaart. Op basis van de literatuurstudie en het theoretische kader is het SCCT-model aangepast aan de context van het onderzoek. Vervolgens is een kwantitatieve enquête afgenomen bij derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde, gericht op zes kernvariabelen van het SCCT, namelijk leerervaringen, zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen, interesses, keuzedoelen en keuzeacties.

De betrouwbaarheid van het aangepaste SCCT-model is getoetst met de Cronbachs alfa en de exploratieve factoranalyse (EFA). Daarna zijn correlatie- en regressieanalyses uitgevoerd om de hypothesen te toetsen. Tot slot bieden de kwalitatieve antwoorden aanvullende inzichten in de percepties van studenten over het vertaalberoep in tijden van AI.

Het volgende hoofdstuk biedt een overzicht van literatuur over AI, GenAI en MT. Daarnaast bespreekt de literatuurstudie de probleemstelling rond de invloeden van AI op vertaalopleidingen en het vertaalberoep. Vervolgens licht hoofdstuk 3 het SCCT-model toe, waarna hoofdstuk 4 de onderzoeksmethode en hypothesen behandelt. Hoofdstuk 5 presenteert de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van de enquête, gevolgd door een discussie in hoofdstuk 6. Hierin komen ook de relevantie, beperkingen en aanbevelingen voor de praktijk en toekomstig onderzoek aan bod. Tot slot bevat hoofdstuk 7 een conclusie, gevolgd door referenties in hoofdstuk 8 en bijlagen in hoofdstuk 9.

2 Literatuurstudie

Artificiële intelligentie (AI), in het bijzonder machinevertaling (MT) en generatieve artificiële intelligentie (GenAI), brengt ingrijpende veranderingen teweeg in de vertaalsector en in taal- en vertaalopleidingen. Hierdoor zijn vertaalprofessionals en instellingen genoodzaakt hun werkwijzen aan te passen (European Commission Institutions, 2019). Om een duidelijk beeld te schetsen van wat AI, GenAI en MT inhouden, biedt paragraaf 2.1 een overzicht van wat deze begrippen betekenen. Vervolgens behandelt paragraaf 2.2 de evolutie van de bacheloropleidingen Toegepaste Taalkunde en Master of Arts in het Vertalen in tijden van AI. Deze paragraaf beschrijft het aantal inschrijvingen voor de bachelor Toegepaste Taalkunde en de master in het Vertalen, evenals de verdwijning en de hervorming van vertaalopleidingen. Tot slot gaat paragraaf 2.3 in op de voordelen en de nadelen die AI uitoefent op het vertaalberoep.

2.1 GenAI en MT in de context van vertalen

Artificiële intelligentie (AI) is een breed begrip. De Europese Commissie (2018) definieert AI als “systemen die intelligent gedrag vertonen door hun omgeving te analyseren en acties te ondernemen – met een zekere mate van autonomie – om specifieke doelen te bereiken” (zoals geciteerd in Boucher, 2020). AI beantwoordt vragen van de gebruiker op basis van vooraf ingevoerde of verzamelde gegevens (Boucher, 2020) en voorspelt en selecteert de meest geschikte antwoorden op basis van beschikbare informatie (Moorkens & Guerberof Arenas, 2024). De systemen imiteren daarbij menselijke handelingen zoals redeneren, leren, plannen, creatief denken en problemen oplossen (Boucher, 2020; Moorkens & Guerberof Arenas, 2024).

AI bestaat al 50 jaar en komt voor in verschillende vormen (Guillot, 2024). In dit onderzoek worden twee soorten besproken, namelijk machinevertaling (MT) en generatieve artificiële intelligentie (GenAI). Machinevertalingen zijn AI-programma's die vertalingen genereren aan de hand van een brontekst. MT gebruikt vertaalmodellen die woorden en zinnen in verschillende talen analyseren met behulp van meertalige data zoals teksten en hun bijbehorende vertalingen. Hoewel ook andere vormen van AI in staat zijn teksten te vertalen, genereert MT kwalitatief betere vertalingen, omdat die MT-systemen zijn ontwikkeld door vertaaldiensten of taalprofessionals (van Egdom & Hartkamp, 2023). Bekende MT-modellen zijn Google Translate, Bing, Microsoft Translator, DeepL, Reverso, Systran Translate en Amazon Translate (Moneus & Sahari, 2024).

Een tweede, meer recente vorm van AI is GenAI, die volgens Rotman (2023) in staat is om creatieve inhoud te produceren, zoals teksten, afbeeldingen, muziek en codes (zoals geciteerd in Storey et al., 2025). Voorbeelden van GenAI zijn ChatGPT, ChatSonic, GPT-3 Playground, ChatGPT-4 en YouChat (Moneus & Sahari, 2024). Dankzij de opkomst van grote taalmodellen (*Large Language Models*, LLM's) heeft GenAI de afgelopen jaren vooruitgang geboekt. Chang et al. (2024) beschrijven LLM's als computermodellen die menselijke taal kunnen begrijpen en genereren door te voorspellen welke woorden logisch op elkaar volgen (zoals geciteerd in Storey et al., 2025).

2.2 Evolutie van taal- en vertaalopleidingen in tijden van AI

2.2.1 Verdwijning van vertaalopleidingen

De veranderingen die AI teweegbrengt in sectoren zijn ook merkbaar in vertaalopleidingen, die geleidelijk aan het verdwijnen zijn. Hogeschool UC Limburg in Diepenbeek en Thomas More in Geel bieden bijvoorbeeld geen vertaalopleidingen meer aan.

De ECTS-fiche van het academiejaar 2022-2023 van de UC Limburg toont de opleiding *Business Translation and Interpreting*, een specialisatie van de bachelor in Organisatie en management (UCLL Hogeschool, z.d.-a). Deze komt echter niet meer voor in de programmagids van 2023-2024 (UCLL Hogeschool, z.d.-b). Aan de UC Leuven in Heverlee bestaat de opleiding nog wel.

Ook Thomas More Hogeschool in Geel biedt geen vertaalopleiding meer, zoals weergegeven in de programmagids van 2024-2025 (Thomas More, z.d.-b). De hogeschool bood de opleiding wel nog aan in het academiejaar van 2023-2024 (Thomas More, z.d.-a).

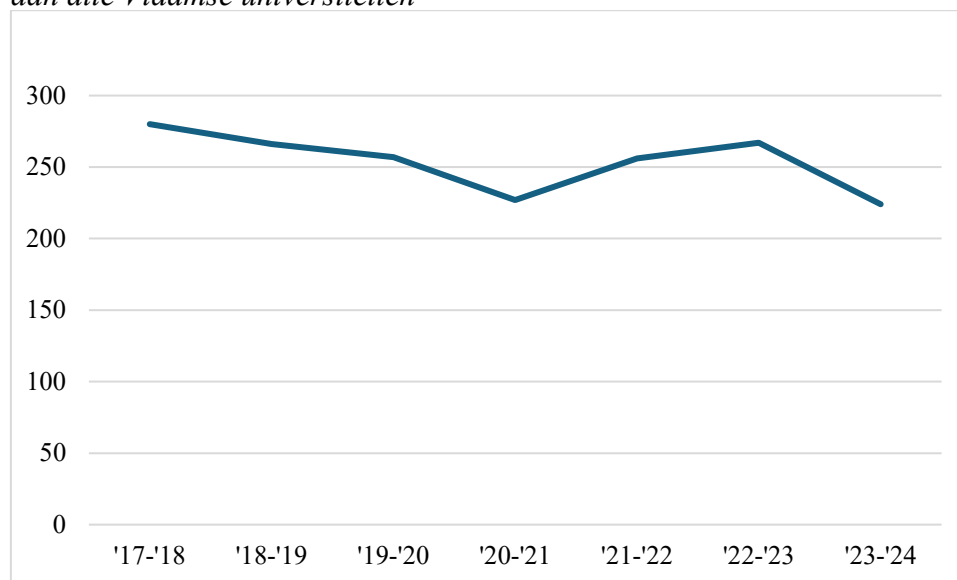
2.2.2 Dalende instroom in de master in het Vertalen

Taalunie (2025) wijt de verdwijning van vertaalopleidingen aan een laag aantal inschrijvingen. Volgens Vercauteren, docent Vertaaltechnologie aan de UAntwerpen, zou het lage aantal inschrijvingen te maken kunnen hebben met de perceptie van studenten dat AI het beroep van vertaler zal overnemen, omdat het systeem in staat is om alles te vertalen (zoals geciteerd in Vandekeybus, 2024). Er is echter geen bewijs dat het beroep zal verdwijnen als gevolg van AI (Wang, 2023), noch is er bewijs voor de mate waarin AI invloed uitoefent op het aantal inschrijvingen voor vertaalopleidingen. Hiervoor is verder onderzoek nodig.

De daling van het aantal inschrijvingen in vertaalopleidingen, zoals aangehaald door Taalunie (2025) en Vercauteren (zoals geciteerd in Vandekeybus, 2024), wordt bevestigd door cijfers van Vlaanderen Onderwijs & Vorming (z.d.). De grafiek in Figuur 1 visualiseert deze daling voor de master in het Vertalen aan de VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent. Dit zijn namelijk de enige Vlaamse universiteiten die de masteropleiding in het Vertalen aanbieden. Daarnaast toont de grafiek de evolutie van het aantal inschrijvingen aan de opleiding per academiejaar voor de periode van 2017 tot 2024 (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

Figuur 1

Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de master in het Vertalen aan alle Vlaamse universiteiten

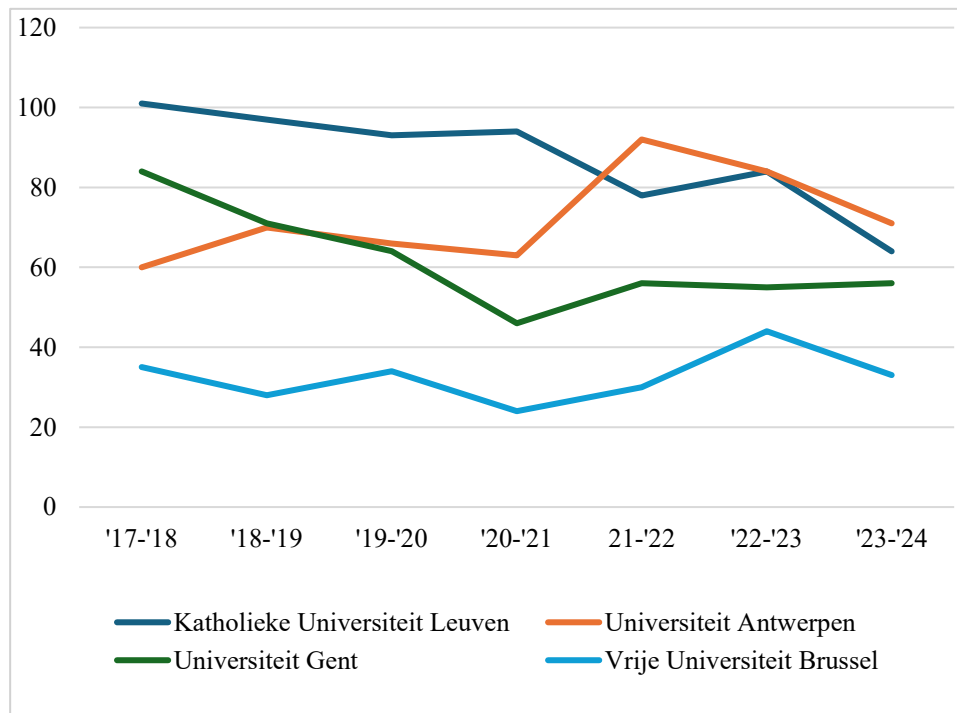
Opmerking. Visualisatie op basis van gegevens uit "Inschrijvingen - Hoger Onderwijs: Evolutie inschrijvingen opgesplitst naar totaal," door Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d. (<https://onderwijs-tableau.vlaanderen.be/t/EXTERN/views/DataleopInschrijvingenHogerOnderwijs/HOEvolutie?%3Aembed=y&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y>).

Het academiejaar 2017-2018 kende het hoogste aantal inschrijvingen, met 280 studenten. Tegen het academiejaar 2023-2024 was dat aantal gedaald tot 224 studenten, wat neerkomt op een daling van 20% ten opzichte van 2017-2018. Niettemin toont de grafiek dat het aantal inschrijvingen tussen het academiejaar 2020-2021, het jaar met het laagste aantal inschrijvingen (27 studenten), en 2022-2023 met 17,62% is gestegen. Hierbij nam het aantal inschrijvingen toe tot 267 studenten (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

In tegenstelling tot Figuur 1 gaat de grafiek in Figuur 2 dieper in op het aantal inschrijvingen voor de master in het Vertalen voor de periode van 2017 tot 2024 per Vlaamse universiteit, namelijk VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent.

Figuur 2

Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de master in het Vertalen per Vlaamse universiteit

Opmerking. Visualisatie op basis van gegevens uit “Inschrijvingen - Hoger Onderwijs: Evolutie inschrijvingen opgesplitst naar huidige instelling”, door Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d. (<https://onderwijs-tableau.vlaanderen.be/t/EXTERN/views/DataloepInschrijvingenHogerOnderwijs/HOEvo-lutie?%3Aembed=y&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y>)

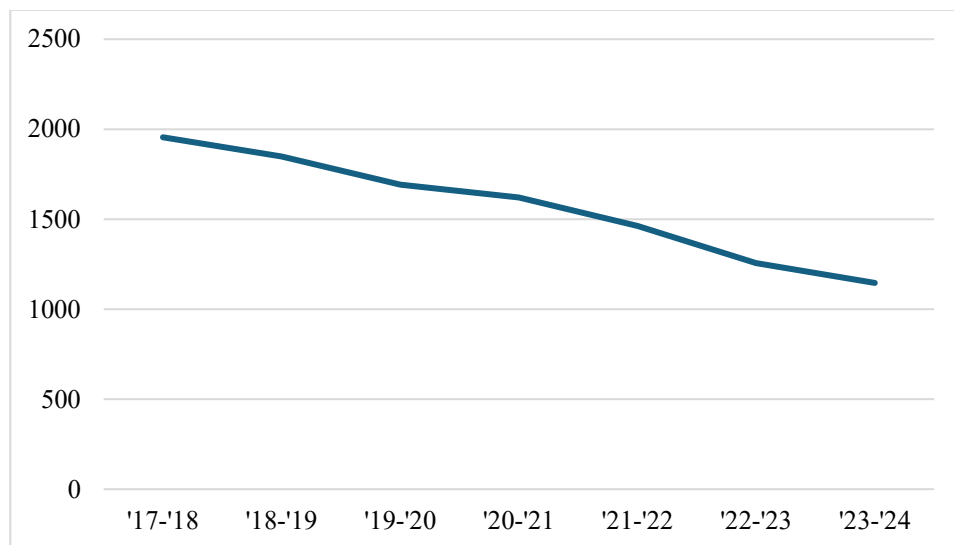
De cijfers uit Figuur 2 fluctueren, maar drie van de vier universiteiten kennen een daling vanaf het academiejaar 2022-2023. De KU Leuven geeft de sterkste daling van 36,6% weer tussen de academiejaren 2017-2018 en 2023-2024, gevolgd door de UGent met 33,3%. De UGent kent echter wel een lichte stijging sinds het academiejaar 2020-2021. Aan de VUB is het aantal inschrijvingen in vergelijking met de andere universiteiten het laagst gebleven en kende de universiteit een daling van slechts 9% tussen de academiejaren 2017-2018 en 2023-2024. Enkel voor de UAntwerpen is er een stijging waarneembaar van 15,5%, ondanks de terugval van 22,8% in het academiejaar 2021-2022 (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

2.3 Dalende instroom in bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde

De daling van het aantal inschrijvingen aan alle Vlaamse universiteiten doet zich tussen 2017 en 2024 ook voor in de bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde, zoals weergegeven in Figuur 3. Deze daling bedraagt 41,4% (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

Figuur 3

Aantal inschrijvingen tussen 2017 en 2024 voor de bachelor Toegepaste Taalkunde aan alle Vlaamse Universiteiten

Opmerking. Visualisatie op basis van gegevens uit “Inschrijvingen - Hoger Onderwijs: Evolutie inschrijvingen opgesplitst naar totaal”, door Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d. (<https://onderwijs-tableau.vlaanderen.be/t/EXTERN/views/DataloepInschrijvingenHogerOnderwijs/HOEvo-lutie?%3Aembed=y&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y>)

De bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde bereidt studenten voor op de master in het Vertalen en op het vertaalberoep. Daarnaast kunnen studenten Toegepaste Taalkunde ook de overstap maken naar de masteropleidingen Meertalige Communicatie, Tolken en Journalistiek (Onderwijskiezer, 2024). Hoewel de opleiding Toegepaste Taalkunde verschillende studentenprofielen kent, blijft vertalen een belangrijk onderdeel van het curriculum.

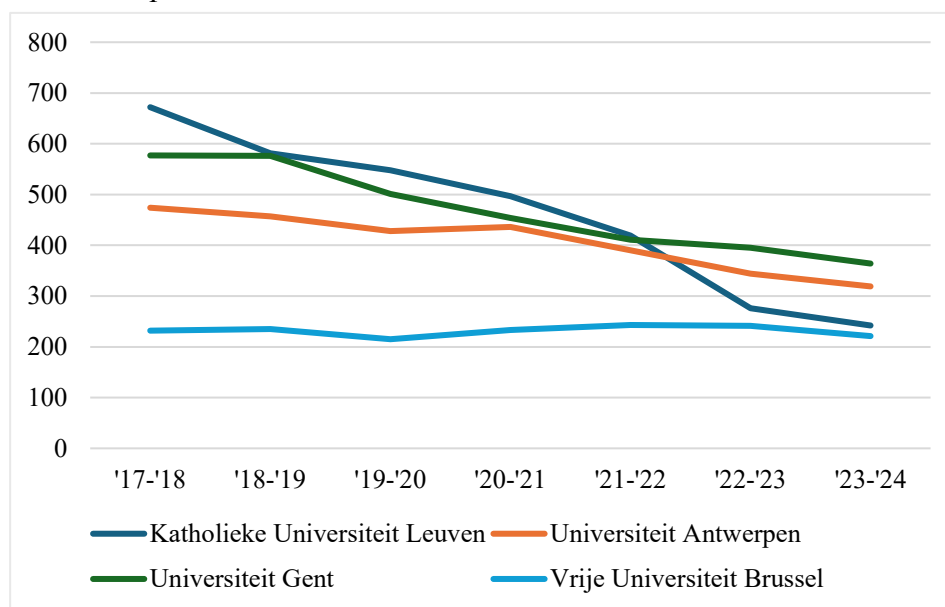
Volgens Peters (2024), professor Taalkunde aan de KU Leuven, is de daling in inschrijvingen deels te verklaren door de opkomst van AI, de veranderende percepties over taal en de toenemende focus op STEM-richtingen. AI is dus niet de enige oorzaak van de daling, maar speelt wel een rol. De factoren die volgens Peters (2024) bijdragen aan de terugval in de bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde kunnen zich doortrekken naar de master in het Vertalen. Toch blijft het onduidelijk in welke mate AI een rol speelt en of de daling in het aantal

inschrijvingen verband houdt met de veranderende percepties van studenten. Daarom is verder onderzoek nodig.

Figuur 4 toont het aantal inschrijvingen per Vlaamse universiteit in de bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde voor de periode van 2017 tot 2024, in tegenstelling tot Figuur 3. Hieruit blijkt een algemene daling van het aantal inschrijvingen aan de vier universiteiten (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

Figuur 4

Aantal inschrijvingen tussen 2017 tot 2024 voor de bachelor Toegepaste Taalkunde per Vlaamse universiteit

Opmerking. Visualisatie op basis van gegevens uit “Inschrijvingen - Hoger Onderwijs: Evolutie inschrijvingen opgesplitst naar huidige instelling”, door Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d. (<https://onderwijs-tableau.vlaanderen.be/t/EXTERN/views/DataloepInschrijvingenHogerOnderwijs/HOEvolutie?%3Aembed=y&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y>)

In het academiejaar 2017-2018 had de KU Leuven het hoogste aantal inschrijvingen, maar kende de universiteit tussen 2017 en 2024 de sterkste daling, namelijk van 64%. De inschrijvingen aan de UGent daalden met 36,9% tussen 2017 en 2024 en hadden in het academiejaar 2023-2024 het hoogste aantal inschrijvingen. De op twee na kleinste daling van het aantal inschrijvingen was die van de UAntwerpen, met 32,7%. Opvallend is dat de VUB tussen 2017 en 2024 het laagste aantal inschrijvingen had, maar relatief stabiel bleef en slechts een lichte daling van 4,7% kende. Zowel de VUB als de UAntwerpen vertoonden tussen 2019

en 2021 een lichte stijging, waarna de daling zich voortzette (Vlaanderen Onderwijs & Vorming, z.d.).

2.3.1 Hervorming van vertaalopleidingen en de opkomst van nieuwe vertaalopleidingen

Naast de verdwijning van vertaalopleidingen door de daling van het aantal inschrijvingen heeft de technologische vooruitgang ook invloed op de curricula van vertaalopleidingen. Aan de KU Leuven zijn de vertaalkvakken bijvoorbeeld gereorganiseerd met een focus op vertaaltechnologie en op hoe studenten AI kritisch kunnen gebruiken (Peters, 2024). De opleiding Toegepaste Taalkunde aan de UAntwerpen voert ook vernieuwingen door die de studenten leren interageren met technologie en maatschappij, eveneens met de focus op het gebruik van AI (Universiteit Antwerpen, z.d.). Tot slot introduceert de UGent de opleiding Taaltechnologie, waarin studenten programmeren met Python om uit te zoeken hoe computers taal begrijpen en produceren. Op die manier leren ze AI-systemen te ontwikkelen (Universiteit Gent, z.d.).

2.4 Voor- en nadelen van AI voor het vertaalberoep

Naast veranderingen in het vertaalonderwijs, zoals het aantal inschrijvingen en de hervorming van vertaalopleidingen, leidt de invloed van AI ook tot verschuivingen in de vertaalindustrie. Volgens Castelvechi (2016) en Wu (2016) is deze verandering te wijten aan de opkomst van neurale machinevertaling, zoals geïntroduceerd door Google Translate in 2016, dat 60% minder fouten genereert dan eerdere systemen (zoals geciteerd in Łukasik, 2024). Deze technologische vooruitgang herdefinieert de rol van de vertaler (Moorkens & Guerberof Arenas, 2024), waarbij vertalers steeds vaker als post-editors optreden (Shi et al., 2024). Sommigen zien AI als een hulpmiddel dat het beroep van vertaler verandert, terwijl anderen zich zorgen maken over het voortbestaan van het beroep als gevolg van AI (Moorkens & Guerberof Arenas, 2024). Toch benadrukt Pym (2024) dat het vertaalberoep niet zomaar zal verdwijnen (zoals geciteerd in Łukasik, 2024). Om de impact van AI op het vertaalberoep beter te begrijpen, worden in de volgende paragrafen de voor- en nadelen van AI per thema nader toegelicht.

2.4.1 Vertaalnauwkeurigheid van AI

Hoewel AI snel vertalingen kan genereren (Sharif et al., 2023), blijft de kwaliteit van genereerde vertalingen volgens Li et al. (2020) en Hassan et al. (2018) ondermaats in tegenstelling tot menselijke vertalingen (zoals geciteerd in Moneus & Sahari, 2024). AI-systemen kunnen namelijk geen cultureel beladen termen, idiomatische uitdrukkingen of metaforen interpreteren (Agentschap Integratie & Inburgering, 2024; Moneus & Sahari, 2024). Waar een menselijke vertaler dergelijke nuances begrijpt en correct kan vertalen (Moneus & Sahari, 2024), genereert AI soms hallucinaties. Dat zijn foutieve of misleidende vertalingen als gevolg van een gebrek aan achtergrondkennis of context (Stap & Araabi, 2023).

Tegelijkertijd biedt AI ook voordelen. Moneus en Sahari (2024) wijzen bijvoorbeeld op de consistentie en snelheid van AI, bijvoorbeeld in standaardteksten of bij routinematige opdrachten. Bovendien kan de kwaliteit van AI-output verbeteren wanneer gebruikers duidelijke instructies en klare taal in de prompts van het AI-systeem schrijven (Keqin Peng et al., 2023). Zodra de inhoud echter cultureel of juridisch geladen is, schiet AI tekort en neemt het risico op misinterpretatie en fouten toe. Een verkeerd vertaalde medische of juridische brontekst kan ernstige gevolgen hebben, in tegenstelling tot bijvoorbeeld socialmediaposts, waar precisie minder belangrijk is (Moorkens & Guerberof Arenas, 2024). De lezer kan zulke fouten en hallucinaties van AI dus als correct achten en in gegenereerde vertalingen behouden (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024; Łukasik, 2024).

Bovendien zijn deze fouten taalafhankelijk. AI presteert beter in dominante talen zoals Engels en Spaans dan in minderheidstalen zoals Pasjtoe. De kwaliteit van vertalingen kan variëren tussen 50% en 92%, afhankelijk van de taal en context (Agentschap Integratie & Inburgering, 2024). Zo kan iedereen AI-vertalingen anders ervaren, waardoor er geen algemeen oordeel bestaat over hoe betrouwbaar AI is.

Net daarom blijft de rol van de menselijke vertaler belangrijk. De Belgische Kamer van Vertalers en Tolken (2024) benadrukt dat enkel goed opgeleide taalprofessionals in staat zijn om AI-output correct te interpreteren, fouten eruit te halen en vertalingen af te stemmen op het doelpubliek. Tegelijkertijd garanderen zij kwaliteit en houden zij rekening met juridische en ethische kwesties (Łukasik, 2024). Vertalers beschouwen AI dan ook als een hulpmiddel en niet als een bedreiging voor hun beroep (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024).

Uit een bevraging van De Marez et al. (2024) blijkt dat 81% van de Vlamingen zich zorgen maakt over de 'waarheidsparadox' van AI. Die ongerustheid benadrukt dat blind vertrouwen op AI riskant is. Het systeem kan slechts een betrouwbaar hulpmiddel zijn wanneer de gebruiker het correct hanteert en zich bewust is van de risico's op betrouwbaarheid en kwaliteit.

Voor vertalers betekent dat dus een evenwichtsoefening tussen enerzijds AI efficiënt inzetten en anderzijds kritisch en professioneel omgaan met de kwaliteit en betrouwbaarheid van de output. Hierdoor worden vertalers niet vervangen door AI, maar werken ze juist samen om snel tot kwalitatieve resultaten te komen.

2.4.2 Creatief taalgebruik

De opmars van AI in de vertaalindustrie heeft niet alleen gevolgen voor nauwkeurigheid, maar ook voor creativiteit en taalrijkdom. Vanmassenhove et al. (2019) tonen aan dat zinsconstructies en woordenschat in AI-vertalingen verarmen. Teksten missen namelijk ritme, stijl en emotionele en culturele nuance die menselijke vertalers kunnen aanbrengen (De Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024). In plaats van de taal te verrijken, ontstaat eentonige output die de creativiteit van de gebruiker ondermijnt. Ook uit de bevraging van De Marez et al. (2024) blijkt dat 33% van de Vlamingen vreest dat AI hun creatief denkvermogen aantast. Toch biedt AI volgens Sharif et al. (2023) ook creatieve ondersteuning. Het systeem genereert ideeën of suggesties die ook menselijke vertalers inspiratie bieden.

Dit brengt het inzicht dat AI creativiteit stimuleert zolang de gebruikers duidelijke prompts geven en AI enkel als inspiratiebron gebruiken. Een kritisch oog en taalgevoel blijven daarbij cruciaal. De rol van de vertaler verschuift bovendien naar post-editor, die AI-output herschrijft met oog voor stijl en nuance. Dat vergt juist meer creatief denkvermogen. Taalverarming ontstaat vooral wanneer gebruikers AI-gegenereerde vertaling overnemen zonder kwaliteitscontrole.

2.4.3 Taken en maatschappelijke status

Alsmaar meer opdrachtgevers vragen vertalers om gegenereerde teksten te verbeteren, wat zorgt voor een toenemende focus op post-editing en een verandering in hun maatschappelijke status als taalexpert. Łukasik (2024) benadrukt dat post-editing de werklast, tijdsdruk en inspanningen van de vertaler verhoogt omwille van de fouten die AI-gegenereerde teksten

bevatten. Verbetering van AI-vertalingen is bovendien intensief en cognitief veeleisend werk. Ondanks de complexiteit van vertaalwerk krijgen vertalers weinig waardering en lage vergoedingen van opdrachtgevers. Deze redenen ondermijnen volgens Farell (2023) de aantrekkelijkheid en voldoening van het vertaalberoep (zoals geciteerd in Łukasik, 2024).

Hier blijkt dat het echte probleem niet zozeer in de technologie zelf zit, maar in het gebrek aan waardering voor post-editing. Pas wanneer klanten post-editing erkennen als volwaardig, uitdagend en onmisbaar werk, kan het vertaalberoep zich herpositioneren.

2.4.4 Economische druk en positionering

Door de toegankelijkheid van GenAI en MT gebruiken klanten deze tools om vertalingen te genereren. Volgens Moneus, Sahari (2024) en Slagboom (2024) geven klanten namelijk de voorkeur aan snelheid en lage kosten boven taalkwaliteit. Vooral grote, internationale vertaalbureaus vragen vertalers om hun tarieven te verlagen zonder rekening te houden met inflatie. De bedrijven achten vertaalwerk namelijk al lang niet meer als een belangrijke niche vanwege de opkomst van AI en investeren hun geld liever in andere domeinen (Moorkens en Guerberof Arenas, 2024).

Hierdoor stoppen vertalers de samenwerking met vertaalbureaus die lage tarieven vragen of stoppen vertaalbureaus de samenwerking met vertalers die hogere tarieven vragen dan gewenst (Slagboom, 2024), waardoor vertalers het beroep verlaten of naar alternatieve loopbanen zoeken (Pym & Torres-Simón, 2021). Uit een rondvraag van NOS blijkt bijvoorbeeld dat vertalers minder opdrachten ontvangen. Slagboom (2024), Moneus en Sahari (2024) geven aan dat vertalers daardoor kiezen voor een alternatieve carrière.

Toch biedt AI ook voordelen. Läubli (2019) en Shi et al. (2024) tonen aan dat post-editing juist voor meer tijdswinst en dus productiviteit zorgt. Zo zetten vertalers MT en GenAI in als ondersteuning bij het vertalen van grote bestanden of het behalen van korte deadlines (Kirov & Malamin, 2022; Sharif et al., 2023). Vertalers kunnen zo meer vertaalopdrachten verwerken (Ray, 2023). Tegelijkertijd stelt AI vertalers in staat om routinetaken sneller uit te voeren, waardoor vertalers zich kunnen focussen op andere belangrijke taken of hun focus meer kunnen leggen op specifieke taken (Kirov & Malamin, 2022; Łukasik, 2024).

Dit brengt het inzicht dat vertalers die AI strategisch integreren in hun vertaalproces, zich ook kunnen differentiëren en sterk kunnen positioneren in de vertaalindustrie. De nieuwe

technologie maakt het vertaalberoep namelijk innovatiever doordat mens en AI steeds meer samenwerken (Shi et al., 2024). Wie hier niet op inspeelt, loopt het risico achter te lopen op professionele groei en technologische kennis.

2.4.5 Kennis en competenties

Moneus en Sahari (2024) geven aan dat media en onderzoekers van wetenschappelijke publicaties de gevolgen van GenAI en MT onvoldoende belichten. Dat zorgt voor een gebrek aan transparantie en kennis over de voor- en nadelen van AI in de vertaalindustrie. Hoewel er onzekerheid heerst over het voortbestaan van het vertaalberoep, betekent dat niet noodzakelijk dat vertaaljobs verdwijnen (Kirov & Malamin, 2022). Bedenkingen over de verdwijning van vertalers komen voornamelijk voor in de media en bij onderzoekers die aangeven dat computers des te meer natuurlijke taal kunnen produceren. Zelfs ontwikkelaars van vertaaltechnologieën kunnen geen voorspellingen bieden over de toekomst van de vertaler (Moorkens en Guerberof Arenas, 2024). Of vertaaljobs al dan niet gaan verdwijnen, is ook een belangrijk onderwerp aan academische instellingen en in politieke kringen. Het is daarom belangrijk om het onderwerp in alle contexten te analyseren en te verkennen (Moneus & Sahari, 2024).

Ondanks de heersende onwetendheid over AI moeten vertalers kritisch en professioneel met deze technologie kunnen omgaan. Volgens Moorkens en Guerberof Arenas (2024) moeten vertalers zich eerlijk en professioneel kunnen positioneren in de vertaalindustrie. Dit vereist dat zij risico's kunnen inschatten op het gebied van ethiek, werkzekerheid en kwaliteit. Dit vraagt enerzijds om gerichte opleiding van vertaalstudenten, zodat zij leren hoe zij kritisch met AI kunnen omgaan en kunnen inspelen op de risico's ervan. Morán et al. (2022) geven bijvoorbeeld aan dat het onderwijs de studenten hier meer ondersteuning in moet bieden. Daarom is het noodzakelijk vertaalopleidingen te hervormen, waarin digitale geletterdheid even essentieel is als het aanleren van talen en vertaaltechnieken.

Anderzijds benadrukt Kiraly (2000) het belang van levenslang leren voor taalprofessionals. Zo kunnen zowel vertaalstudenten als vertaalprofessionals zich differentiëren van AI en daarbij aantonen dat de rol van de vertaler onmisbaar blijft. Dit vraagt ook om competenties die de Europese Commissie in haar competentieprofiel (2023-2028) voor de *European Master's in Translation* (EMT) weergeeft. Een van de vijf competenties omvat technologische kennis (European Commission, 2022; Łukasik, 2024).

2.4.6 Gegevensbescherming

Naast kennis over AI is ook kennis over vertrouwelijke en gevoelige informatie en privacy voor de klant garanderen essentieel. Vertaalprogramma's, vooral de gratis versies, bieden onvoldoende bescherming tegen datalekken (Slagboom, 2024). De tools geven vooraf aan dat gebruikers geen persoonsgegevens mogen delen en hun antwoorden zo moeten formuleren dat deze niet overeenkomen met de realiteit (Vlaanderen, z.d.). Dit vormt een risico voor bedrijven die werken met vertrouwelijke documenten en deze gebruiken in AI. Volgens Ray (2023) bestaat er naast onzekerheid een gebrek aan kennis over de privacyvoorwaarden van AI-tools, waardoor meer kennisgeving nodig is en bedrijven gedragscodes zouden moeten opstellen (Łukasik, 2023).

Vertalers daarentegen moeten zich houden aan deontologische codes en helpen de klant ook om tools op een veilige manier te gebruiken, zodat vertrouwelijkheid gewaarborgd blijft en verspreiding van gegevens wordt voorkomen (Slagboom, 2024). Uit onderzoek van De Marez et al. (2024) blijkt dat 62% van 2845 Vlamingen zich zorgen maakt over zijn privacy bij het gebruik van AI. 25% van de Vlamingen geeft aan dat bedrijven niet veilig omgaan met gegevens. Dit zou zich dus ook kunnen voordoen in de vertaalwereld. Om toch nog grip te hebben op gegevensbescherming vertrouwen Vlamingen er eerder op hun gegevens te delen met lokale spelers dan met grote bedrijven (De Marez et al., 2024), iets wat vertalers kunnen en moeten garanderen.

2.5 Deelconclusie

De literatuurstudie toont aan dat GenAI en MT aanzienlijke veranderingen veroorzaken in de vertaalsector en het vertaalonderwijs. Enerzijds hervormen onderwijsinstellingen hun vertaalopleidingen aan de technologische ontwikkelingen, maar anderzijds daalt het aantal inschrijvingen in vertaalopleidingen aan Vlaamse universiteiten. Volgens Peters (2024) speelt AI hierin een rol, terwijl Vercauteren (zoals geciteerd in Vandekeybus, 2024) wijst op de overname van het beroep door AI. Deze verklaringen blijven echter speculatief, aangezien er nog geen duidelijk bewijs is over de mate waarin AI die percepties en de daling van het aantal inschrijvingen beïnvloedt.

Er heerst onzekerheid en onwetendheid over het voortbestaan van het vertaalberoep, die mede veroorzaakt worden door de voor- en nadelen die AI uitoefent op het vertaalberoep. Enerzijds

verhoogt het de snelheid, consistentie en efficiëntie van vertaalprocessen, maar anderzijds vermindert het de nauwkeurigheid van de vertalingen, creativiteit, stijl, taalrijkdom, ethische verantwoordelijkheid en privacy. Vooral in cultureel of juridisch gevoelige contexten schiet AI tekort. Post-editing wordt steeds centraler in het takenpakket van vertalers, maar gaat gepaard met verhoogde werkdruk en onderwaardering vanuit de sector. Daarnaast zorgt de economische druk voor lagere tarieven, wat de maatschappelijke status en aantrekkelijkheid van het beroep ondermijnt.

Om te begrijpen hoe derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan de VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent neerkijken op het vertaalberoep in tijden van AI en hoe hun percepties daarop hun studiekeuzes beïnvloeden, bespreekt het volgende hoofdstuk het SCCT-model. Dit model brengt in kaart hoe individuen hun beroepsintenties ontwikkelen aan de hand van ervaringen, verwachtingen, capaciteiten en interesses.

3 Theoretisch kader

Het volgende hoofdstuk zet de *Social Cognitive Career Theory* (SCCT) uiteen aan de hand van de werken van Brown en Lent (2023), Lent et al. (2002) en Lent en Brown (2019). Daarnaast wordt op basis van het artikel van Wang et al. (2022) het onderscheid gemaakt tussen de SCT en de SCCT, waaruit de SCT voortvloeit, om aan te geven waarom de theorie in deze thesis relevant is. Vervolgens worden de begrippen uit Figuur 5 toegelicht en de submodellen van de SCCT uit Figuur 6 besproken. Daarna geeft de meta-analyse van Lent en Brown (2019) de relaties tussen de concepten weer en worden aan de hand daarvan deelvragen en hypothesen geformuleerd. Tot slot bespreekt het hoofdstuk ook de relevantie en de beperkingen van de SCCT.

3.1 Social Cognitive Career Theory

Om te onderzoeken wat de percepties zijn van derdejaarsstudenten over het vertaalberoep onder invloed van GenAI en MT, vormt de SCCT een passend theoretisch kader. De theorie brengt namelijk de professionele en academische interesses, keuzes en prestaties in kaart (Lent et al., 2002) door na te gaan hoe persoonlijke, cognitieve en contextuele factoren invloed kunnen uitoefenen op carrière- en academische keuzes (Alshahrani et al., 2018).

De SCCT, ontwikkeld door Lent et al. (1994), is gebaseerd op de *Social Cognitive Theory* (SCT) en de *Self-Efficacy Theory* van Bandura (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Daarnaast bouwt de SCCT voort op het werk van Hackett en Betz (1981), die zich baseerden op de ideeën van Bandura (1986) binnen de context van gender en loopbanen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Bandura's SCT is een theoretisch raamwerk dat verbanden legt tussen de persoon, de omgeving en het gedrag van de persoon (Alshahrani et al., 2018) en legt daarbij de nadruk op motivatie en cognitieve processen (Lent et al., 2002). Deze theorie is door onderzoekers toegepast in de academische domeinen, gezondheidszorg en organisatieontwikkeling (Brown & Lent, 2023).

In de verdere ontwikkeling van dit model zijn contextuele factoren, omgevingsinvloeden, alsook persoons- en gedragsfactoren geïntegreerd, zoals zelfeffectiviteit, sociale steun en doelen, wat leidde tot de SCCT. Deze hebben invloed op en geven richting aan de academische en professionele loopbaanontwikkeling van een individu (Lent et al., 2002; Wang et al., 2022).

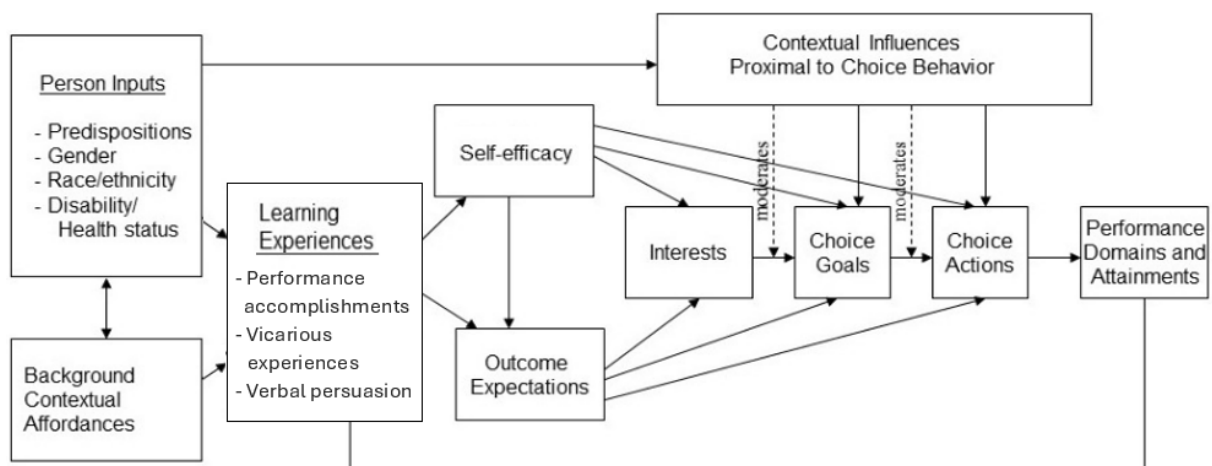
Op die manier kan volgens Lent et al. (1994) worden nagegaan welke weg individuen zullen opgaan bij hun keuzes.

3.1.1 Variabelen uit het SCCT-model

Het model in dit onderzoek is gebaseerd op de SCCT van Lent en Brown (2019), maar is aangepast voor dit onderzoek. Hierbij zijn de drie vormen van leerervaringen opgenomen, die bijvoorbeeld niet gevisualiseerd zijn in de studie van Lent et al. (1994) en die van Lent en Brown (2019), waardoor deze zijn opgenomen in Figuur 5. De toevoeging van de soorten leerervaringen (zie 3.1.1.3 Leerervaringen: eerdere prestaties, observerend leren, sociale aanmoediging en affectieve toestand) is de enige aanpassing die in de figuur is doorgevoerd.

Figuur 5

Model van de Social Cognitive Career Theory

Opmerking. Aangepast overgenomen uit "Social cognitive career theory at 25: Empirical status of the interest, choice, and performance models", door R. W. Lent, en S. D. Brown, 2019, Journal of Vocational Behavior, 115, p. 3 (<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.06.004>)

Daarnaast kunnen de schematische weergaven en de begrippen van het SCCT per studie verschillen omwille van het flexibele karakter van het model. Dit houdt namelijk verband met de studieopzet, de doelgroep, het studiedomein en de context om te begrijpen hoe carrièregedrag zich in verschillende contexten kan ontwikkelen (Lent et al., 2002). Daardoor kunnen de SCCT-variabelen, beschreven in dit theoretisch kader, verschillen van die in geraadpleegde bronnen. Inhoudelijk behouden ze echter dezelfde betekenis.

Voor de leesbaarheid wordt in deze thesis per begrip consequent slechts één term gebruikt die uit de studie van Lent en Brown (2019) voorkomt. Lent et al. (2002) spreken in hun studie bijvoorbeeld over *vicarious experiences*, terwijl Lent et al. (1994) en Lent en Brown (2019) de

term *vicarious learning* gebruiken. In dit onderzoek wordt de term dus vertaald naar ‘observerend leren’.

3.1.1.1 Zelfeffectiviteit

Lent et al. (2002) definiëren ‘zelfeffectiviteit’ (*self-efficacy*) als een overtuiging van individuen over hun capaciteit om bepaalde acties uit te voeren. Het gaat hier vooral om het vertrouwen in hun kunnen dan om hun gemeten bekwaamheid (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Bandura (2002) geeft aan dat zelfeffectiviteit invloed heeft op gedachten, gevoelens en gedrag van een individu. Zelfeffectiviteit is veranderlijk en domeinspecifiek, aangezien personen zich vertrouwd en competent voelen in bepaalde domeinen. Iemand kan bijvoorbeeld succesvol taken uitvoeren en zich zelfzeker voelen in het medisch domein, maar niet in het juridisch domein (Lent et al., 2002; Alshahrani et al., 2018). Daardoor ligt hun motivatie ook hoger (Lent et al., 2002). Als personen een hoge mate van zelfeffectiviteit vertonen, zijn ze geneigd om beter te presteren op taken en verkiezen ze ook eerder taken die ze succesvol kunnen uitvoeren, zolang ze de benodigde skills en ondersteuning krijgen.

Naast beter presteren in hun professionele en academische carrière, is de kans ook groot dat ze meer interesse tonen in taken en doordachte keuzes maken (Brown & Lent, 2023). Echter kunnen personen hun capaciteiten onder- of overschatten, omdat hun verwachtingen over taken niet altijd kloppen en onlogisch kunnen zijn (Alshahrani et al., 2018).

3.1.1.2 Uitkomstverwachtingen

Lent et al. (2002) en Brown en Lent (2023) definiëren ‘uitkomstverwachtingen’ (*outcome expectations*) als overtuigingen die individuen hebben over de gevolgen van bepaald gedrag. Personen denken dus na over hun capaciteiten (zelfeffectiviteit) en over wat die capaciteiten hen zullen opleveren (uitkomstverwachtingen). Individen zijn dus eerder geneigd om activiteiten uit te oefenen als het hen positieve resultaten zal opleveren, zoals onder andere waardering, succes, beloningen en werkomstandigheden. Zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen geven dus richting aan de deelname aan activiteiten en de inspanning en volharding in die activiteiten, maar ook het succes dat ze daarbij ervaren (Lent et al., 2002).

3.1.1.3 Leerervaringen: eerdere prestaties, observerend leren, sociale aanmoediging en affectieve toestand

‘Leerervaringen’ (*learning experiences*) zijn belangrijk bij de ontwikkeling van zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen van een persoon (Lent et al., 1994; Lent & Brown, 2019). De

variabele bestaat uit vier soorten leerervaringen (Hoogsteen, 2024), waarvan er slechts drie in dit onderzoek aan bod komen.

Een eerste leerervaring is ‘eerdere prestaties’ (*performance accomplishments*), die succeservaringen of mislukkingen omvatten. De emoties die een individu bij een mislukking of bij succes ervaart, hebben invloed op de zelfeffectiviteit en de uitkomstverwachtingen (Brown & Lent, 2023; Lent & Brown, 2019). De tweede vorm is ‘observerend leren’ (*vicarious experiences*), ook wel ‘modellieren’ (*modeling*) genoemd. Dit houdt in dat het individu bijleert door anderen te observeren (Lent & Brown, 2019).

De derde leerervaring is ‘sociale aanmoediging’ (*social persuasion*) van personen uit de omgeving van het individu (Lent & Brown, 2019). De overtuiging van personen motiveert het individu om zich in te spannen, door te zetten en te geloven in mogelijkheden die er voor hen zijn, ook bij tegenslagen (Bandura, 1995). Die sociale aanmoediging kan van familie, leeftijdsgenoten, medestudenten en docenten komen en beïnvloedt de keuze die een individu maakt (Alshahrani et al., 2018).

De laatste leerervaring is de ‘affectieve toestand’ (*affective state*). Deze toestand verwijst naar de emotionele en fysiologische toestand die individuen ervaren. Het gaat hierbij niet om de intensiteit van deze toestand, maar om de manier waarop deze wordt geïnterpreteerd. Iemand met een hoog gevoel van zelfeffectiviteit kan spanning bijvoorbeeld zien als een motiverende kracht om in actie te komen, terwijl iemand met een laag gevoel van zelfeffectiviteit deze spanning eerder interpreteert als een teken van kwetsbaarheid (Bandura, 1995).

3.1.1.4 Interesses

Lent et al. (1994) beschrijven interesses (*interests*) als een positieve, blijvende motivatie om een activiteit uit te voeren, die ontstaat uit (eerdere) ervaringen. Hierbij geloven personen dat ze een activiteit goed kunnen uitvoeren (zelfeffectiviteit) en dat de uitkomsten iets waardevols opleveren (uitkomstverwachting).

3.1.1.5 Persoonlijke doelen: keuzedoelen en prestatiedoelen

‘Persoonlijke doelen’ (*personal goals*) kunnen onderverdeeld worden in ‘keuzedoelen’ (*choice goals*) en ‘prestatiedoelen’ (*performance goals*). In dit onderzoek worden enkel keuzedoelen besproken. Keuzedoelen zijn de intenties die een individu heeft om een bepaalde activiteit uit te oefenen. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat een student een specifieke studierichting kiest (Lent et al., 2002).

Prestatiedoelen betekenen daarentegen dat het individu een bepaald prestatieniveau binnen die activiteit probeert te bereiken. Door die doelen kunnen mensen hun gedrag sturen en het doel langer vasthouden als ze voor lange tijd geen positieve feedback krijgen of tegenslagen ervaren (Lent et al., 2002).

De doelen die personen stellen, staan in lijn met hoe ze denken over hun zelfeffectiviteit en de uitkomstverwachtingen. Maar die doelen worden beïnvloed door succeservaringen of mislukkingen, wat weer invloed heeft op zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen (Lent et al., 2002; Brown & Lent, 2023).

3.1.1.6 Keuzeacties

Lent en Brown (2019) definiëren ‘keuzeacties’ (*choice actions*) als de inspanning die individuen leveren om doelen te realiseren.

3.1.1.7 Persoonlijke factoren

De ‘persoonlijke factoren’ (*person inputs*) bestaan uit aanvullende elementen van het model, waaronder aanleg, gender, etniciteit en de gezondheidstoestand (Lent et al., 1994; Lent et al., 2002).

3.1.1.8 Achtergrondinvloeden

‘Achtergrondinvloeden’ (*background environmental influences*) zijn externe factoren die bijdragen aan de ontwikkeling van interesses, overtuigingen en het zelfbeeld van een individu. Deze factoren oefenen langdurig invloed uit en zijn niet direct merkbaar. Voorbeelden van dergelijke factoren zijn de blootstelling aan taken en rolmodellen, emotionele en financiële steun voor deelname aan bepaalde activiteiten, en culturele en gendergerelateerde socialisatieprocessen (Lent et al., 1994).

3.1.1.9 Nabije invloeden: steun en barrières tijdens het keuzeproces

De ‘nabije invloeden’ (*proximal environmental influences*) zijn directe factoren die een invloed uitoefenen op keuzes, namelijk ondersteuning van bijvoorbeeld het sociaal netwerk van personen, maar ook barrières, zoals racisme. Deze invloeden worden omschreven in Figuur 5 als ‘steun en barrières tijdens het keuzeproces’ (*supports and barriers experiences during choice making*). Die invloeden zullen dus de interesses en doelen stimuleren of juist belemmeren (Lent et al., 1994).

3.1.1.10 Prestatiedomeinen en -verwezenlijkingen

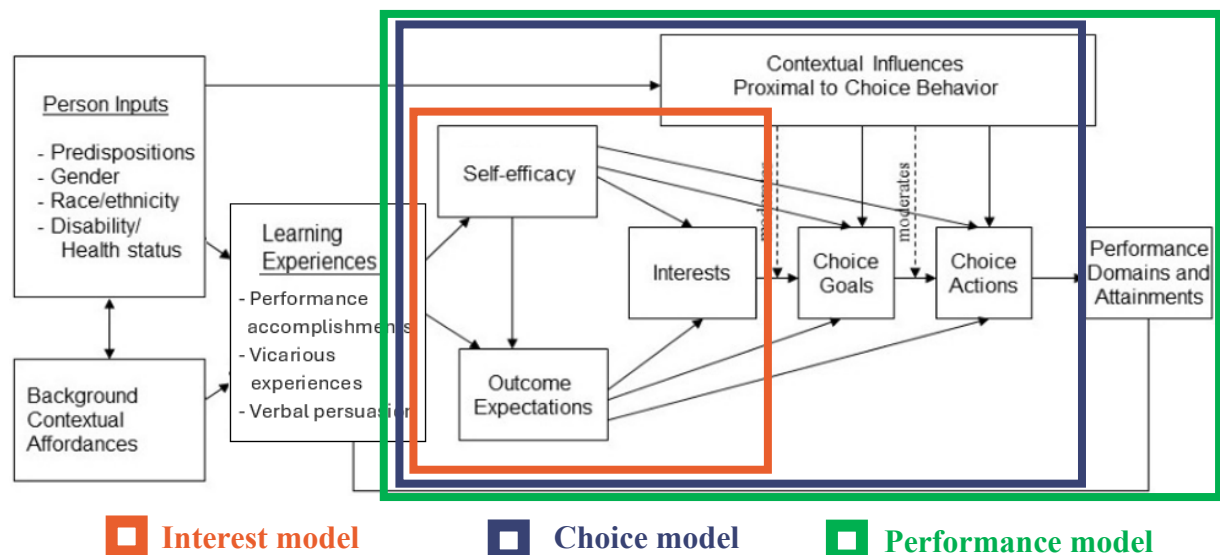
De laatste SCCT-variabele ‘prestatiedomeinen en -verwezenlijkingen’ (*performance domains and attainments*) verwijst naar de prestaties die een individu wil leveren en de resultaten die die ermee bereikt in een bepaald vakgebied of voor een bepaalde taak, zoals mislukkingen en succes. Die variabele heeft invloed op het zelfbeeld, de motivatie en de keuze van het individu (Lent et al., 1994).

3.1.2 SCCT-submodellen

Lent et al. (1994) geven aan dat het oorspronkelijke SCCT-model uit drie submodellen bestaat, namelijk het interessemodel, het keuzemodel en het prestatieproces. Het interessemodel baseert zich op professionele en academische interesses van het individu, het keuzemodel op de keuzes die iemand maakt bij de academische of professionele carrière en het prestatieproces op prestaties en doorzettingsvermogen (Lent & Brown, 2019). Elk van deze submodellen is opgebouwd uit drie vaste, nauw met elkaar verbonden bouwstenen die de basis vormen van de SCCT, namelijk zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en leerervaringen (Brown & Lent, 2023; Lent & Brown, 2019). Figuur 6 is een aangepast SCCT-model, gebaseerd op dat van Lent en Brown (2019), waarin de visualisatie van de drie submodellen is toegevoegd.

Figuur 6

Submodellen van de *Social Cognitive Career Theory*

Opmerking. Aangepast overgenomen uit ‘Social cognitive career theory at 25: Empirical status of the interest, choice, and performance models’ door R. W. Lent, S. D. Brown, en G. Hackett, 2019, *Journal of Vocational Behavior*. 115. p. 3 (<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.06.004>)

3.1.2.1 Interessemodel

Het interessemodel (*interest model*) bevindt zich in het midden van het SCCT-model (zie Figuur 6). Het bestaat uit een verband tussen zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en interesses. Zelfeffectiviteit is een voorspeller van uitkomstverwachtingen, die beiden als cognitieve variabelen invloed uitoefenen op interesses (Lent & Brown, 2019; Lent et al., 2002). Zelfeffectiviteit is sterker gerelateerd aan interesses dan aan uitkomstverwachtingen, maar het verschil is meestal klein en soms gelijkwaardig. Bovendien is zelfeffectiviteit indirect een voorspeller via uitkomstverwachtingen om interesses te beïnvloeden (Lent & Brown, 2019).

Individen worden in de loop van het leven blootgesteld aan schoolse, werkgerelateerde en vrijetijdsactiviteiten waarbij ze feedback krijgen en vaardigheden ontwikkelen en verfijnen. Als deze activiteiten zorgen voor een positieve zelfeffectiviteit en positieve uitkomstverwachtingen, wekt dit de interesses van het individu (Lent et al. 2002; Brown & Lent, 2023).

Op hun beurt zullen individuen ook keuzedoelen opstellen om actief te blijven in hun domein of activiteit van interesse. De keuzedoelen vormen een link tussen interesses en keuzeacties (Lent et al., 1994). Echter kan het individu bij het uitvoeren van de activiteiten mislukkingen of succes ervaren. Een mislukking is niet per se nadelig voor het individu, maar kan een leermoment zijn of helpen om interesses, uitkomstverwachtingen en zelfeffectiviteit in vraag te stellen (Lent et al. 2002; Brown & Lent, 2023).

Algemeen staat het interessemodel niet vast, maar het kan veranderen nadat interesses stabiliseren of verminderen. Dat kan door verandering in zelfeffectiviteit, in uitkomstverwachtingen of in externe factoren, zoals technologische vooruitgang of nieuwe rollen krijgen in het leven (Lent et al., 2002).

Kortom, interesses blijven bestaan als de zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen positief en onveranderd blijven, terwijl de interesses zich niet meer verder ontwikkelen als mensen twijfelen aan zichzelf en negatieve uitkomstverwachtingen hebben. Om die positieve interesses te behouden, is de omgeving er dus verantwoordelijk voor om continu feedback te geven via leerervaringen, ‘observerend leren’ en ‘sociale aanmoediging’ (Lent et al. 2002).

3.1.2.2 Keuzemodel

Het interessenmodel bouwt voort op het keuzemodel (*choice model*). Interesses, die worden beïnvloed door zelfeffectiviteit of uitkomstverwachtingen, stimuleren carrièredoelen, zoals een bepaalde baan nastreven of kiezen voor een bepaalde studierichting. Die doelen worden pas concreet gedrag zoals solliciteren voor een baan of zich inschrijven voor een opleiding, wanneer individuen door belangrijke anderen worden gesteund (Brown & Lent, 2023). De resultaten, zoals mislukkingen en succeservaringen, kunnen doelen en dus ook gedrag beïnvloeden, rechtstreeks via interesses en doelen of onrechtstreeks via zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen. Ook culturele waarden hebben invloed op de keuzedoelen (Brown & Lent, 2023; Lent et al., 2002).

Volgens de SCCT zijn er omstandigheden die de kans vergroten dat mensen hun interesses kunnen volgen, maar ook situaties waarin zij hun interesses moeten inperken bij het maken van loopbaankeuzes. Deze omstandigheden, in Figuur 5 en Figuur 6 aangeduid als omgevingsinvloeden, omvatten factoren zoals de mate van steun (bijvoorbeeld financiële en emotionele steun van familie), belemmeringen (zoals geldgebrek of onvoldoende opleiding) en beschikbare kansen. Kort gezegd stelt de SCCT dat interesses een sterkere voorspeller zijn van iemands keuzes wanneer de omgeving ondersteunend is. In meer beperkende omstandigheden moeten persoonlijke interesses soms worden opgeofferd ten gunste van meer praktische, dringende of cultureel passende overwegingen (Brown & Lent, 2023; Lent et al. 2002).

3.1.2.3 Prestatiemodel

Het prestatie­model (*performance model*) verklaart het niveau van succes dat mensen in hun academische en professionele carrière behalen en de mate waarin het individu volhoudt bij obstakels. Hierbij spelen zelfeffectiviteit, bekwaamheid, uitkomstverwachtingen en prestatiedoelen een rol (Brown & Lent, 2023).

Bekwaamheid houdt eerdere prestaties en aanleg (cijferresultaten, werkproductiviteit of eerdere successen) in en beïnvloedt de prestaties direct en indirect. De directe invloed houdt in dat mensen met een hogere aanleg in een bepaald domein beter presteren en het langer volhouden. Bekwaamheid is dus een combinatie van aangeboren potentie en opgedane kennis (Brown & Lent, 2023; Lent et al., 1994). Ten tweede heeft bekwaamheid een indirecte invloed op prestatie en volharding via zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen. Dat betekent dat prestaties samenhangen met bekwaamheid en motivatie (Brown & Lent, 2023).

De SCCT legt nadruk op de motiverende rol van zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en prestatiedoelen. Deze drie factoren werken samen met bekwaamheid en beïnvloeden mede de doelen die iemand zichzelf stelt. Personen met een gelijk vaardigheidsniveau, maar met sterkere zelfeffectiviteit en positievere uitkomstverwachtingen, zullen hogere doelen stellen voor zichzelf, hun vaardigheden efficiënter inzetten en langer doorzetten bij obstakels. Daardoor behalen zij vaak meer succes dan mensen met minder vertrouwen in eigen kunnen of met negatieve verwachtingen (Brown & Lent, 2023; Lent et al., 2002).

Echter kunnen personen mislukkingen ervaren door te veel zelfvertrouwen. Zij kunnen doelen stellen die niet in overeenstemming zijn met hun vaardigheden, wat kan leiden tot mislukkingen en zelfontmoediging. Bandura (1986) geeft echter aan dat zelfvertrouwen ervoor kan zorgen dat de individuen uitdagende, maar haalbare doelen stellen, die de vaardigheden van de personen kunnen verbeteren.

3.2 Verbanden tussen de SCCT-variabelen

Hoewel Lent et al. (1994) in hun oorspronkelijke werk de verwachte verbanden tussen de concepten van de SCCT theoretiseerden en in de vorm van hypothesen presenteerden, biedt het latere onderzoek van Lent en Brown (2019) meer empirische ondersteuning. Zij verzamelden steekproeven uit verschillende studiedomeinen en analyseerden de verbanden tussen de SCCT-variabelen in deze studies. De verbanden in deze paragraaf zijn daarom gebaseerd op de bevindingen uit recentere studies, verzameld door Lent en Brown (2019), om ervoor te zorgen dat de hypothesen in deze thesis aansluiten bij de meest actuele en empirisch onderbouwde verbanden tussen de SCCT-variabelen. Op die manier voorkomt dit onderzoek dat oudere hypothesen uit Lent et al. (1994) de interpretatie van de resultaten in deze studie foutief bevestigen of weerleggen.

3.2.1 Verbanden tussen de SCCT-bouwstenen

De drie bouwstenen, namelijk leerervaringen, zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen van de SCCT, tonen onderling een positief verband. Volgens Byars-Winston et al. (2017) en Sheu et al. (2018) hebben eerdere prestaties, observerend leren en sociale aanmoediging een positief verband met zelfeffectiviteit (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Echter heeft affectieve toestand een zwak of niet-significant verband met zelfeffectiviteit (Lent & Brown, 2019). Dat

bleek ook uit studies van El-Bahey en Zeid (2013), Gharibyan en Gunsaulus (2006) en Mirjana et al. (2010) (zoals geciteerd in Alshahrani et al., 2018).

Bovendien geeft Sheu et al. (2018) aan dat uitkomstverwachtingen en de leerervaringen elkaar positief beïnvloeden. Echter heeft de leerervaring ‘affectieve toestanden’ hier een negatief verband (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Prestaties hebben een sterkere relatie met zelfeffectiviteit, terwijl sociale aanmoediging en observerend leren een positieve relatie hebben met zelfeffectiviteit, die minder sterk is (Lent & Brown, 2019).

De leerervaringen samen met zelfeffectiviteit zijn volgens Lent et al. (1994) de voorspellers van uitkomstverwachtingen. Daarnaast heeft zelfeffectiviteit volgens Byars-Winston et al. (2017) een direct effect op uitkomstverwachtingen en een indirect effect op uitkomstverwachtingen via leerervaringen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Vooral observerend leren en sociale aanmoediging zijn volgens Sheu et al. (2018) sterke directe voorspellers van uitkomstverwachtingen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

3.2.2 Verbanden in het interessemodel

In het interessemodel is er aan de hand van de meta-analyse van Lent en Brown (2019) aangetoond dat zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en interesses elkaar positief beïnvloeden. Zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen leveren volgens Lent et al. (2018) een unieke bijdrage aan interesses (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Lent et al. (1994) en Lent et al. (2018) geven aan dat zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen een positief verband vertonen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Zelfeffectiviteit heeft in de studies van Sheu et al. (2010), Lent et al. (2018), Rottinghaus, Larson en Borgen (2003) en Lent et al. (1994) een positief verband met interesses getoond (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Uitkomstverwachtingen hebben op hun beurt een positief verband met interesses volgens Lent et al. (1994), Lent et al. (2018) en Sheu et al. (2010) (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). De relatie tussen zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en interesses is dus hoog en blijft consistent in verschillende contexten zoals thematische domeinen, meetinstrumenten, leeftijd en gender (Lent & Brown, 2019).

Uit de studies van Lent et al. (1994), Lent et al. (2018) en Sheu et al. (2010) bleek ook dat uitkomstverwachtingen een positief verband hebben met interesses (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

3.2.3 Verbanden in het keuzemodel

Zowel uitkomstverwachtingen, zelfeffectiviteit als interesses hebben alle drie een positieve directe invloed op de doelen. Interesses fungeren hierbij als een voorspeller van keuzedoelen en zowel zelfeffectiviteit als uitkomstverwachtingen kunnen, zoals bij interesses, ook bij keuzedoelen fungeren als aparte variabelen (Lent & Brown, 2019).

De meta-analyses van Lent et al. (2018) en Sheu et al. (2010) geven weer dat er een positief verband is tussen interesses en keuzedoelen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Daarnaast geven Lent et al. (1994) en Lent et al. (2018) aan dat zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen apart een positieve relatie hebben met keuzedoelen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Ook hebben de externe factoren die in de studie van Lent et al. (2018) en Sheu et al. (2010) zijn opgenomen positieve verbanden met keuzedoelen, maar contextuele barrières kunnen een negatief verband hebben met keuzedoelen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Keuzedoelen, zelfeffectiviteit en nabije invloeden hebben volgens Lent et al. (2018) een positief verband met keuzeacties, terwijl contextuele barrières een negatief verband hebben met keuzeacties (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019). Lent et al. (2018) geeft dan weer aan dat de contextuele factoren en barrières de keuzedoelen en -acties indirect beïnvloeden via zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Over het algemeen geven Lent et al. (1994) aan dat interesses en uitkomstverwachtingen een directere relatie hebben met keuzedoelen dan met zelfeffectiviteit, die een indirecte invloed heeft via interesses en uitkomstverwachtingen (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

3.2.4 Verbanden in het prestatiemodel

Volgens Brown en Hackett (1994) hebben vaardigheden of eerdere prestaties een positief verband met toekomstige prestaties en doorzettingsvermogen. Deze laatste heeft volgens Brown et al. (2011) ook indirect invloed via zelfeffectiviteit (zoals geciteerd in Lent & Brown,

2019). Zelfeffectiviteit heeft volgens Lent et al. (1994) een positief verband met zowel vaardigheden als eerdere prestaties uit het verleden.

Volgens Lent et al. (1994) bestaat er een positief verband tussen zelfeffectiviteit en prestatie en doorzettingsvermogen. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Talsma et al. (2018) dat er een wederkerige relatie bestaat tussen zelfeffectiviteit en prestatie, maar de prestatie heeft een positievere invloed op zelfeffectiviteit dan omgekeerd (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Bovendien hebben uitkomstverwachtingen een zwakke positieve relatie met toekomstige prestaties. In vergelijking met zelfeffectiviteit speelt deze dus een beperktere rol volgens Lent et al. (1994). Zij geven bovendien weer dat uitkomstverwachtingen een zwakke positieve relatie hebben met prestatiedoelen. Zoals eerder beschreven hebben Lent et al. (2018) kunnen aantonen dat uitkomstverwachtingen een positieve relatie hebben met zelfeffectiviteit (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Toekomstige prestaties hebben een positieve relatie met prestatiedoelen, waarbij de sterkte van die relatie varieert per studie. Robbins et al. (2004) geeft bijvoorbeeld kleinere relaties weer en Richardson, Abraham en Bond (2012) grotere (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

3.3 Relevantie van de SCCT voor dit onderzoek

De SCCT is een complex en niet-lineair model dat recent is ontwikkeld. Het model brengt de carrièreontwikkeling van individuen in kaart (Lent et al., 1994; Wang et al., 2022). In tegenstelling tot de SCT richt de SCCT zich specifiek op sociale, economische en psychologische factoren die de carrière van individuen helpen ontwikkelen of belemmeren (Lent & Brown, 2019; Wang et al., 2022). Dit biedt nieuwe perspectieven op de interesses en keuzes van het individu (Wang et al., 2022).

Hierbij is de SCCT ook relevant voor doelgroepen die tot nu toe onderbelicht zijn gebleven (Lent & Brown, 2019; Wang et al., 2022). Deze doelgroepen omvatten vrouwen van kleur², homoseksuele en lesbische werknemers³, personen met een beperking⁴, eerste-generatiestudenten⁵, personen uit gezinnen met een laag inkomen⁶, ondervertegenwoordigde

² Hackett & Byars, 1996

³ Morrow, Gore & Campbell, 1996

⁴ Fabian, 2000

⁵ Garriott, Navarro & Flores, 2017

⁶ Flores, Navarro & Ali, 2017

groepen in wetenschap en techniek⁷, personen uit etnische minderheidsgroepen⁸, personen met een gemengde etnische achtergrond⁹ en studenten en werknemers uit verschillende culturen en landen wereldwijd¹⁰ (zoals geciteerd in Lent & Brown, 2019).

Het gaat hier dus om specifieke doelgroepen, waaronder ook de derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten. Omdat het model persoonsgebonden is, heeft het ook een dynamisch karakter, wat betekent dat de interesses en waarden van individuen in de SCCT voortdurend kunnen veranderen door wat ze meemaken in het leven (Lent & Brown, 2019).

Dit gaat hand in hand met veranderingen die gebeuren op de arbeidsmarkt, die het leven van het individu drastisch kunnen veranderen (Lent et al., 2022). Neem het voorbeeld van technologische veranderingen en vooruitgang die volgens Arthur en Rousseau (1996) de SCCT-theorie mede tot stand hebben gebracht, die ‘grenzeloze carrières’ creëren en zorgen voor een onstabiele relatie tussen organisaties en werknemers of werkgevers (zoals geciteerd in Wang et al., 2022). Het model is dus tijdsgebonden, toepasselijk in tijden van AI (Lent et al., 2002) en dus ook voor de context van dit onderzoek.

3.4 Toepassing van de SCCT in dit onderzoek

Dit onderzoek brengt de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over het vertaalberoep in kaart. Het SCCT-model onderzoekt hierbij hoe studenten het vertaalberoep percipiëren in tijden van AI, aan de hand van hun leerervaringen, vertaalcapaciteiten (zelfeffectiviteit), interesse voor het vertaalberoep en de uiteindelijke keuzes die ze maken om al dan niet een vertaalberoep uit te oefenen. De voorgaande paragrafen brachten het SCCT-model uitgebreid in kaart. In dit onderzoek worden echter enkel de verbanden tussen de bouwstenen, het interessemodel en het keuzemodel toegepast op de doelgroep.

De leerervaringen spelen hierbij een belangrijke rol. De leerervaring ‘observerend leren’ omvat indirecte aanmoediging van personen uit de omgeving van de student, zoals docenten, vertaalprofessionals en medestudenten, om GenAI en MT te gebruiken bij vertaalopdrachten

⁷ Fouad & Santana, 2017

⁸ Fouad & Kantamneni, 2013; Sheu, Mejia, Rigali-Oiler, Primé & Chong, 2016

⁹ Byars-Winston & Rogers, 2019

¹⁰ Lent & Sheu, 2010; Sheu & Bordon, 2017

en te beschouwen als een hulpmiddel eerder dan een bedreiging. Sociale aanmoediging daarentegen geeft aan dat de personen uit de omgeving, zoals docenten, media, medestudenten en de opleiding, de student motiveren AI te gebruiken bij vertaalopdrachten. Die ervaringen kunnen studenten van hun eigen vertaalcapaciteiten aanmoedigen of ontmoedigen door de kwaliteit van gegenereerde vertalingen van GenAI en MT in verband te brengen met de kwaliteit van hun eigen vertalingen zonder het gebruik van AI.

De leerervaringen en vertaalcapaciteiten geven vervolgens aan wat de uiteindelijke perceptie is van de studenten op het vertaalberoep, oftewel hun uitkomstverwachtingen. Enerzijds geeft dit een beeld van hoe de studenten de maatschappelijke status van de vertaler ervaren door de voor- en nadelen van AI op het vertaalberoep, en anderzijds reflecteren studenten op de uitkomsten van AI in het vertaalberoep, namelijk of het een hulpmiddel of een vervanging is voor het beroep.

Om die percepties te linken aan de uiteindelijke keuze om vertaler te worden, zijn voor dit onderzoek het interesse- en keuzemodel belangrijk. Bij het interessemodel geven de variabelen leerervaringen, zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen weer of een student geïnteresseerd is in een carrière als vertaler. Het keuzemodel geeft daarentegen inzicht in de mate waarin studenten bereid zijn een carrière als vertaler na te streven en welke acties ze al ondernemen om die doelen te verwezenlijken.

Persoonlijke factoren, achtergrondinvloeden, nabije invloeden en prestatiedomeinen en -verwezenlijkingen bieden geen meerwaarde aan dit onderzoek. Deze worden dan ook niet in de analyses geïntegreerd om drie redenen. Ten eerste zouden deze variabelen de duur om de enquête in te vullen verlengen, wat een negatief gevolg kan hebben voor de input van studenten. Studenten zouden namelijk geen volledige antwoorden bieden.

Ten tweede dragen deze variabelen minder bij aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Ook vereisen deze variabelen eerder een kwalitatieve benadering omwille van de complexiteit van antwoorden die studenten hierop kunnen bieden. Ten derde geven prestatiedomeinen en -verwezenlijkingen weer hoe een student een vertaling heeft uitgevoerd aan de hand van scores die de studenten tijdens de enquête niet direct kunnen raadplegen.

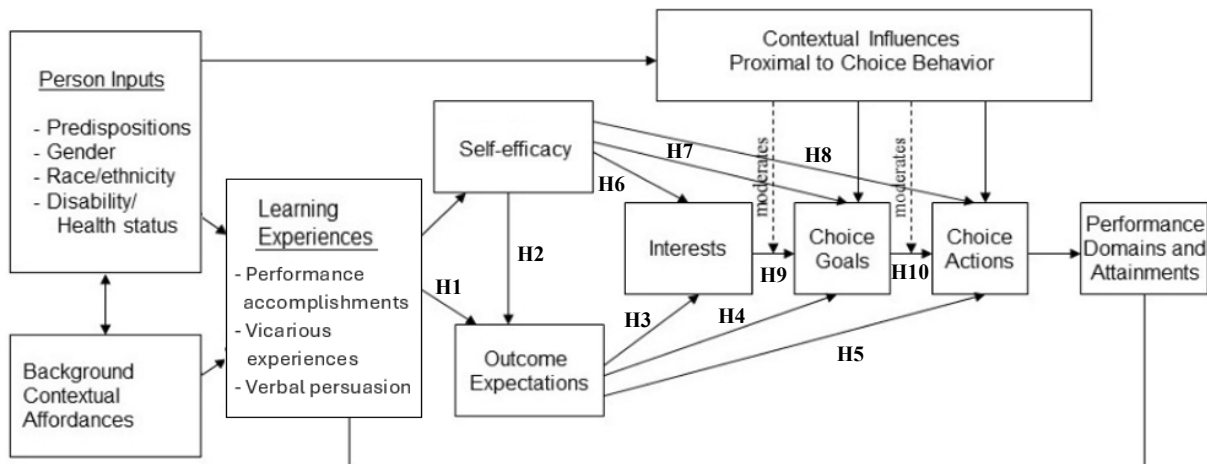
Tot slot valt ook het onderzoek naar het verband tussen zelfeffectiviteit en leerervaringen en het verband tussen interesse en keuzeacties weg omdat deze verbanden geen antwoord bieden op de onderzoeksvraag.

3.5 Deelvragen en hypothesen

Op basis van het SCCT-model van Lent et al. (1994) en Lent en Brown (2019) zijn hypothesen geformuleerd om na te gaan of de SCCT-variabelen ook in dit onderzoek positieve verbanden vertonen. Vervolgens zijn deelvragen opgesteld die via de hypothesen een antwoord bieden op de onderzoeksvraag: ‘Hoe beïnvloeden generatieve artificiële intelligentie en machinevertaling de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over het vertaalberoep en hun keuze om vertaler te worden?’ Figuur 7 geeft een schematisch overzicht van de verbanden voor de hypothesen.

Figuur 7

Overzicht van de hypothesen in de Social Cognitive Career Theory

Opmerking. Aangepast overgenomen uit “Social cognitive career theory at 25: Empirical status of the interest, choice, and performance models”, door R. W. Lent, S. D. Brown, en G. Hackett, 2019, Journal of Vocational Behavior, 115, p. 3 (<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.06.004>)

3.5.1 Deelvraag 1

De eerste deelvraag bevat geen hypothesen, omdat deze aan de hand van de kwalitatieve antwoorden van studenten wordt achterhaald.

- Deelvraag 1: Hoe ervaren studenten de invloed van GenAI en MT op het vertaalberoep?

3.5.2 Deelvraag 2 met hypothesen

Hypothesen 1 en 2 beantwoorden deelvraag 2:

- Deelvraag 2: Hoe beïnvloeden GenAI en MT de uitkomstverwachtingen van studenten over het vertaalberoep?
 - H1: Hoe positiever de leerervaringen van studenten zijn, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep zijn.
 - H2: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep zijn.

3.5.3 Deelvraag 3 met hypothesen

Hypothesen 3 tot en met 10 beantwoorden deelvraag 3:

- Deelvraag 3: Hoe beïnvloeden zelfeffectiviteit en de uitkomstverwachtingen van de studenten over het vertaalberoep in tijden van GenAI en MT hun interesse en keuze om vertaler te worden?
 - H3: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe positiever hun interesse in het vertaalberoep.
 - H4: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden.
 - H5: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen zijn, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden.
 - H6: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter hun interesse in het vertaalberoep.
 - H7: hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden.
 - H8: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden.
 - H9: Hoe hoger de interesse van studenten in het vertaalberoep, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden.
 - H10: Hoe groter de kans dat studenten doelen stellen om vertaler te worden, hoe meer actie ze zullen ondernemen om vertaler te worden.

Om een antwoord te formuleren op bovenstaande deelvragen en hypothesen, is een veldonderzoek uitgevoerd bij studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten dat de verbanden van de SCCT-variabelen in kaart brengt en op die manier ook hun percepties op

het vertaalberoep in tijden van AI en hun keuze om al dan niet vertaler te worden. Het volgende hoofdstuk gaat dieper in op de methode van het onderzoek.

4 Onderzoeksmethode

Dit hoofdstuk licht de methodologie van het onderzoek toe. Eerst wordt besproken welk soort onderzoek is uitgevoerd en welke methoden zijn ingezet om data te verzamelen en te analyseren in de SCCT. Vervolgens gaat het hoofdstuk in op de opbouw van de vragenlijst die tijdens het veldonderzoek is ingezet en bespreekt het de achtergrond van de respondenten. Tot slot geeft de data-analyse bondig weer via welke tools en op welke manier kwalitatieve en kwantitatieve data geanalyseerd zijn.

4.1 Soort onderzoek

Dit onderzoek past een mixed-methodsaanpak toe. Deze aanpak laat toe om te achterhalen hoe GenAI en MT de manier beïnvloeden waarop studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten het vertaalberoep percipiëren en in welke mate deze percepties hun keuze beïnvloeden om vertaler te worden. Het theoretisch kader en de literatuurstudie werden onderbouwd aan de hand van een deskresearch, terwijl het veldonderzoek data via een enquête verzamelde.

4.2 Dataverzamelingsmethode

4.2.1 Deskresearch

Het onderzoek bestaat uit een deskresearch bestaande uit twee onderdelen. Ten eerste is een literatuurstudie uitgevoerd die de impact van AI op het vertaalberoep en de vertaalopleidingen in kaart brengt, namelijk de daling in het aantal inschrijvingen in de Master of Arts in het Vertalen en de bacheloropleiding Toegepaste Taalkunde aan de Vlaamse universiteiten, de veranderingen in vertaalopleidingen en de positieve en negatieve invloeden van AI op het vertaalberoep. Deze literatuur biedt een referentiekader waarmee de percepties en keuzes van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten kunnen worden vergeleken.

Ten tweede is een theoretisch kader opgesteld op basis van het SCCT-model van Lent en Brown (2019), aangepast aan de context van dit onderzoek (zie Figuur 5). Het doel hiervan is om een model te ontwikkelen dat inzicht biedt in hoe de percepties over het vertaalberoep van studenten tot stand komen en hoe deze percepties hun interesse en gedragsintenties ten aanzien van het vertaalberoep beïnvloeden. Op basis van dit model zijn ook hypothesen geformuleerd (zie 3.5.

Deelvragen en hypothesen), die richtinggevend zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

4.2.2 Veldonderzoek

Op basis van het aangepaste SCCT-model en inzichten uit de literatuurstudie is een veldonderzoek uitgevoerd bij 38 studenten. Hiervoor is een enquête ontwikkeld met de surveytool Qualtrics, waarvan de vragen gebaseerd zijn op bestaande SCCT-vragenlijsten en aangepast zijn aan de context van dit onderzoek (zie Bijlage 1). De enquête bestaat uit 32 vragen, waaronder 24 gesloten en 8 open vragen. Van de gesloten vragen maken 10 vragen gebruik van Likertschalen met in totaal 69 items. Voor de Likertschalen is een vijfpuntschaal gehanteerd, waarbij het cijfer ‘1’ staat voor ‘helemaal oneens’, ‘2’ voor ‘eerder oneens’, ‘3’ voor ‘neutraal’, ‘4’ voor ‘eerder eens’ en ‘5’ voor ‘helemaal eens’. De antwoordoptie ‘weet ik niet’ is gecodeerd als waarde ‘6’.

4.3 Onderzoeksverloop

De enquête is verspreid via meerdere kanalen om zoveel mogelijk derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent te bereiken. De verspreiding gebeurde via een QR-code die gedeeld werd in de WhatsAppgroep van de derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde van de VUB, op de officiële Facebookgroepen van de opleiding Toegepaste Taalkunde van de vier universiteiten en via e-mail die door de promotor doorgestuurd werd naar professoren die derdejaarsstudenten in de opleiding Toegepaste Taalkunde onderwijzen. Hiervoor werd een PowerPoint met een QR-code naar de enquête opgesteld. Daarnaast is de enquête gepresenteerd tijdens drie hoorcolleges aan de VUB, waar studenten actief werden aangemoedigd om deel te nemen aan de enquête door de QR-code te scannen, die werd gepresenteerd op een scherm. Ook werd via vrienden en medestudenten de enquête verspreid en via LinkedIn van de onderzoeker. De enquête stond openbaar van 18 maart 2025 tot 3 april 2025.

4.4 Opbouw van de vragenlijst

De deelname aan de enquête was vrijwillig en anoniem, wat in de intro van de enquête duidelijk werd vermeld door middel van een geïnformeerde toestemming (zie Bijlage 2). Daarnaast duurde de enquête gemiddeld tien minuten.

De vragenlijst (zie Bijlage 1) peilt naar hoe derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten GenAI en MT ervaren op het vertaalberoep. De vragenlijst bestaat uit een korte toelichting over het doel van het onderzoek en de anonimiteit van de antwoorden van studenten. Daarna volgen vragen over de achtergrond van de student, de universiteit waar ze zijn ingeschreven, de studierichting, werktalen, ervaring met AI, ervaring als vertaler en interesses voor en overtuigingen over de Master of Arts in het Vertalen.

Vervolgens worden Likertschaalvragen weergegeven die de verbanden tussen de SCCT-variabelen kunnen toetsen en dus de hypothesen kunnen beantwoorden, en daarmee ook deelvraag 2 en 3. Hierbij kan worden achterhaald wat de percepties van de studenten op het vertaalberoep zijn en of ze hun keuze om vertaler te worden daarvan laten afhangen. Bovendien worden, los van de Likertschaalvragen en de vragen over achtergrondinformatie, ook gesloten en bijhorende open vragen opgesomd die een antwoord kunnen bieden op deelvraag 1: ‘Hoe ervaren studenten de invloed van GenAI en MT op het vertaalberoep?’ Tot slot konden studenten nog opmerkingen plaatsen en toestemming geven om gecontacteerd te worden om aanvullende informatie te verstrekken gedurende het onderzoek.

4.5 Data-analyse

De kwantitatieve gegevens voor dit onderzoek zijn verzameld door middel van een online enquête via Qualtrics en daarna geanalyseerd met het statistische programma SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*). Om de betrouwbaarheid en validiteit van het SCCT-model van dit onderzoek en de verbanden tussen SCCT-variabelen te analyseren, zijn vier analyses uitgevoerd.

Ten eerste is, om de interne consistentie van de Likertschaalvragen per SCCT-variabele te evalueren, de Cronbachs alfa vastgesteld. Daarna is een exploratieve factoranalyse (EFA) uitgevoerd met *Principal Axis Factoring* (PAF) en Varimax-rotatie, om te controleren of de vragen daadwerkelijk de bedoelde SCCT-constructen vertegenwoordigen. Items die niet genoeg bijdroegen aan de betrouwbaarheid van het model, zijn weggehaald.

Vervolgens werd een correlatieanalyse uitgevoerd om de verbanden tussen de SCCT-variabelen te analyseren. De laatste analyses zijn regressieanalyses, die werden gebruikt om vast te stellen in welke mate variabelen als voorspellers dienen voor andere variabelen in het model.

Daarna is er een descriptieve analyse uitgevoerd om het gemiddelde per SCCT-variabele in kaart te brengen. Naast de kwantitatieve analyse werd ook kwalitatieve data, verzameld en handmatig gecodeerd. Voor deze analyse werd Microsoft Excel gebruikt en tegelijkertijd SPSS. Dat was enkel mogelijk voor descriptieve data waarbij de algemene doelgroepen in subgroepen verdeeld moesten worden. De discussie zal in het volgende hoofdstuk de resultaten van deze data-analyses grondig toegelicht.

5 Resultaten

Dit hoofdstuk toont zowel de kwantitatieve als kwalitatieve resultaten van het onderzoek, verzameld via een enquête onder derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan de VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent. Ten eerste bespreken de inclusie- en exclusiecriteria de selectie van respondenten en vragen uit de enquête. Vervolgens evalueren we de validiteit en betrouwbaarheid van het aangepaste SCCT-model aan de hand van de Cronbachs alfa en de EFA. Daarna volgen de resultaten van de correlatie- en regressieanalyse om de hypothesen te toetsen. Ten slotte komen de gemiddelde scores per studentenprofiel aan bod en worden de kwalitatieve bevindingen over de invloed van GenAI en MT op carrièrekeuzes besproken.

5.1 Inclusie- en exclusiecriteria

5.1.1 Respondenten

In totaal namen 52 studenten deel aan het onderzoek, waarvan er 14 werden uitgesloten van de analyse omwille van onvolledige antwoorden op de enquêtevragen. Slechts één student kon per e-mail worden gecontacteerd om ontbrekende antwoorden in de enquête aan te vullen. Verder werd gecontroleerd of hetzelfde IP-adres meermaals voorkwam in de data om dubbele inzendingen van respondenten te vermijden, maar die werden niet gevonden. Daarnaast worden antwoorden met de optie ‘weet ik niet’ (waarde 6) op de Likertschaalvragen als *missing values* in SPSS behandeld.

De steekproef bestaat dus uit 38 derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan vier Vlaamse universiteiten, namelijk 28 van de VUB, 8 van de KU Leuven en telkens een student van de UAntwerpen en de UGent. Een vergelijking tussen universiteiten is in deze studie uitgesloten vanwege de ongelijke verdeling van de respondenten per universiteit.

In plaats daarvan richt de studie zich uitsluitend op het algemene profiel van studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten, alsook op drie studentenprofielen binnen deze steekproef, namelijk studenten die vertaler willen worden, studenten die nog twijfelen en studenten die geen vertaler willen worden. Deze studentenprofielen zijn opgesteld voor de kwalitatieve analyse om verschillen in perceptie, motivatie en de invloed van GenAI en MT op carrièrekeuzes per groep te onderzoeken.

5.1.2 Vragenlijst

Het SCCT-model van Lent en Brown (2019) is voor dit onderzoek aangepast om te bepalen hoe studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten het beroep van vertaler in een veranderende sector beoordelen en hoe dit hun beslissing om vertaler te worden beïnvloedt. De enquêtevragen zijn opgebouwd uit vragen die kernvariabelen van het SCCT-model vormgeven, namelijk leerervaringen, zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen, interesses, keuzedoelen en keuzeacties. Deze variabelen beantwoorden als enige variabelen van het SCCT-model de onderzoeksvraag.

5.1.2.1 Vragen over zelfeffectiviteit en leerervaringen

De perceptie van studenten over hun eigen vertaalvaardigheden en competenties is gemeten aan de hand van vragen gebaseerd op zelfeffectiviteit. Deze vragen peilden naar het vertrouwen in hun vertaalcapaciteiten in vergelijking met de kwaliteit van gegenereerde vertalingen door GenAI en MT.

Leerervaringen werden ook onderzocht, maar zijn niet volledig in de analyse opgenomen. Zo werd vraag 9 (zie Bijlage 3) niet geïntegreerd in de analyse, omdat deze door de respondenten verschillend werd geïnterpreteerd. De vraag richtte zich specifiek op de professionele ervaringen van studenten, maar veel studenten rapporteerden niet-professionele ervaringen. Voorbeelden hiervan zijn vertaalopdrachten voor vrienden of taken voor schoolvakken. In dit geval ontbrak een eenduidig antwoord op vraag 9, waardoor de betrouwbaarheid van de analyse kon verminderen.

Vraag 11 (zie Bijlage 3) diende ter ondersteuning van de interpretatie van latere antwoorden over het gebruik van AI en zelfeffectiviteit. Enerzijds werd deze vraag gebruikt om te beoordelen of studenten het concept van AI begrepen en anderzijds om personen uit te sluiten die geen ervaring hadden met AI. Alle studenten hadden echter ervaring met AI en zijn daardoor niet uitgesloten. Omdat deze vraag alleen bedoeld was ter controle van de SCCT-variabele, is deze niet apart besproken in de resultaten.

Tot slot peilde vraag 12 (zie Bijlage 1) naar de kennis van studenten over automatische vertaaltools. Deze vraag hielp te verifiëren of studenten die aangaven dergelijke tools te gebruiken, ook wisten wat deze inhouden. Om die reden werd deze vraag enkel gebruikt ter validatie en werd die dus niet verwerkt in de resultaten.

5.1.2.2 Vragen over uitkomstverwachtingen

Vraag 2 (zie Bijlage 1) vroeg naar de talen die de studenten studeren. Deze vraag was bedoeld om te onderzoeken of percepties verschilden naargelang de werktalen, maar er werd geen significant verband vastgesteld omwille van proportionaliteit. Bijgevolg werd ook deze vraag uitgesloten uit de analyse.

5.1.2.3 Vragen over interesses en keuzemodel

Vraag 3 (zie Bijlage 1) diende als controlevraag om de consistentie van de antwoorden te controleren. Deze vraag was namelijk ook al eerder in de enquête geformuleerd in een Likertschaal (zie Bijlage 3, code KD2), waardoor deze vraag is uitgesloten van de analyse.

Vraag 26 (zie Bijlage 1) is evenmin in de analyse opgenomen. Deze vraag onderzocht of respondenten vinden dat hun studiekeuze wordt beïnvloed door factoren als automatisering en technologie. Deze vraag komt echter indirect aan bod in de variabelen ‘interesses’ en ‘keuzedoelen’, waardoor deze vraag overbodig was. Vraag 27 (zie Bijlage 3), die verband houdt met vraag 26, is relevanter voor de hoofdvraag, die zich richt op het beroep van vertaler. Deze is daarom behouden.

5.2 Validiteit en betrouwbaarheid van het SCCT-model

Om de kwaliteit van het onderzoek te garanderen, is gekeken naar de betrouwbaarheid en geldigheid van het SCCT-model, aangepast aan dit onderzoek. Ten eerste is de interne consistentie per variabele en subvariabele beoordeeld met behulp van Cronbachs alfa. Daarna is een EFA uitgevoerd om de structuur van de variabelen en de constructvaliditeit te evalueren. Op basis van de resultaten zijn enkele vragen verwijderd, waarna opnieuw de Cronbachs alfa is berekend. Uiteindelijk zijn correlatieanalyses uitgevoerd om de relatie tussen de variabelen te evalueren.

5.2.1 Betrouwbaarheid van meetschalen

De kwantitatieve gegevens voor dit onderzoek zijn verzameld met behulp van een online vragenlijst met gesloten vragen en geanalyseerd met het statistische programma SPSS. Na de gegevensverzameling is voor elke SCCT-variabele, namelijk zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen, interesses, keuzedoelen en keuzeacties, een betrouwbaarheidsanalyse uitgevoerd met Cronbachs alfa (α). Tabel 1 geeft een overzicht van de Cronbachs alfa-waarden

per variabele en subvariabele na de EFA (zie 5.2.3 Exploratieve factoranalyse). Hierbij zijn enkel de meest relevante items behouden en de items met lage alfa-waarden verwijderd om de interne consistentie en dus ook de betrouwbaarheid van de constructen te vergroten.

Tabel 1

Cronbachs alfa per variabele en subvariabele van de SCCT

SCCT-variabelen	Aantal items (n)	Cronbachs alfa (α)
Zelfeffectiviteit	4	.675
Uitkomstverwachtingen	6	.870
Leerervaringen	9	.818
- Sociale aanmoediging	7	.716
- Observerend leren	3	.897
Interesses	6	.922
Keuzedoelen	6	.958
Keuzeactie	5	.872

Voordat deze betrouwbaarheidsanalyse werd uitgevoerd, zijn negatief geformuleerde items positief geherformuleerd, net als alle andere items in de enquête, om consistentie in de interpretatie te waarborgen. De items LE11 tot en met LE14 (zie Bijlage 3) waren oorspronkelijk negatief geformuleerd in vergelijking met de andere items binnen de schaal ‘leerervaring’. Deze kregen daarom een positieve herformulering, net als de items ZE7 tot en met ZE9 (zie Bijlage 3) in de schaal ‘zelfeffectiviteit’.

Oorspronkelijk bestond de schaal ‘zelfeffectiviteit’ uit tien items ($\alpha = .086$), maar de items ZE2, ZE7, ZE8, ZE9 en ZE10 (zie Bijlage 3) zijn verwijderd, omdat ze niet onderling verband hielden. Tijdens de EFA (zie 5.2.3 Exploratieve factoranalyse) is ook item ZE3 verwijderd, waarna Cronbachs alfa uitkwam op .675. De alfa-waarde is dus laag, maar neigt naar .70, wat volgens Hair et al. (2019) acceptabel is in exploratief onderzoek. Bovendien schrijven Tavakol en Dennick (2011) de lage waarden toe aan het lage aantal items. De betrouwbaarheid van zelfeffectiviteit moet daarom met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Zoals besproken in ‘3.1.1.3 Leerervaringen: eerdere prestaties, observerend leren, sociale aanmoediging en affectieve toestand’ van het theoretisch kader, bestaat de variabele ‘leerervaringen’ uit subvariabelen, waarvan deze studie alleen ‘eerdere prestaties’, ‘observerend leren’ en ‘sociale aanmoediging’ bespreekt. De betrouwbaarheid van deze

subvariabelen is daarom afzonderlijk geanalyseerd. De subschaal ‘eerdere prestaties’ bestond uit vier items, waarvan LE1 (.134) en LE3 (.425) een zeer lage interne consistentie vertoonden en daarom werden verwijderd. De overige items LE2 (.577) en LE4 (.553) vertoonden iets hogere waarden (.826).

De subschaal ‘observerend leren’ bestond uit drie items en vertoonde een sterke interne consistentie ($\alpha = .897$). Daarom werden alle items van deze subvariabele behouden. De schaal ‘sociale aanmoediging’, met negen items, kon ook in zijn geheel worden behouden, omdat deze een sterke alfa-waarde vertoonde ($\alpha = .716$). Na de EFA bleven negen items over van de oorspronkelijke veertien, verdeeld over de subvariabelen ‘observerend leren’ en ‘sociale aanmoediging’. De schaal ‘leerervaringen’ behaalde daarmee een sterke Cronbachs alfa van .818.

Volgens DeVellis (2017) is het toegestaan om schalen te combineren wanneer ze betrouwbaar zijn en een duidelijke onderliggende structuur vertonen. Aangezien dit het geval is voor de schaal ‘leerervaringen’ in dit onderzoek, bestaat ‘leerervaringen’ als één gecombineerde variabele, namelijk ‘observerend leren’ en ‘sociale aanmoediging’.

Tot slot bestond de schaal ‘uitkomstverwachtingen’ eerst uit tien items en werd deze na EFA teruggebracht naar zes items. De alfa-waarde steeg daarbij van .826 naar .870. Ook de waarde van de schaal ‘keuzeacties’ steeg nadat vijf van de acht items zijn verwijderd. Deze stijging liep van .869 naar .872.

5.2.2 Constructvaliditeit en inhoudsvaliditeit

De items in de enquête (zie Bijlage 1) zijn gebaseerd op bestaande SCCT-vragenlijsten, wat bijdraagt aan de inhoudsvaliditeit. Deze items, die aangepast zijn aan de context van dit onderzoek, zijn afkomstig uit studies met verschillende contexten, zoals de studie van Alshahrani et al. (2018), Chiu et al. (2023), Kier et al. (2014), McDonough et al. (2021), Roller et al. (2020), Sh (2019) en Song en Chathoth (2008).

Daarnaast is de constructvaliditeit onderzocht aan de hand van een EFA via PAF met Varimax-rotatie. De volgende paragraaf geeft een gedetailleerd overzicht van de EFA.

5.2.3 Exploratieve factoranalyse

Per variabele is een EFA uitgevoerd met PAF en Varimax-rotatie om de validiteit van de SCCT te verhogen. De Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)-test en de toets van Bartlett beoordeelden of items al dan niet aangepast moesten worden. In dit onderdeel worden de oude en nieuwe factoranalyses per variabele besproken, evenals de redenen voor de aanpassingen.

De resultaten van de EFA zijn weergegeven in Waarden van items onder een KMO-waarde van .50 zijn verwijderd (zie Bijlage 4). Kaiser (1974) beschouwt zulke lage waarden namelijk als onacceptabel. Na deze aanpassingen is de betrouwbaarheid van de schalen opnieuw geëvalueerd met een Cronbachs alfa-analyse. De aangepaste factorstructuren worden ook gepresenteerd in Tabel 7 (zie Bijlage 4).

5.2.3.1 Zelfeffectiviteit

De KMO van zelfeffectiviteit bedraagt .594, wat volgens Kaiser (1974) neigt naar matig acceptabel. De toets van Bartlett is significant ($\chi^2(6) = 23,386, p < .001$), wat aangeeft dat de correlatiematrix geschikt is voor EFA. Voor een eerste EFA bedroeg de KMO-waarde .495, wat betekent dat er geen EFA kon worden uitgevoerd. ZE3 bevatte namelijk een lage anti-image correlatiewaarde van .386. Nadat dit item was verwijderd, nam de KMO-waarde toe en kon een factoranalyse worden uitgevoerd. De aangepaste analyse leverde één duidelijke component op, waarop de vier overgebleven items (ZE1, ZE4, ZE5 en ZE6) hoge waarden vertoonden (zie Tabel 7 in zie Bijlage 4). Dit duidt op een sterke en eenduidige onderliggende factorstructuur.

5.2.3.2 Uitkomstverwachtingen

De KMO-waarde van uitkomstverwachtingen is .776, waardoor EFA geschikt was (Kaiser, 1974). De toets van Bartlett ($\chi^2(15) = 86,528, p < .001$) bevestigt dat de correlatiematrix voldoende consistent is met de variabele. De resultaten toonden aan dat zes items van uitkomstverwachtingen, namelijk UV1, UV3, UV5, UV7 en UV10 (zie Tabel 7), sterk op één component laadden. UV4 (.588 op factor 1 en .410 op factor 2) en UV5 (.819 op factor 1 en .522 op factor 2) leverden daarbij een dubbele sterke waarde op in twee factoren. Deze zijn echter niet uitgesloten, aangezien ze sterk verband houden met de vragen in bestaande vragenlijsten (Chiu et al., 2023; McDonough et al., 2021; Roller et al., 2020; Sh, 2019; Song & Chathoth, 2008). De items UV2 (.579), UV6 (.576) en UV9 (.433) zijn verwijderd vanwege hun lage anti-image-waarde, terwijl UV8 (.277) een lage en dubbele factorwaarde had. De items die overblijven zorgen voor een duidelijke en coherente structuur van de variabele.

5.2.3.3 Leerervaringen

Voor de schaal leerervaringen bedroeg de oorspronkelijke KMO-waarde .469, wat betekent dat de EFA niet betrouwbaar zou zijn. De toets van Bartlett was daarentegen wel significant ($\chi^2(105) = 224,708$; $p < .001$).

Op basis van de anti-image matrix zijn items verwijderd, namelijk LE3 (.187), LE16 (.266), LE2 (.382) en LE4 (.310). Daarnaast zijn ook items met lage of dubbele factorladingen uitgesloten, waaronder LE15 (factor 1: .367, factor 2: .239, factor 3: .281) en LE11 (factor 1: .249, factor 2: -.398, factor 3: .313).

Na het verwijderen van deze items nam de KMO-waarde toe tot .719, wat duidt op een geschikte EFA. De toets van Bartlett bleef significant ($\chi^2(36) = 136,184$; $p < .001$), wat de validiteit van de factoranalyse aantoont.

De uiteindelijke factorstructuur laat zien dat de subvariabele ‘observerend leren’ een afzonderlijke factor vormt. De items over sociale aanmoediging splitsen zich op in twee afzonderlijke factoren, namelijk formele bronnen van sociale aanmoediging, zoals docenten of de opleiding, en informele bronnen, zoals medestudenten, familie en media. Deze inhoudelijke verdeling is sterk verbonden met de thematische inhoud van de items. Tot slot is LE12 ondanks de relatief lage factorlading (zie Tabel 7 in Bijlage 4) behouden, omdat het een belangrijk onderdeel van de onderzoeksdoelstelling is.

5.2.3.4 Interesses

De KMO-waarde van de schaal ‘interesses’ was hoog (.809) en de toets van Bartlett ($\chi^2(15) = 172,978$, $p < .001$) was significant (zie Tabel 7 in Bijlage 4). De analyse liet ook een factor met hoge ladingen zien, waardoor geen items uit de schaal zijn verwijderd.

5.2.3.5 Keuzedoelen

De schaal ‘keuzedoelen’ had een KMO-waarde van .862 met een significante toets van Bartlett ($\chi^2(15) = 214,879$, $p < .001$; zie Tabel 7 in Bijlage 4). Een component uit de EFA vertoonde hoge ladingen van de items, waardoor de oorspronkelijke schaal behouden bleef.

5.2.3.6 Keuzeacties

De EFA voor ‘keuze-acties’ bestond uit twee factorstructuren. De KMO bedroeg .781 en de toets van Bartlett ($\chi^2(10) = 78,210$; $p < .001$) was significant (zie Tabel 7 in Bijlage 4), wat aangeeft dat de data geschikt was voor EFA. Uit de rotatiematrix bleek dat enkele items bij de eerste factoranalyse, met name KA3 (.140), KA7 (.309) en KA8 (.204), lage waarden

vertoonden bij de eerste factor en hoge bij de tweede factor. Met de overgebleven zes items werd een nieuwe EFA uitgevoerd (zie Tabel 7 in Bijlage 4).

5.3 Correlatieanalyse tussen SCCT-variabelen

Op basis van het theoretisch kader en de geformuleerde hypothesen zouden de verbanden tussen de SCCT-bouwstenen en tussen de SCCT-variabelen in het interesse- en keuzemodel positief zijn. Dit hoofdstuk toetst deze verbanden door correlatieanalyses via SPSS uit te voeren om vervolgens hypothesen 1 tot en met 10 te evalueren in het hoofdstuk ‘Hypothesetoetsing’.

De analyse begint met de correlaties (r) tussen de SCCT-bouwstenen ‘zelfeffectiviteit’, ‘uitkomstverwachtingen’ en ‘leerervaringen’. Vervolgens worden de correlaties tussen zelfeffectiviteit, uitkomstverwachtingen en interesse in het interessesmodel onderzocht en vervolgens behandelt dit hoofdstuk de analyse van de correlaties in het keuzemodel.

Om deze verbanden te onderzoeken, zijn data via een online-enquête verzameld en opgesteld met Qualtrics. De vragenlijst bevat vijf punt-Likertschaalvragen, gebaseerd op bestaande en gestandaardiseerde SCCT-vragenlijsten. Deze Likertschaalvragen dienen om de hypothesen te toetsen aan de hand van de Pearson-correlatiecoëfficiënt.

In Tabel 2 zijn de resultaten van deze correlatieanalyses samengevat. Hierin staan de Pearson-correlaties voor de onderzochte SCCT-variabelen weergegeven met bijbehorende p -waarden om de significantie te toetsen bij $p \leq .01$. De variabele ‘leerervaringen’ is hierbij een verzameling van de twee subvariabelen, aangezien volgens DeVellis (2017) schaalgemiddelden of -sommen kunnen worden gebruikt om samengestelde scores te berekenen, zolang de items betrouwbaar zijn en een duidelijke onderliggende structuur vertonen. Het maakt dan ook weinig verschil of dit gewogen of ongewogen gebeurt.

Tabel 2

Pearson-correlaties tussen SCCT-variabelen ($N = 38$)

SCCT-variabele	Pearson-correlatie en p -waarde	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1. Zelfeffectiviteit	Pearson-correlatie	–					
	p -waarde						
2. Uitkomstverwachtingen	Pearson-correlatie	.143	–				

	<i>p</i> -waarde	.393					
3. Leerervaringen	Pearson-correlatie	-.013	.337*	—			
	<i>p</i> -waarde	.939	.038				
4. Interesses	Pearson-correlatie	.370	.066	-.070	—		
	<i>p</i> -waarde	.022	.695	.675			
5. Keuzedoelen	Pearson-correlatie	.395*	.048	-.069	.906 **	—	
	<i>p</i> -waarde	.014	.774	.680	<.001		
6. Keuzeacties	Pearson-correlatie	.430**	.054	-.188	.782**	.834**	—
	<i>p</i> -waarde	.007	.748	.481	<.001	<.001	

Noot. Significantieniveau: * $p \leq .05$ (tweezijdig) en ** $p \leq .01$ (tweezijdig)

Er bestaat een matig positieve en significante correlatie tussen zelfeffectiviteit en keuzeacties ($r = .430$, $p = .007$), tussen zelfeffectiviteit en keuzedoelen ($r = .395$, $p = .014$) en tussen zelfeffectiviteit en interesses ($r = .370$, $p = .022$). Deze bevindingen suggereren dat een hogere mate van zelfeffectiviteit samenhangt met meer actiegericht gedrag, duidelijkere doelen en grotere interesses.

Daarnaast blijkt dat uitkomstverwachtingen positief correleren met leerervaringen ($r = .337$, $p = .038$). Dit wijst erop dat positieve leerervaringen verband houden met hogere verwachtingen over uitkomsten.

Verder zijn er sterke en significante correlaties gevonden tussen keuzeacties, keuzedoelen en interesses. Keuzeacties correleren sterk met keuzedoelen ($r = .83$, $p < .001$) en interesses ($r = .78$, $p < .001$). Bovendien correleren keuzedoelen zeer sterk met interesses ($r = .91$, $p < .001$). Deze drie variabelen zijn dus sterk met elkaar verbonden binnen het keuzeproces.

Opmerkelijk is dat leerervaringen slechts met één van de onderzochte variabelen een significante correlatie vertonen, namelijk met uitkomstverwachtingen ($r = .34$, $p = .038$). De correlatie hierbij is matig positief en statistisch significant, wat betekent dat positievere leerervaringen leiden tot hogere uitkomstverwachtingen.

De relatie met keuzeacties ($r = -.12$, $p = .481$), met keuzedoelen ($r = -.07$, $p = .680$) en met interesse ($r = -.07$, $p = .675$) is echter negatief en zwak. De variabele 'leerervaringen' houdt in deze steekproef dus nauwelijks verband met motivatie- of gedragsindicatoren zoals zelfeffectiviteit, doelgerichtheid of interesses, maar speelt wel een rol in het vormen van verwachtingen over de toekomst.

Hoewel uitkomstverwachtingen significant correleren met leerervaringen ($r = .34, p = .038$), vertonen ze geen significante samenhang met interesses, keuzedoelen of keuzeacties. De correlatie tussen uitkomstverwachtingen en interesses is namelijk gering en niet-significant ($r = .07, p = .695$), wat aangeeft dat uitkomstverwachtingen nauwelijks samenhangen met interesses. Ten tweede is de relatie tussen uitkomstverwachtingen en keuzedoelen ook zwak ($r = .048, p = .774$) en niet significant, wat betekent dat verwachtingen over het vertaalberoep weinig verband houden met concrete doelen stellen.

Tot slot is de correlatie tussen uitkomstverwachtingen en keuzeacties ($r = .054, p = .748$) klein en niet-significant, wat suggereert dat toekomstverwachtingen weinig directe invloed hebben op keuzegedrag.

De analyse laat zien dat de correlatie tussen zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen positief, maar niet significant is ($r = .143, p = .393$). Het ontbreken van significantie zou mogelijk te wijten kunnen zijn aan de beperkte steekproefgrootte (Field, 2018).

5.4 Hypothesetoetsing met lineaire regressieanalyse

In dit onderdeel worden de hypothesen uit het hoofdstuk ‘Deelvragen en hypothesen’ getoetst om een antwoord te formuleren op de hoofdvraag: ‘Hoe beïnvloeden de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over GenAI en MT op het vertaalberoep hun keuzes om vertaler te worden?’ Hiervoor werd een lineaire regressieanalyse per hypothese uitgevoerd via de statistische tool SPSS.

5.4.1 H1: Hoe positiever de leerervaringen van studenten zijn, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep zijn

In deze hypothese fungeert ‘leerervaringen’ als onafhankelijke variabele en ‘uitkomstverwachtingen’ als afhankelijke variabele. De analyse laat zien dat het regressiemodel statistisch significant is ($F(1, 36) = 4.62, p = .038$). Het model verklaart ongeveer 11,4% van de variantie in uitkomstverwachtingen ($R^2 = .114$), wat duidt op een klein tot matig effect.

De regressiecoëfficiënt voor leerervaringen was positief en significant ($B = 0.423, \beta = 0.337, p = .038$). Dit betekent dat studenten met positievere leerervaringen hogere uitkomstverwachtingen hebben over het vertaalberoep.

De constante van het model is eveneens significant ($B = 1.780, p = .001$), wat suggereert dat bij een nulscore op leerervaringen de verwachte score op uitkomstverwachtingen ongeveer 1.78 bedraagt.

Samengevat ondersteunt de regressieanalyse hypothese 1. Studenten met positievere leerervaringen zijn geneigd positievere verwachtingen te hebben over het vertaalberoep.

5.4.2 H2: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe positiever hun uitkomstverwachtingen over het vertaalberoep zijn

Het SCCT-model in dit onderzoek stelt ‘zelfeffectiviteit’ als onafhankelijke variabele en ‘uitkomstverwachtingen’ als afhankelijke variabele. De resultaten tonen aan dat het regressiemodel niet statistisch significant is ($F(1,36) = 0.748, p = .393$). Het model verklaart slechts 2,0% van de variantie in uitkomstverwachtingen ($R^2 = .020$), wat aangeeft dat zelfeffectiviteit nauwelijks invloed heeft op de verwachtingen die studenten hebben over het vertaalberoep.

De regressiecoëfficiënt voor zelfeffectiviteit is positief, maar niet significant ($B = 0.153, \beta = 0.143, p = .393$). De constante van het model is wel significant ($B = 2.336, p < .001$), wat aangeeft dat studenten gemiddeld een score van 2,34 rapporteren op uitkomstverwachtingen als de zelfeffectiviteit theoretisch op nul zou staan, een waarde zonder praktische relevantie binnen deze context.

Samenvattend bieden de resultaten geen ondersteuning voor hypothese 2. Er is namelijk een niet-significant positief verband gevonden tussen zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen. Dit betekent dat studenten met een sterk geloof in hun eigen vertaalcapaciteit niet per se hogere verwachtingen hebben van het vertaalberoep.

5.4.3 H3: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe positiever hun interesse in het vertaalberoep

‘Uitkomstverwachtingen’ is de onafhankelijke variabele en ‘interesses’ de afhankelijke variabele in het SCCT-model. De analyse laat zien dat het regressiemodel niet statistisch significant is ($F(1,36) = 0.156, p = .695$) en uitkomstverwachtingen slechts 0,4% van de

variantie in interesses verklaren ($R^2 = .004$). De standaardfout van de schatting is 1,11, wat wijst op grote spreiding rond de regressielijn.

De regressiecoëfficiënt van uitkomstverwachtingen is niet significant en zeer laag ($B = 0.088$, $\beta = 0.066$, $p = .695$), wat betekent dat positieve verwachtingen over het vertaalberoep niet samenhangen met meer interesse voor het beroep onder de studenten. De constante is wel significant ($B = 3.296$, $p < .001$), wat een gemiddelde interesse aangeeft bij een nulscore op uitkomstverwachtingen.

Deze resultaten ondersteunen hypothese 3 niet, aangezien er geen bewijs is dat de variabele ‘uitkomstverwachtingen’ een significante voorspeller is van ‘interesses’. Dit staat haaks op wat het SCCT-model voorspelt. Dit wordt bevestigd door de meervoudige regressieanalyse waarin de variabele ‘uitkomstverwachtingen’ als tweede voorspeller wordt toegevoegd aan een model met zelfeffectiviteit.

Het gecombineerde model is niet significant ($F(2, 35) = 2.79$, $p = .075$) en verklaart evenveel variantie als het model met enkel zelfeffectiviteit ($R^2 = .137$). De variabele ‘uitkomstverwachtingen’ draagt niet significant bij aan de voorspelling van de variabele ‘interesses’ ($B = .018$, $\beta = .013$, $p = .934$), terwijl de voorspeller ‘zelfeffectiviteit’ wel significant blijft ($B = .532$, $\beta = .368$, $p = .026$).

Concluderend blijkt zelfeffectiviteit een belangrijke voorspeller van interesse in het vertaalberoep te zijn, terwijl uitkomstverwachtingen geen significante rol spelen.

5.4.4 H4: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen van studenten zijn, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden

De variabele ‘uitkomstverwachtingen’ is de onafhankelijke variabele en ‘keuzedoelen’ de afhankelijke variabele. Het regressiemodel blijkt niet statistisch significant te zijn ($F(1, 36) = 0.084$, $p = .774$). Deze twee variabelen vertonen dus geen bewijs voor een onderlinge samenhang.

De verklaarde variantie is met slechts 0,2% ($R^2 = .002$) zeer laag, wat inhoudt dat uitkomstverwachtingen nauwelijks bijdragen aan het verklaren van de verschillen in

keuzedoelen. De standaardfout van de schatting bedraagt 1,31, wat een relatief grote spreiding is in de regressielijn.

De regressiecoëfficiënt voor uitkomstverwachtingen is positief, maar niet significant ($B = 0.076$, $\beta = 0.048$, $p = .774$), wat inhoudt dat hogere uitkomstverwachtingen niet geassocieerd zijn met keuzedoelen.

De constante van het model is wel significant ($B = 2.986$, $p < .001$), wat betekent dat wanneer de uitkomstverwachtingen nul zijn, de gemiddelde waarde voor keuzedoelen ongeveer 2,99 bedraagt. Deze waarde heeft binnen deze context echter weinig praktische betekenis.

Samenvattend bieden deze resultaten geen ondersteuning voor hypothese 4. Uitkomstverwachtingen blijken namelijk geen significante voorspeller van keuzedoelen bij studenten te zijn.

5.4.5 H5: Hoe positiever de uitkomstverwachtingen zijn, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden

Uitkomstverwachtingen fungeerden als onafhankelijke variabele, keuzeacties als afhankelijke variabele. Het regressiemodel is niet statistisch significant ($F(1, 36) = 0.11$, $p = .748$) en verklaart slechts 0,3% van de variantie in keuzeacties ($R^2 = .003$). Ook hier draagt de variabele ‘uitkomstverwachtingen’ niet bij aan het voorspellen van de mate waarin studenten stappen ondernemen om vertaler te worden.

De regressiecoëfficiënt voor uitkomstverwachtingen is niet significant ($B = .068$, $\beta = .054$, $p = .748$). Dat betekent dat er geen verband is tussen de mate waarin studenten positieve verwachtingen hebben over het vertaalberoep en de keuzeacties die ze ondernemen.

De constante van het model is significant ($B = 2.327$, $p < .001$), wat de gemiddelde score van keuzeacties aangeeft wanneer uitkomstverwachtingen theoretisch nul zouden zijn. Deze waarde heeft vooral statistische betekenis in het SCCT-model, maar weinig inhoudelijke relevantie in de praktijk.

Kortom, de resultaten bevestigen hypothese 9 niet, aangezien uitkomstverwachtingen geen significante voorspeller zijn van de mate waarin studenten actie ondernemen om vertaler te worden.

5.4.6 H6: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de interesse in het vertaalberoep

Zelfeffectiviteit is onderzocht als onafhankelijke variabele en interesse als afhankelijke variabele. De resultaten laten zien dat het regressiemodel statistisch significant is ($F(1, 36) = 5,72, p = .022$). Het model verklaart 13,7% van de variantie in interesse in het vertaalberoep ($R^2 = .137$), wat duidt op een klein tot matig effect.

De regressiecoëfficiënt voor zelfeffectiviteit is positief en significant ($B = .534, \beta = .370, p = .022$), wat betekent dat een toename in het vertrouwen van studenten in hun eigen vertaalcapaciteit in vergelijking met vertalingen gegenereerd door AI gepaard gaat met een toename in hun interesse voor het vertaalberoep. De constante van het model is ook significant ($B = 1.726, p = .033$), wat betekent dat bij een nulscore op zelfeffectiviteit de voorspelde gemiddelde score op ‘interesses’ 1,73 bedraagt.

Deze bevindingen bevestigen hypothese 3, die inhoudt dat zelfeffectiviteit een significante voorspeller is van de variabele ‘interesses’. Studenten die meer vertrouwen hebben in hun eigen vertaalcapaciteiten, tonen meer interesse in het vertaalvak en zijn daarmee gemotiveerd voor een toekomst als vertaler.

5.4.7 H7: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden

Om te onderzoeken in welke mate zelfeffectiviteit de keuzedoelen van studenten voorspelt, is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd met zelfeffectiviteit als onafhankelijke variabele en keuzedoelen als afhankelijke variabele.

Het regressiemodel is statistisch significant ($F(1, 36) = 6.64, p = .014$), wat aangeeft dat zelfeffectiviteit een significante voorspeller is van keuzedoelen. Het model verklaart 15,6% van de variantie in keuzedoelen ($R^2 = .156$), wat wijst op een kleine tot matige effectgrootte volgens Cohen (2013).

De regressiecoëfficiënt voor zelfeffectiviteit is positief en significant ($B = .673, \beta = .395, p = .014$). Dit betekent dat een toename in het vertrouwen van studenten in hun eigen vertaalcapaciteit gepaard gaat met een grotere mate waarin zij doelen stellen om vertaler te

worden. De standaardfout van de schatting bedraagt 1,21, wat een redelijke spreiding rondom de regressielijn aangeeft.

Deze bevindingen ondersteunen hypothese 7. Zelfeffectiviteit is dus een significante en positieve voorspeller van het stellen van keuzedoelen onder studenten die een carrière als vertaler ambiëren. Studenten die namelijk vertrouwen hebben in hun eigen vertaalcapaciteit in vergelijking met AI zijn beter in staat om gerichte doelen te stellen om vertaler te worden.

5.4.8 H8: Hoe hoger de zelfeffectiviteit van studenten is, hoe groter de kans dat studenten actie ondernemen om vertaler te worden

Zelfeffectiviteit fungeert als onafhankelijke variabele en keuzeacties als afhankelijke variabele in het SCCT-model. Het regressiemodel is statistisch significant ($F(1,36) = 8.16, p = .007$), wat aangeeft dat zelfeffectiviteit de mate waarin studenten concrete acties ondernemen om vertaler te worden voorspelt. Het model verklaart 18,5% van de variantie in keuzeacties ($R^2 = .185$), wat duidt op een matige effectgrootte en een verband tussen zelfeffectiviteit en keuzeactie.

De regressiecoëfficiënt voor zelfeffectiviteit is positief en significant ($B = 0.583, \beta = 0.430, p = .007$). Dat impliceert dat studenten die meer vertrouwen hebben in hun eigen vertaalvaardigheden, vaker concrete stappen ondernemen om vertaler te worden.

De constante van het model is niet significant ($B = 0.533, p = .459$), wat suggereert dat de variatie in het model wordt aangedreven door zelfeffectiviteit en dat keuzeacties geen sterke betekenis hebben. Kortom, de resultaten ondersteunen hypothese 8.

5.4.9 H9: Hoe hoger de interesse van studenten in het vertaalberoep, hoe groter de kans dat ze doelen stellen om vertaler te worden

Er werd een lineaire regressie uitgevoerd om te bepalen in hoeverre de interesse van studenten het stellen van keuzedoelen voorspelt. De analyse liet zien dat het model zeer significant is ($F(1,36) = 164.95, p < .001$) en dat interesse 82,1% van de variantie in keuzedoelen verklaart ($R^2 = .821$).

De positieve regressiecoëfficiënt ($B = 1.071, \beta = 0.906, p < .001$) geeft aan dat een hogere interesse sterk samenhangt met het formuleren van duidelijke keuzedoelen. Met andere

woorden, studenten die meer interesse tonen in het vertaalberoep zijn ook meer geneigd om concrete doelen te stellen om vertaler te worden. De niet-significante constante ($B = -0.595$, $p = .062$) heeft geen praktische betekenis binnen deze context, omdat een interesse van nul buiten de relevante schaal valt.

De resultaten bevestigen hierbij hypothese 9, die stelt dat interesse, als significante voorspeller van keuzedoelen, zorgt voor de doelen die studenten stellen om vertaler te worden.

5.4.10 H10: Hoe groter de kans dat studenten doelen stellen om vertaler te worden, hoe meer actie ze zullen ondernemen om vertaler te worden

Om te bepalen in hoeverre keuzedoelen het gedrag van studenten beïnvloeden, is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd waarbij keuzeacties zijn voorspeld op basis van keuzedoelen. De analyse laat een sterk en statistisch significant verband zien ($F(1,36) = 82,46$, $p < .001$).

Het model verklaart 69,6% van de variantie in keuzeacties ($R^2 = .696$), wat duidt op een groot effect. Bovendien is de regressiecoëfficiënt voor keuzedoelen positief en significant ($B = 0.663$, $\beta = .834$, $p < .001$), wat betekent dat een toename in het stellen van doelen om vertaler te worden gepaard gaat met een sterke toename in acties die studenten ondernemen om die doelen te realiseren. De constante is niet significant ($B = 0.396$, $p = .125$), wat aangeeft dat zonder duidelijke keuzedoelen de neiging om actie te ondernemen niet significant verschilt van nul.

Deze resultaten bevestigen hypothese 10. Keuzedoelen vormen namelijk een sterke, significante voorspeller van keuzeacties, waarbij studenten die duidelijke doelen stellen om vertaler te worden ook actie ondernemen om dat doel te realiseren.

5.4.11 Samenvatting van de hypothesetoetsing

Tabel 3

Samenvatting van hypothesetoetsing

Hypothese	Verband: onafhankelijke variabele → afhankelijke variabele	Bevestigd?
H1	Leerervaringen → uitkomstverwachtingen	Ja
H2	Zelfeffectiviteit → uitkomstverwachtingen	Nee
H3	Uitkomstverwachtingen → interesses	Nee

H4	Uitkomstverwachtingen → keuzedoelen	Nee
H5	Uitkomstverwachtingen → keuzeacties	Nee
H6	Zelfeffectiviteit → interesses	Ja
H7	Zelfeffectiviteit → keuzedoelen	Ja
H8	Zelfeffectiviteit → keuzeacties	Ja
H9	Interesse → keuzedoelen	Ja
H10	Keuzedoelen → keuzeacties	Ja

5.5 Descriptieve analyse

5.5.1 Gemiddelde resultaten per SCCT-variabele en per SCCT-variabele per subgroep

Om te onderzoeken wat de gemiddelden zijn voor iedere variabele en in hoeverre studenten zich bij hun beroepskeuze laten beïnvloeden door GenAI en MT, zijn gemiddelde scores berekend per variabele en de gemiddelde scores per SCCT-variabele per studentenprofiel (zie Tabel 4). De studentenprofielen zijn op basis van hun beroepsintentie onderverdeeld in drie groepen. Die profielen zijn waargenomen door de gemiddelde scores te analyseren op de vraag: ‘In welke mate heeft AI invloed op jouw keuze om al dan niet vertaler te worden?’ (zie KD1 in Bijlage 3). Studenten die op de schaal voor beroepskeuze een gemiddelde score tussen 0 en 2,6 behaalden, zijn ingedeeld bij de groep die niet van plan is om vertaler te worden (groep 1). Studenten die de keuzedoelen gemiddeld scoorden tussen 2,6 en 3,6 zijn beschouwd als twijfelende studenten (groep 2) en studenten die een score tussen 3,6 en 5 gaven, behoren tot de groep die wel vertaler wil worden (groep 3). Hierbij is naast Likertschaalitem KD1 (zie Bijlage 3) ook vraag 5 (zie Bijlage 1) geanalyseerd om de grenzen van de intervallen te bepalen. Er zijn bijvoorbeeld twee studenten die een gemiddelde score voor keuzedoelen vertonen van 2,6, maar de ene wil vertaler worden, wat bleek uit KD1, en anderzijds bevestigde vraag 5 deze keuze, maar de andere niet.

De studentenpopulatie bestaat uit 14 studenten die geen vertaler willen worden, 11 twijfelaars en 13 studenten die vertaler willen worden. De gemiddelden per variabele en per variabele per studentengroep staan weergegeven in Tabel 4.

Tabel 4*Gemiddelde per SCCT-variabele en per SCCT-variabele per subgroep*

Variabele + variabele per subgroep	aantal (N)	Gemiddelde (M)	Standaarddeviatie (SD)
Zelfeffectiviteit	38	3,41	0,76
Groep 1	14	3,04	0,85
Groep 2	11	3,68	0,63
Groep 3	13	3,58	0,62
Uitkomstverwachtingen	38	2,86	0,82
Groep 1	14	2,83	0,81
Groep 2	11	2,77	0,90
Groep 3	13	2,96	0,80
Leerervaringen	38	2,55	0,65
Groep 1	14	2,59	0,81
Groep 2	11	2,45	0,61
Groep 3	13	2,59	0,53
Interesses	38	3,55	1,09
Groep 1	14	2,51	0,86
Groep 2	11	3,56	0,47
Groep 3	13	4,65	0,37
Keuzedoelen	38	3,20	1,29
Groep 1	14	1,74	0,58
Groep 2	11	3,44	0,27
Groep 3	13	4,59	0,33
Keuzeacties	38	2,52	1,03
Groep 1	14	1,54	0,43
Groep 2	11	2,61	0,56
Groep 3	13	3,50	0,80

5.5.1.1 Groep 1: studenten die geen vertaler willen worden

Studenten uit groep 1 ($n = 14$) tonen in het algemeen lage gemiddelde scores op vrijwel alle SCCT-variabelen. Hun zelfeffectiviteit ($M = 3,04$; $SD = 0,85$) is lager dan die van de andere groepen, wat wijst op een relatief beperkt vertrouwen in hun vertaalcompetenties. De uitkomstverwachtingen liggen ook aan de lage kant ($M = 2,83$; $SD = 0,81$), wat doet vermoeden dat deze studenten weinig voordelen of positieve uitkomsten zien in een toekomst als vertaler.

De lage scores van keuzeacties ($M = 1,54$; $SD = 0,43$) en keuzedoelen ($M = 1,74$; $SD = 0,58$) wijzen erop dat deze studenten nauwelijks acties ondernemen die hen dichterbij het vertaalberoep brengen, noch duidelijke toekomstplannen formuleren in die richting. Ook hun interesse in het beroep is beperkt ($M = 2,51$; $SD = 0,86$), wat strookt met hun uitgesproken afwijzing van het vertaalberoep.

5.5.1.2 Groep 2: twijfelende studenten

De tweede groep ($n = 11$), bestaande uit studenten die nog twijfelen over een carrière als vertaler, scoort in het algemeen gematigd tot hoog op de meeste constructen. Hun zelfeffectiviteit ($M = 3,68$; $SD = 0,63$) ligt zelfs hoger dan die van groep 3, wat erop wijst dat deze studenten vertrouwen hebben in hun vertaalvaardigheden, ondanks hun twijfel over de keuze om vertaler te worden.

Hun uitkomstverwachtingen blijven eerder gematigd ($M = 2,77$; $SD = 0,90$). Op het vlak van keuzeacties ($M = 2,61$; $SD = 0,56$) en keuzedoelen ($M = 3,44$; $SD = 0,27$) scoren zij merkbaar hoger dan groep 1, maar lager dan groep 3. Dit betekent dat deze studenten wel een zekere oriëntatie tonen, maar zich nog niet voluit engageren. Hun interesse in het beroep is gematigd ($M = 3,56$; $SD = 0,47$) en ligt in het midden tussen de andere twee groepen.

5.5.1.3 Groep 3: studenten die vertaler willen worden

De derde groep ($n = 13$) bestaat uit studenten die duidelijk aangeven vertaler te willen worden en dit weerspiegelt zich in hun gemiddelde scores. Zij scoren op bijna elke variabele het hoogst van alle groepen. Hun zelfeffectiviteit ($M = 3,58$; $SD = 0,62$) is hoog en dus hebben zij vertrouwen in hun vertaalcapaciteiten. Hun uitkomstverwachtingen ($M = 2,96$; $SD = 0,80$) zijn iets positiever dan bij de andere groepen, maar blijven beperkt, wat kan duiden op een kritische houding ten opzichte van de beroepsrealiteit.

Wat vooral opvalt, zijn de hoge scores op keuzeacties ($M = 3,50$; $SD = 0,80$) en keuzedoelen ($M = 4,59$; $SD = 0,33$). Deze studenten zetten dus effectief stappen richting het beroep en formuleren expliciete toekomstambities als vertaler. Hun interesse is uitgesproken hoog ($M = 4,65$; $SD = 0,37$), wat hun intentie om vertaler te worden duidelijk onderbouwt.

5.6 Kwalitatieve analyse

5.6.1 Invloeden van GenAI en MT op de keuze van studenten om vertaler te worden

In onderstaande tabel (Tabel 5) wordt specifiek ingegaan op de invloeden van AI op de keuze van studenten die geen vertaler willen worden. In die groep ($n = 14$) blijkt dat de meerderheid AI als niet-invloedrijk beschouwt in de keuze om vertaler te worden. Uit de data blijkt dat negen van de veertien studenten aangeven dat AI geen rol heeft gespeeld in hun beslissing. Zij antwoordden ‘helemaal oneens’ of ‘eerder oneens’ op de vraag over AI-invloed op hun keuze om vertaler te worden. Hun keuze is dus eerder gebaseerd op andere factoren of voorkeuren, zoals andere studie- of carrière-interesses. Daarentegen geven vijf studenten uit deze groep aan dat AI wel een rol heeft gespeeld bij hun keuze. Zij antwoordden ‘eerder eens’ of ‘helemaal eens’. Voor deze studenten lijkt de opkomst van AI invloed te hebben op hun beslissing om niet voor het vertalersberoep te kiezen.

Tabel 5

De invloed van AI op de keuze om vertaler te worden van studenten die geen vertaler willen worden.

Likertschaal	N
Helemaal oneens	8
Eerder oneens	1
Eerder eens	2
Helemaal eens	3
Total	14

5.6.2 Uitkomstverwachtingen van het vertaalberoep door GenAI en MT

Vervolgens werd onderzocht wat studenten daadwerkelijk verwachten van de rol van GenAI en MT in het vertaalberoep. Hiervoor werden twee vragen gesteld: ‘Hoe zie je de rol van AI in de toekomst van het vertaalberoep?’ (zie vraag 17 in Bijlage 1) en de daarop aansluitende vraag ‘Waarom koos je voor de optie(s) uit de vorige vraag?’ (zie vraag 18 in Bijlage 1). Deze werden gecombineerd met de gemiddelden van de items van keuzedoelen en gecontroleerd of het gemiddelde klopte met KD1 (zie Bijlage 4).

Respondenten konden uit drie categorieën kiezen van de meerkeuzevraag (zie vraag 17 in Bijlage 4) ‘AI als vervanging van het beroep’, ‘Als een tool die taken overneemt en het beroep verandert’, ‘Geen invloed’ en ‘Andere redenen’. Tabel 6 biedt een overzicht van de antwoorden per studentenprofiel.

Tabel 6

Verwachtingen per studentenprofiel over GenAI en MT op het vertaalberoep

Verwachting van GenAI en MT	Groep 1	Groep 2	Groep 3
Vervanging	2	1	0
Verandering	7	6	9
Gedeeltelijke vervanging en verandering	1	3	3
Hulpmiddel	3	1	1
Geen invloed	1	0	0
Totaal	14	11	13

Om de percepties van studenten over de invloed van GenAI en MT op het vertaalberoep te analyseren, is een open vraag uit de enquête kwalitatief gecodeerd en gekoppeld aan de variabele ‘keuzedoelen’. De antwoorden zijn onderverdeeld in vijf categorieën, namelijk ‘vervanging’, ‘verandering’, ‘gedeeltelijke vervanging en verandering’, ‘hulpmiddel’ en ‘geen invloed’. De codering van de antwoorden op de open vraag gebeurde aan de hand van kleurcodes en filters in Excel op gegevens die uit SPSS en Qualtrics geëxporteerd waren.

5.6.2.1 GenAI en MT als vervanging van het vertaalberoep

De studenten haalden de categorie ‘vervanging’ in beperkte mate aan. Slechts drie studenten, waaronder twee studenten die geen vertaler willen worden en één twijfelaar, verwachtten dat AI het vertaalberoep volledig zou kunnen overnemen. Deze studenten toonden weinig vertrouwen in de toekomst van de menselijke vertaler door de snelle technologische vooruitgang. De twijfelende student schreef dat het beroep zal verdwijnen, omdat AI beter kan vertalen dan vertalers. De student die geen vertaler wil worden, geeft aan dat AI veel kan en zal

blijven ontwikkelen, waardoor deze het vertaalberoep kan overnemen. De derde student heeft geen antwoord op de open vraag gegeven.

5.6.2.2 GenAI en MT als factoren voor verandering van het vertaalberoep

Een meerderheid van de studenten ($n = 22$) geeft aan dat AI het vertaalberoep zal veranderen. Uit deze groep komen vooral studenten die vertaler willen worden (9 van de 13), gevolgd door studenten die geen vertaler willen worden (7 van de 14) en de studenten die twijfelen (6 van de 11).

Zo geeft een student die twijfelt om vertaler te worden weer dat nieuwe aspecten, zoals AI, in een beroep kunnen leiden tot verandering en aanpassing aan nieuwe werkmethodes. Een tweede twijfelaar geeft aan dat vertalers vooral revisiewerk zullen moeten verrichten in plaats van vanaf het begin af aan te vertalen.

Daarnaast geven twee studenten die vertaler willen worden aan dat AI het beroep niet zal overnemen, omdat teksten nog steeds gepost-edited moeten worden, omdat ze emoties en culturele nuances moeten interpreteren, iets wat AI niet kan. Bovendien denken ze dat praktische en minder aantrekkelijke vertaaltaken verdwijnen.

Vervolgens verwijzen twee respondenten, waarvan een student die vertaler wil worden en een student die geen vertaler wil worden, naar de beperkingen van AI op het vlak van creativiteit, emotie of cultuur. Hierbij schrijven ze het volgende: “AI-tools missen menselijke emotie en gevoel voor stijl en creativiteit.” en “De vertaler heeft meer kennis over hoe de vertaling aangepast zou moeten worden aan het doelpubliek en de doelcultuur.”

Tot slot zijn een student die vertaler wil worden en een student die geen vertaler wil worden bezorgd over de toekomst van de vertaler: “Ik hoop dat ik nog steeds een job kan vinden in de toekomst.” en “Ik vrees ervoor dat AI goed genoeg zal worden om het beroep over te nemen.”

5.6.2.3 GenAI en MT als gedeeltelijke vervanging en verandering van het vertaalberoep

In totaal denken zeven studenten dat AI het beroep zal veranderen en zal vervangen, al dan niet op lange termijn. Deze groep studenten bestaat uit drie studenten die vertaler willen worden, drie studenten die twijfelen en één student die geen vertaler wil worden. De studenten benadrukken dat AI bepaalde aspecten van het beroep zou overnemen, zoals snelheid of taken, maar dat menselijke expertise nodig blijft voor kwaliteit, nuance of creativiteit.

Een student die vertaler wil worden en een twijfelaar vermelden de besparingen van bedrijven. Ze vermelden dat de meeste bedrijven beroep doen op AI bij vertalingen, omdat het goedkoop, snel en kwalitatief werk levert en omdat ze winst willen genereren. Daarbij geeft een student die twijfelt aan dat bedrijven die taal minder belangrijk vinden enkel beroep doen op vertalers bij post-editing van gegenereerde teksten. Een student die geen vertaler wil worden, duidt dat AI “zeer snel en accuraat” is.

Een twijfelaar wees op het feit dat AI goed genoeg is voor standaardteksten, maar faalt bij gespecialiseerde of cultureel gevoelige inhoud. Hierbij geeft de student aan dat vertalers eerder een bijberoep zal worden in niches.

5.6.2.4 GenAI en MT als hulpmiddel voor vertalers

In totaal beschouwen drie studenten die geen vertaler willen worden, één student die twijfelt en één student die vertaler wil worden ($n = 5$) AI als een ondersteunend hulpmiddel. Zij zien AI als een tool die zorgt voor efficiëntie bij vertaalwerk, zonder het beroep te veranderen. Hierbij geven twee twijfelaars het volgende aan: “Ik zie het als een hulpmiddel en niet als iets dat het beroep zou overnemen.” en “Ik denk dat het vooral het beroep gaat vergemakkelijken en het mogelijk maken om meer te presteren in korte tijd.” Een student die geen vertaler wil worden, schrijft: “AI zal vertalers helpen, maar nooit het beroep volledig overnemen.” De student die vertaler wil worden, heeft geen antwoord gegeven op de vraag.

5.6.2.5 Geen invloed van GenAI en MT op het vertaalberoep

Slechts één respondent, een student die geen vertaler wil worden, geeft aan te denken dat AI geen invloed zal hebben op het vertaalberoep. Deze respondent heeft echter geen verdere toelichtingen gegeven.

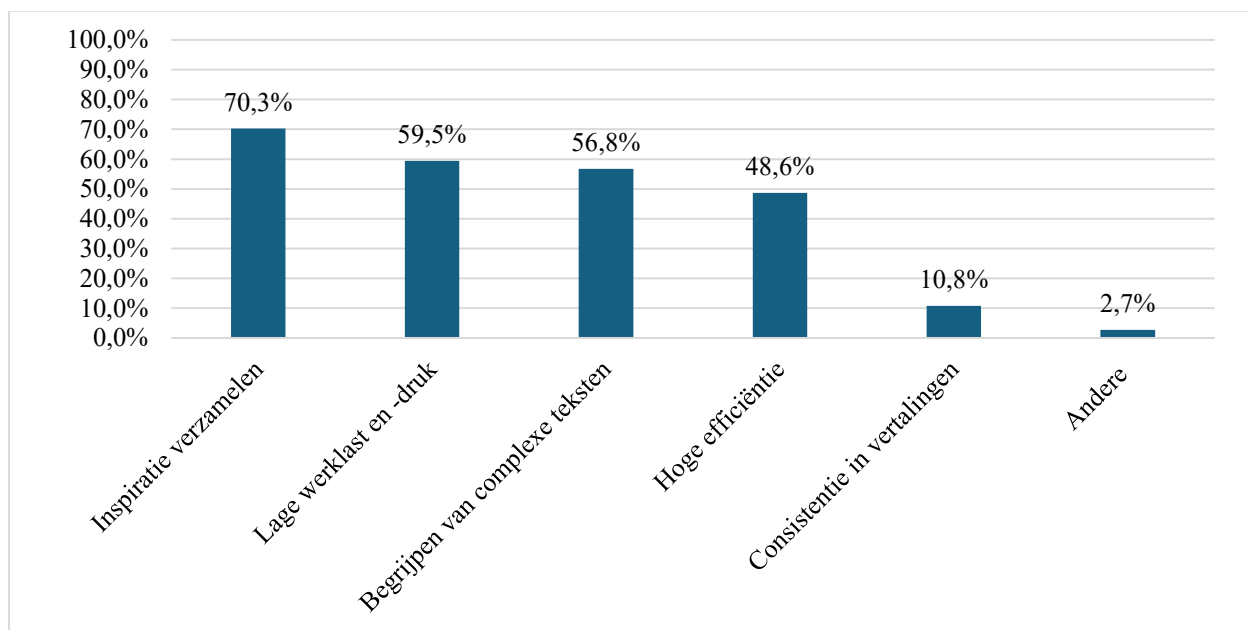
5.6.3 Voor- en nadelen van GenAI en MT voor het vertaalberoep volgens studenten

5.6.3.1 Voordelen van GenAI en MT voor het vertaalberoep volgens studenten

Voor de meerkeuzevraag ‘Welke voordelen ervaar je met automatische vertaaltools en generatieve AI in vertaaltaken?’ (zie vraag 18 in Bijlage 1) hebben de respondenten 92 opties aangeduid. De optie ‘inspiratie verzamelen’ is het vaakst genoemd (70,3%). Dit geeft aan dat AI vooral wordt ingezet als hulpmiddel bij het genereren van ideeën of alternatieve formuleringen. Andere voordelen die vaak zijn aangeduid, zijn ‘lagere werklast en -druk’ (59,5%), ‘begrijpen van complexe teksten’ (56,8%) en hoge efficiëntie (48,6%). ‘Consistentie in vertalingen’ is minder vaak genoemd (10,8%), wat betekent dat AI vooral wordt gezien als ondersteunend instrument en niet als kwaliteitsbewaker (zie Figuur 8).

Figuur 8

Overzicht van voordelen van GenAI en MT die studenten Toegepaste Taalkunde ervaren bij vertaaltaken

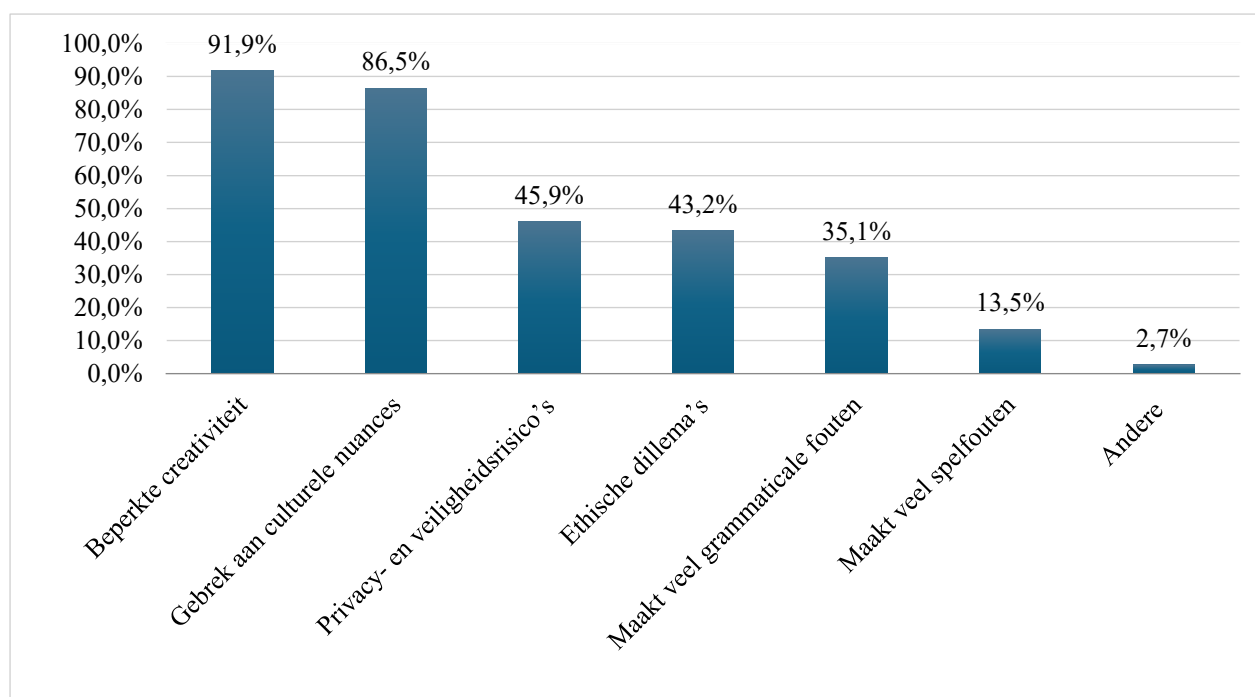
5.6.3.2 Nadelen van GenAI en MT voor het vertaalberoep volgens studenten

Daarnaast geven de studenten ook de nadelen aan die ze ervaren met GenAI en MT bij hun vertaaltaken (zie Figuur 9). De belangrijkste zorgen over AI zijn het gebrek aan culturele nuance (91,9%) en creativiteit in AI-vertalingen (86,5%). Dit duidt op het belang van menselijke tussenkomst bij vertalingen.

Daarnaast duidt 45,9% van de studenten ‘privacy- en veiligheidsrisico’s’ aan en 43,2% geeft als nadeel ‘ethische dilemma’s’ aan als bezorgdheid. Grammaticale fouten (35,1%) en spelfouten (13,5%) zijn minder vaak genoemd, wat suggereert dat de technische nauwkeurigheid van AI minder als een probleem wordt gezien.

Figuur 9

Overzicht van nadelen van GenAI en MT die studenten Toegepaste Taalkunde ervaren bij vertaaltaken

De kwantitatieve en kwalitatieve resultaten uit dit hoofdstuk geven een beeld van hoe derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde het vertaalberoep percipiëren in tijden van GenAI en MT en in welke mate deze percepties hun keuze beïnvloeden om vertaler te worden. De resultaten tonen verbanden tussen SCCT-variabelen, waarbij uitkomstverwachtingen geen verband houden met interesse of het keuzemodel en de betrouwbaarheid van zelfeffectiviteit met voorzichtigheid geïnterpreteerd moet worden. Het volgende hoofdstuk bespreekt deze bevindingen grondig, waarbij gekeken wordt naar wat ze betekenen en welk antwoord ze bieden op de onderzoeksvraag.

6 Discussie

Dit hoofdstuk bespreekt de resultaten uit het vorige hoofdstuk kritisch om een duidelijk antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvraag. Nadat de resultaten van de betrouwbaarheid en validiteit van het SCCT-model zijn besproken, gaat het hoofdstuk in op de verklarende verbanden tussen alle SCCT-variabelen in dit onderzoek. Deze verbanden bieden een antwoord op deelvraag 2 en 3.

Verder wordt aandacht besteed aan de drie studentenprofielen die bijkomende inzichten opleveren in hun uitkomstverwachtingen met betrekking tot het vertaalberoep en de invloed van AI op hun percepties en keuzes. Tot slot bespreekt dit hoofdstuk de praktische en wetenschappelijke relevantie van de bevindingen, de beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor verder onderzoek.

6.1 Betrouwbaarheid van het aangepaste SCCT-model

De interne consistentie van de belangrijkste SCCT-variabelen in dit onderzoek toont over het algemeen aanvaardbare tot sterke resultaten. De interne consistentie van de SCCT-variabelen is onderzocht via Cronbachs alfa. Over het geheel genomen zijn de variabelen voor het interessemodel ‘uitkomstverwachtingen’ met zes items ($\alpha = .870$) en ‘interesses’ met 6 items ($\alpha = .922$) en variabelen uit het keuzemodel ‘keuzedoelen’ met zes items ($\alpha = .958$) en ‘keuzeacties’ met zes items ($\alpha = .872$) zeer betrouwbaar. Deze waarden liggen ruim boven de gangbare ondergrens van $\alpha = .70$ (DeVellis, 2017), wat impliceert dat de onderliggende items binnen deze schalen sterk samenhang vertonen en consistente metingen opleveren.

Bij de variabele ‘zelfeffectiviteit’ is een lagere Cronbachs alfa vastgesteld ($\alpha = .675$). Omdat dit onder de gebruikelijke grenswaarde van .70 ligt en omdat de variabele slechts vier items bevat, wat volgens Tavakol en Dennick (2011) laag is, moet de betrouwbaarheid van zelfeffectiviteit met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De lage scores van de variabele ‘zelfeffectiviteit’ zijn volgens Hair et al. (2019) bovendien betrouwbaar voor dit onderzoek, omdat het onderzoek exploratief is.

Nadat de subvariabelen ‘sociale aanmoediging’ met zeven items en ‘observerend leren’ met drie items voor de variabele ‘leerervaringen’ zijn samengevoegd, is een Cronbachs alfa van

.818 gevonden. Dat wijst op een sterke interne consistentie en dus ook een hoge betrouwbaarheid van de variabele ‘leerervaringen’.

De betrouwbaarheid van de meeste SCCT-variabelen in dit onderzoek is sterk, waardoor het model kan worden toegepast. Enkel de variabele ‘zelfeffectiviteit’ vertoont een lagere betrouwbaarheid, waardoor resultaten met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd. Daarom zijn aanbevelingen voor verdere verfijning van de schalen voor de variabelen, vooral voor zelfeffectiviteit, gewenst.

6.2 Toetsing van de interne validiteit van het SCCT-model

6.2.1 Constructvaliditeit via exploratieve factoranalyse

De constructvaliditeit is gewaarborgd via EFA, uitgevoerd met PAF en Varimax-rotatie. Hierbij zijn enkel items met voldoende factorlading en anti-imagecorrelatie behouden. In sommige gevallen moesten meerdere items worden verwijderd om een duidelijke factorstructuur te verkrijgen. Zo is de variabele ‘zelfeffectiviteit’ teruggebracht tot vier items ($KMO = .594$), waarbij alsnog een acceptabele factorlading is bereikt ($\chi^2(6) = 23.386$, $p < .001$). Andere variabelen, zoals ‘interesses’ ($KMO = .809$) en ‘keuzedoelen’ ($KMO = .862$), vertonen een duidelijke factorlading, waardoor aanpassingen niet nodig waren.

De significantie van de toets van Bartlett voor alle variabelen bevestigt dat de correlatiematrix geschikt is voor EFA en dat er voldoende samenhang bestaat tussen de items. De KMO-waarden liggen voor de meeste variabelen tussen .70 en .86, wat aangeeft dat de gegevens geschikt zijn voor factoranalyse (Kaiser, 1974).

6.2.2 Inhoudsvaliditeit van SCCT-items

Dit onderzoek kan de inhoudsvaliditeit van de SCCT aantonen aan de hand van de Likertschaalvragen die gebaseerd zijn op bestaande, gevalideerde vragenlijsten van de SCCT uit de studies van Alshahrani et al. (2018), Chiu et al. (2023), Kier et al. (2014), McDonough et al. (2021), Roller et al. (2020), Song en Chathoth (2008) en Tokar et al. (2012). De vragenlijsten van die studies variëren naargelang de context van de studie, waardoor ook de vragenlijst voor dit onderzoek aangepast is aan de context van dit onderzoek. Op die manier kunnen de vragen een antwoord bieden op de onderzoeksvraag.

6.3 Verklarende factoren van uitkomstverwachtingen

6.3.1 Leerervaringen als factor voor uitkomstverwachtingen

De resultaten van dit onderzoek tonen een positieve correlatie tussen leerervaringen en uitkomstverwachtingen. De regressieanalyse bevestigt dit verband, waarbij de relatie positief en significant is, maar met een relatief lage verklaarde variantie van 11,4%. Deze bevinding ondersteunt de samenhang die binnen het SCCT-model van Lent et al. (2019) wordt gelegd tussen leerervaringen en uitkomstverwachtingen.

De positieve correlatie kan verklaard worden doordat studenten die aangaven vertaler te willen worden gemiddeld iets hoger scoorden op zowel leerervaringen ($M = 2,59$) als uitkomstverwachtingen ($M = 2,96$) dan twijfelende studenten ($M = 2,45$ en $M = 2,77$) en studenten die niet als vertaler aan de slag willen ($M = 2,59$ en $M = 2,83$). Toch wijzen de gemiddelde scores voor de totale groep, maar ook per subgroep, op een overwegend neutrale houding die licht neigt naar de negatieve kant van het spectrum (zie Tabel 4).

Deze neutraliteit kan verklaard worden door het tegenstrijdige beeld dat studenten krijgen van de impact van AI op het vertaalberoep. In de literatuur wordt aangegeven dat studenten weinig aanmoediging en begeleiding ervaren bij het vormen van een mening over de invloeden van AI in de vertaalwereld (Moneus & Sahari, 2024). De hervormingen binnen vertaalopleidingen zijn bovendien pas recent op gang gekomen (Peters, 2024; Universiteit Antwerpen, z.d.; Universiteit Gent, z.d.), waardoor studenten nog onvoldoende vertrouwd zijn met de praktische implicaties van AI. De leerervaringen zijn dus niet expliciet negatief, maar wel onzeker, wat ook weerspiegeld wordt in de voorzichtige houding over de toekomst die studenten schetsen.

6.3.2 Zelfeffectiviteit als factor voor uitkomstverwachtingen

Tussen zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen is er ook een positieve correlatie en regressie vastgesteld, maar deze verbanden zijn niet statistisch significant. Dit betekent dat er geen uitspraak kan worden gedaan over of studenten met meer vertrouwen in hun capaciteit om kwalitatief beter te vertalen dan AI doorgaans positievere verwachtingen hebben over het vertaalberoep. Dit resultaat wijkt af van Lent en Brown (2019), die een significant positief verband rapporteerden tussen zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen. Dit heeft

waarschijnlijk te maken met de aard van dit onderzoek, dit exploratief is, maar ook met de beperkte steekproef en het relatief kleine aantal items voor zelfeffectiviteit.

De gemiddelde score op zelfeffectiviteit (zie Tabel 4) is relatief hoog ($M = 3,41$), terwijl de gemiddelde score voor uitkomstverwachtingen lager ligt ($M = 2,86$). Studenten geloven dus in hun eigen capaciteit om kwalitatief beter te vertalen dan AI, maar blijven terughoudend over het toekomstbeeld van het vertaalberoep. Dit geldt ook bij vergelijking tussen subgroepen. Zo hebben studenten die twijfelen om vertaler te worden het hoogste vertrouwen in hun eigen vertaalcapaciteiten ($M = 3,68$), net zoals de studenten die wel vertaler willen worden ($M = 3,58$), maar zijn beiden terughoudend en kritisch over het voortbestaan van het vertaalberoep ($M = 2,77$ en $M = 2,96$). Studenten die vertaler willen worden scoren iets lager op zelfeffectiviteit ($M = 3,58$), maar iets hoger op uitkomstverwachtingen ($M = 2,96$). De laagste zelfeffectiviteit vertonen studenten die niet als vertaler willen werken ($M = 3,04$), maar hun uitkomstverwachtingen ($M = 2,83$) verschillen niet sterk van de twijfelaars en de studenten die vertaler willen worden ($M = 2,96$).

De algemene tendens waarbij studenten een hoger vertrouwen hebben in hun eigen vertaalcapaciteit ($M = 3,41$) kan worden verklaard door hun bewustzijn van de voor- en nadelen van AI. Zo geven studenten aan dat AI voordelen biedt bij hun vertaaltaken, zoals het verzamelen van ideeën voor inspiratie (Sharif et al., 2023), efficiëntie (Kirov & Malamin, 2022; Łukasik, 2024) en het verlagen van de werkdruk, hoewel Łukasik (2024) aangeeft dat AI de werkdruk zou verhogen door de ondermaatse kwaliteit van gegenereerde vertalingen. Slechts 10,8% van de studenten geeft consistentie van de tekst aan als voordeel. Dit lage cijfer bewijst dat dit voordeel niet vaak voorkomt of niet belangrijk is voor vertaaltaken.

Echter, er zijn nog steeds beperkingen die AI vertoont op het vlak van creativiteit (91,9%) en het interpreteren of genereren van culturele nuances (86,5%). Dat bevestigen ook Vanmassenhove et al. (2019) en de Belgische Kamer van Vertalers en Tolken (2024). De Marez et al. (2024) geven aan dat AI ervoor zorgt dat creativiteit van vertalers in het gedrang komt. Grammaticale fouten (35,1%) en spelfouten (13,5%) zijn het minst aangeduid door de respondenten, wat suggereert dat ze de technische nauwkeurigheid van AI minder als een probleem zien.

Opvallend is dat studenten meer nadelen dan voordelen ervaren bij het gebruik van AI voor vertaaltaken. Zo kiezen de studenten 92 opties bij de voordelen in vergelijking met nadelen,

waarbij studenten 118 opties hebben aangeduid. Dus inzichten wijzen erop dat studenten AI vooral zien als een ondersteunend hulpmiddel dat ze kritisch moeten hanteren. Dit besef kan verklaren waarom studenten vertrouwen hebben in hun eigen vertaalcapaciteiten.

6.4 Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep per studentenprofiel

6.4.1 Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van studenten die vertaler willen worden

Studenten die aangeven vertaler te willen worden, tonen een neutrale maar voorzichtige houding tegenover de toekomst van het vertaalberoep. Ze geloven dat het vertaalberoep zal voortbestaan, maar dat de vertaler AI zal inzetten als hulpmiddel, waardoor het beroep verandert. Dit komt overeen met de bevindingen van de Belgische Kamer van Vertalers en Tolken (2024), die stelt dat AI eerder een hulpmiddel is dan een bedreiging voor het beroep.

Een meerderheid van deze groep studenten (9 van de 13) verwacht dat het beroep in de toekomst zal veranderen. Drie studenten geven aan dat revisie, post-editing en kwaliteitscontrole belangrijker zullen worden dan vertalingen. Deze evolutie bespreken ook Moorkens en Guerberof Arenas (2024), Eloundou et al. (2023) in de literatuur. Slechts één student wijst expliciet op de verdwijning van praktische taken in vertaalwerk.

Twee studenten benadrukken dat AI moeite heeft met het correct verwerken van creativiteit, stijl en culturele nuances. Deze mening komt overeen met eerdere bevindingen in de literatuur (Agentschap Integratie en Inburgering, 2024; Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024; Łukasik, 2024; Moneus & Sahari, 2024). Dit kan leiden tot vertaalfouten, hallucinaties en letterlijke vertalingen, wat vervolgens kan resulteren in misinterpretatie of misinformatie bij het doelpubliek.

Slechts één student beschouwt AI als een ondersteunend instrument. Tegelijkertijd geven twee studenten aan dat AI het beroep volledig zou kunnen vervangen op de lange termijn. Daarnaast verwachten drie studenten dat AI het beroep deels zal vervangen en veranderen. Zij wijzen daarbij op het feit dat klanten of bedrijven het belang van taal vaak onderschatten en om economische redenen sneller voor AI-oplossingen kiezen. Volgens hen maken klanten minder

gebruik van professionele vertalers, omdat klanten AI-oplossingen als snel en kwalitatief voldoende beschouwen.

Dit sluit aan bij de bevindingen van Moneus en Sahari (2024) en Slagboom (2024), die aangeven dat snelheid en kostenbesparing vaak doorslaggevende factoren zijn. In dergelijke contexten verlaten vertalers hun beroep en zoeken zij andere loopbanen (Moorkens & Guerberof Arenas, 2024). Toch verwachten deze studenten dat het beroep niet volledig zal verdwijnen, omdat menselijke vertalers nodig blijven voor complexe en moeilijk te vertalen teksten (Belgische Kamer van Vertalers en Tolken, 2024; Łukasik, 2024).

In het algemeen tonen deze studenten een positieve, maar ook realistische en voorzichtige houding ten opzichte van de toekomst van het vertaalberoep. Hun leerervaringen zijn bovendien positiever dan die van andere groepen, wat bijdraagt aan de positieve correlatie tussen leerervaringen en uitkomstverwachtingen.

6.4.2 Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van twijfelende studenten

In de groep twijfelende studenten blijken de meningen verdeeld te zijn, wat ook hun neutrale gemiddelde op uitkomstverwachtingen ($M = 2,77$) helpt verklaren. Meer dan de helft van hen ($n = 7$) verwacht dat AI het beroep zal veranderen, met name richting revisie, post-editing en ondersteuning bij taken. Twee studenten benadrukken daarbij efficiëntie en snelheid als voordelen om tijd te besparen en korte deadlines te halen. Die voordelen beschrijven ook Shi et al. (2024), Kirov en Malamin (2022), Łukasik (2024) en Sharif et al. (2023) in de literatuur. Volgens één student leidt nieuwe technologie automatisch tot verandering binnen een beroep, een visie die ook de Europese instanties (European Commissions, 2022) en Łukasik (2024) bevestigen, die technologische kennis als een belangrijke vaardigheid beschouwen voor het hedendaagse vertaalprofiel.

Daarnaast geven drie twijfelaars aan dat ze verwachten dat AI het beroep deels zal vervangen en veranderen. Zij geven, net als studenten die wel vertaler willen worden, aan dat bedrijven en klanten onvoldoende taalgevoel hebben en AI beschouwen als een alternatief om kosten te besparen op vertalingen, waardoor vertalers zich moeten richten op niches of revisiewerk of post-editing. Een student verwacht zelfs dat het beroep volledig zal verdwijnen. Tegelijkertijd noemt een andere student revisie en efficiëntie als verschuivende kernactiviteiten, wat eerder wijst op een transformatie dan op verdwijning.

De verdeeldheid onder de groep studenten die niet zeker weten of het beroep zal blijven bestaan of zal veranderen, verklaart hun neutraliteit ten aanzien van de verwachte resultaten. De groep plaatst duidelijk de technologische kansen tegenover de onzekerheid van het voortbestaan van het vertaalberoep in tijden van AI. De relatie tussen deze tweestrijd en de beroepsinteresse van studenten wordt verder besproken in het onderdeel '6.5.1 Invloed van uitkomstverwachtingen op interesses'.

Opvallend is dat de twijfelende studenten die verwachten dat het beroep niet volledig zal verdwijnen maar wel zal veranderen, zich niet uitgesproken positief of negatief uitlaten over het voortbestaan van het vertaalberoep.

Er zijn zeven twijfelende studenten die geloven dat het beroep blijft voortbestaan zonder expliciet aan te geven dat vertalers nodig zijn, en vier die geloven dat AI het beroep zal vervangen. Zij erkennen de verschuiving in taken, bijvoorbeeld revisiewerk of ondersteuning bij taken, maar vermelden zelden expliciet dat het beroep belangrijk blijft of dat menselijke vertalers onmisbaar zijn. Hierdoor blijven hun antwoorden eerder neutraal voor uitkomstverwachtingen.

Slechts één student binnen deze groep drukt een uitgesproken negatieve verwachting uit, met de overtuiging dat AI het beroep volledig zal vervangen. Dat kan een verklaring zijn voor de reden dat uitkomstverwachtingen naar de negatieve kant van het spectrum neigen.

6.4.3 Percepties van GenAI en MT en het vertaalberoep van studenten die geen vertaler willen worden

Een groot deel van de studenten dat aangeeft niet als vertaler te willen werken ($n = 7$), verwacht dat het vertaalberoep in de toekomst zal veranderen. Deze verwachting lijkt voort te komen uit het besef van de technologische ontwikkelingen en de impact ervan op het beroep. Zo benadrukken twee studenten dat revisie altijd een noodzakelijke taak zal blijven, wat duidt op het inzicht dat menselijke controle onmisbaar blijft, ook in tijden van AI. Een andere student erkent dat vertalers nu nog een belangrijke rol spelen, maar stelt dat AI zal verbeteren en op die manier het vertaalberoep beïnvloedt. Hierbij legt een andere student, die dezelfde visie deelt, de nadruk op het belang van het doelpubliek en de doelcultuur waarmee vertalers rekening moeten houden. Dit perspectief deelt ook de Belgische Kamer van Vertalers en Tolken (2024) in de literatuur.

Tegelijkertijd blijkt uit de antwoorden dat er ook enige onzekerheid heerst. Slechts één student verwacht dat het beroep door de snelheid en kwaliteit van AI zal vervagen en veranderen, terwijl vier studenten aangeven dat AI weinig tot geen invloed zal hebben. Drie van hen zien AI louter als een hulpmiddel dat het werk ondersteunt zonder het beroep te veranderen of te vervangen, terwijl één student zelfs stelt dat AI geen invloed zal hebben, zonder verdere uitleg. Opvallend is ook dat twee studenten juist aangeven dat AI het vertaalberoep volledig zal vervangen, wat de angst voor een bedreiging van het vakgebied benadrukt. Daarnaast geven drie studenten in hun antwoorden aan dat AI het beroep zal veranderen en vervangen, maar verder geven ze geen antwoord.

Deze groep vertoont eenzelfde houding tegenover het vertaalberoep. Enerzijds erkennen ze de veranderende rol van vertalers door AI, anderzijds geloven ze in het belang van een vertaler. Deze onzekerheid onder de studenten kan het neutrale gemiddelde van de uitkomstverwachtingen verklaren.

6.5 Invloed van uitkomstverwachtingen op interesses en keuzes

6.5.1 Invloed van uitkomstverwachtingen op interesses

Uit de resultaten blijkt dat de variabele ‘uitkomstverwachtingen’ geen significante voorspeller is van ‘interesses’, wat tegenstrijdig is met het SCCT-model (Lent & Brown, 2019). Hoewel de correlatieanalyse een positief verband tussen beide variabelen vertoont, is deze niet statistisch significant. Het regressiemodel toont eveneens aan dat uitkomstverwachtingen geen betekenisvolle bijdrage leveren aan interesses. Deze bevindingen geven aan dat studenten hun interesse in het vertaalberoep niet baseren op hun verwachtingen over het vertaalberoep.

Een mogelijke oorzaak hiervan is dat studenten met weinig interesse in het vertaalberoep zich eerder aangetrokken voelen tot andere professionele of academische trajecten. Uit de gegevens blijkt bovendien dat een sterk gevoel van competentie (zelfeffectiviteit) een grotere invloed heeft op het ontwikkelen van interesses. Lent et al. (2002) stellen dat zowel zelfeffectiviteit als uitkomstverwachtingen van belang zijn bij het voorspellen van interesses, waarbij zelfeffectiviteit een belangrijkere rol speelt dan uitkomstverwachtingen. In dit onderzoek is zelfeffectiviteit ook een significante voorspeller van interesses. Dit toont het regressiemodel aan, waarin zelfeffectiviteit, in tegenstelling tot uitkomstverwachtingen, een significante bijdrage levert aan interesses.

Ook de kwalitatieve gegevens ondersteunen deze interpretatie. Zo rapporteren studenten die vertaler willen worden de meeste interesse ($M = 4,65$), maar tegelijkertijd ook eerder terughoudende uitkomstverwachtingen ($M = 2,96$). Deze paradox ontstaat door hun realistische kijk op de verandering van het beroep door de toenemende invloed van AI.

Studenten binnen deze groep geloven in het belang van menselijke vertalers, omdat vertalers rekening kunnen houden met culturele en emotionele nuance, creativiteit en kwaliteitscontrole, maar erkennen ook dat economische en technologische ontwikkelingen het beroep onder druk zetten. Hun hoge interesse lijkt dan ook vooral voort te komen uit een sterk gevoel van competentie, en dus intrinsieke motivatie, eerder dan uit optimistische verwachtingen over de arbeidsmarkt.

De studenten die twijfelen scoren gemiddeld op de variabele ‘interesses’ ($M = 3,68$), ondanks hun relatief lage uitkomstverwachtingen ($M = 2,77$). Deze combinatie toont aan dat de interesses van deze groep niet altijd gerelateerd zijn aan positieve verwachtingen over het vertaalvak, maar meer lijken te steunen op een sterke affiniteit met het vakgebied of een gevoel van vaardigheden. Evenals bij de groep studenten die geïnteresseerd zijn, lijkt intrinsieke motivatie hier een belangrijke rol te spelen. Dat studenten die ondanks lage verwachtingen toch interesse tonen, verstoort het verwachte lineaire verband tussen uitkomstverwachtingen en interesses, wat verklaart waarom het regressiemodel geen significante relatie aantoont.

6.5.2 Invloed van uitkomstverwachtingen op keuzedoelen

De resultaten tonen aan dat er geen significante relatie bestaat tussen uitkomstverwachtingen en keuzedoelen. Zowel de correlatieanalyse als het regressiemodel geven aan dat verwachtingen over het vertaalberoep nauwelijks bijdragen aan het verklaren van de mate waarin studenten duidelijke doelen stellen om vertaler te worden. Hoewel de regressiecoëfficiënt positief was, blijkt de effectgrootte zeer klein en statistisch niet significant. Dat betekent dat studenten met positievere verwachtingen over het vertaalberoep niet per se doelgerichter zijn om vertaler te worden. Deze bevindingen sluiten aan bij de zwakke samenhang tussen uitkomstverwachtingen en interesses.

Deze resultaten wijken af van het SCCT-model (Lent & Brown, 2019), waarin uitkomstverwachtingen een belangrijke rol spelen bij het vormen van doelen. In deze steekproef blijkt dit verband grotendeels afwezig. Studenten baseren hun keuzedoelen namelijk niet

primair op verwachtingen van het vertaalberoep, maar eerder op andere factoren zoals persoonlijke interesses, zelfeffectiviteit of bestaande loopbaanintenties.

Ook de verschillen tussen de drie studentengroepen bieden waardevolle inzichten. Studenten die aangeven dat zij vertaler willen worden, rapporteren de hoogste scores op keuzedoelen ($M = 4,59$). Studenten die niet als vertaler willen werken, scoren daarentegen lager ($M = 1,74$). Binnen deze laatste groep geeft de meerderheid aan dat AI geen rol speelt in hun beslissing om geen vertaler te worden. Hun keuze wordt waarschijnlijk vooral beïnvloed door voorkeur voor andere beroepen. Slechts vijf van de veertien studenten in deze groep noemen AI als een factor die hun keuze heeft beïnvloed.

In de groep twijfelende studenten ligt de gemiddelde score op keuzedoelen op een matig niveau ($M = 3,44$). Deze studenten formuleren wel doelen voor het beroep van vertaler, maar nemen weinig acties om dat doel te realiseren. In deze groep speelt AI een iets grotere rol, want zes van de elf twijfelende studenten geven aan dat hun twijfel mede voortkomt uit onzekerheid over de toekomst van het beroep door AI, terwijl vijf studenten aangeven dat AI geen invloed heeft op hun overwegingen. AI is in dit geval een belemmerende factor bij het nemen van beslissingen, maar is niet sterk genoeg om als doorslaggevend beschouwd te worden. In totaal geeft 29% van de studenten (11 van de 38) in de kwalitatieve data aan dat GenAI en MT een rol spelen in hun keuze om wel of niet voor het vertaalberoep te kiezen.

Hoewel de uitkomstverwachtingen tussen de drie groepen slechts licht variëren, lopen de keuzedoelen uiteen. Dit wijst erop dat keuzedoelen minder samenhangen met verwachtingen over het beroep en sterker gekoppeld zijn aan de mate waarin studenten al dan niet overtuigd zijn van hun beroepskeuze. Studenten die duidelijk weten dat zij vertaler willen worden, formuleren ook concretere doelen.

Concluderend zijn de kwalitatieve en kwantitatieve data tegenstrijdig. Kwantitatieve data tonen namelijk geen significant verband tussen uitkomstverwachtingen en keuzedoelen, terwijl de kwalitatieve data wel aanwijzingen geven voor de invloed van AI op het keuzeproces van studenten. Dat betekent dat de impact van AI niet sterk genoeg is om als algemene voorspeller in kwantitatieve modellen naar voren te komen, maar wel betekenisvol is binnen individuele keuzeprocessen.

Aangezien dit onderzoek verkennend is, benadrukt het de noodzaak van een triangulaire aanpak, waarbij kwalitatieve inzichten worden gebruikt om kwantitatieve resultaten te verduidelijken. AI lijkt in dit opzicht een bepalende factor te zijn voor bepaalde groepen studenten bij het maken van loopbaankeuzes.

6.5.3 Invloed van uitkomstverwachtingen op keuzeacties

De relatie tussen uitkomstverwachtingen en keuzeacties is niet significant. Zowel de correlatie als het regressiemodel toont aan dat positieve verwachtingen over het beroep nauwelijks iets zeggen over de mate waarin studenten daadwerkelijk stappen ondernemen om vertaler te worden.

Deze bevinding staat haaks op wat SCCT van Lent en Brown (2019) Die geeft namelijk weer dat individuen eerder actie zullen ondernemen als ze positieve verwachtingen hebben over hun toekomstperspectieven. In deze steekproef blijkt dit verband echter zwak tot afwezig. De gegevens wijzen erop dat andere factoren, namelijk zelfeffectiviteit en interesses, een grotere invloed hebben op keuzeacties.

Uit de beschrijvende statistiek blijkt opnieuw dat studenten die vertaler willen worden gemiddeld veel meer keuzeacties rapporteren ($M = 3,50$) dan twijfelende studenten ($M = 2,61$) en studenten die geen vertaler willen worden ($M = 1,54$). Studenten ondernemen dus niet noodzakelijk meer actie omdat ze het beroep positief inschatten, maar omdat ze zich bekwaam voelen.

6.6 Invloed van zelfeffectiviteit op interesses en keuzes

6.6.1 Invloed van zelfeffectiviteit op interesses

De resultaten tonen aan dat er een significante positieve relatie bestaat tussen zelfeffectiviteit en interesse in het vertaalberoep. Zowel de correlatie als het regressiemodel bevestigen dat studenten die meer vertrouwen hebben in hun vertaalcapaciteiten, ook meer interesse vertonen in een toekomst als vertaler. Het effect van zelfeffectiviteit is klein tot matig, maar statistisch significant. Ook Lent en Brown (2019) geven aan dat er een positieve correlatie bestaat tussen zelfeffectiviteit en interesses, die zelf sterker is dan de relatie tussen uitkomstverwachtingen en

interesses. Studenten zijn namelijk sneller geneigd interesses te ontwikkelen in activiteiten waarvan ze verwachten succesvol te zijn (Brown & Lent, 2023; Lent et al., 2022).

Uit de huidige resultaten blijkt dat zowel studenten die vertaler willen worden als de studenten die twifelen positief scoren op zelfeffectiviteit en interesses. Studenten die aangeven daadwerkelijk vertaler te willen worden, rapporteren niet alleen de meeste interesse om vertaler te worden ($M = 4,65$), maar ook een bovengemiddelde mate van zelfeffectiviteit ($M = 3,58$).

Studenten die daarentegen geen interesse ($M = 2,51$) hebben in het vertaalberoep, scoren ook gematigd tot laag op zelfeffectiviteit ($M = 3,04$). Een verklaring is dat deze studenten zich meer aangetrokken voelen tot andere carrière- of studiepaden waarin ze zich competentier voelen. Zoals ook Brown en Lent (2023) en Lent et al. (2002) aangeven, zullen mensen vooral interesse ontwikkelen in domeinen waarin ze zichzelf als bekwaam beschouwen en waarin ze succes verwachten.

Opvallend is dat de twifelende studenten hoog scoren op zelfeffectiviteit ($M = 3,68$), terwijl ze ook een matig tot hoog niveau van interesse in het vertaalberoep rapporteren ($M = 3,56$). Dit wijst erop dat zelfeffectiviteit een cruciale rol speelt in het ontstaan van beroepsinteresse, ook bij studenten die nog geen definitieve keuze hebben gemaakt. Hun hoge competentiegevoel ten aanzien van vertaaltaken lijkt dus een belangrijke motivatiebron te vormen, zelfs wanneer ze niet zeker zijn over de toekomst van het vertaalberoep.

6.6.2 Invloed van zelfeffectiviteit op keuzedoelen

De resultaten tonen aan dat zelfeffectiviteit een significante en positieve relatie heeft met keuzedoelen, zowel in de correlatie- als in de regressieanalyse. De SCCT van Lent en Brown (2019) geeft dit verband ook weer. Volgens het model zullen studenten eerder doelen formuleren in domeinen waarin zij geloven competent te zijn, omdat dit hun motivatie en inzet versterkt (Lent et al., 2019; Brown & Lent, 2023).

Voor het verband tussen zelfeffectiviteit en keuzedoelen tonen de twifelende studenten weer opvallende resultaten. Hoewel zij relatief hoog scoren op zelfeffectiviteit ($M = 3,68$), rapporteren zij slechts matig tot hoge scores op keuzedoelen ($M = 3,44$). Dit is lager dan bij studenten die vertaler willen worden ($M = 4,59$), maar hoger dan bij studenten die geen vertaler willen worden ($M = 1,74$). De resultaten voor studenten die twifelen wijzen erop dat hoewel ze vertrouwen in hun eigen vertaalcapaciteiten, ze nog geen duidelijke keuze maken om vertaler

te worden in vergelijking met de studenten die wel en geen vertaler willen worden. De studenten die vertaler willen worden en de studenten die geen vertaler willen worden, hebben namelijk meer uitgesproken doelen.

Daarnaast suggereren deze bevindingen dat andere factoren, zoals alternatieve carrière-interesses, mogelijk een rol spelen bij het bepalen van hun keuzedoelen en -acties. Twijfelende studenten lijken zich competent te voelen, maar hun loopbaankeuzes worden beïnvloed door andere professionele en academische opties, wat leidt tot minder uitgesproken en minder actieve doelstellingen binnen het vertaalberoep.

6.6.3 Invloed van zelfeffectiviteit op keuzeacties

Studenten met een hogere mate van zelfeffectiviteit ondernemen meer acties om vertaler te worden. Zowel de significante regressieanalyse als de positieve, matige correlatie bevestigen die samenhang. Dat zelfeffectiviteit 18,5% van de variantie in keuzeacties verklaart, betekent dat zelfeffectiviteit een belangrijke rol speelt bij het verklaren van keuzeacties. Dat verklaart ook de SCCT van Lent en Brown (2019), die stelt dat individuen meer geneigd zijn om keuzes te maken en actie te ondernemen in domeinen waarin zij geloven succesvol te kunnen zijn. Zelfeffectiviteit versterkt dus niet alleen de doelen die studenten creëren om vertaler te worden, maar ook het gedrag dat studenten stellen om vertaler te kunnen worden (Brown & Lent, 2023; Lent et al., 2002).

Twijfelende studenten vertonen dan weer een relatief hoge zelfeffectiviteit ($M = 3,68$) en een matig tot hoge score op keuzedoelen ($M = 3,44$), maar scoren lager op keuzeacties ($M = 2,61$). Dit wijst op een kloof tussen het gevoel van competentie en de daadwerkelijke actiebereidheid. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze studenten nog geen definitieve keuze hebben gemaakt voor het vertaalberoep en zich dan ook terughoudend opstellen in het ondernemen van stappen om vertaler te worden. Hun hoge zelfeffectiviteit lijkt dus (voorlopig) onvoldoende om hen aan te zetten tot concrete actie, mogelijk omdat de interne motivatie of overtuiging om vertaler te worden nog niet sterk genoeg ontwikkeld is.

Studenten die daarentegen vertaler willen worden, tonen duidelijkere acties om vertaler te worden. Zij scoren zowel bovengemiddeld op zelfeffectiviteit als op keuzeacties ($M = 3,50$), wat suggereert dat vertrouwen in eigen vertaalcapaciteit bij hen leidt tot actie. Studenten die geen vertaler willen worden, scoren daarnaast het laagst op keuzeacties ($M = 1,54$), wat in lijn

ligt met hun lage interesse in het vertaalberoep en de weinige keuzedoelen die ze stellen binnen dit vertaaldomein.

Tot slot kan niet uitgesloten worden dat externe factoren, zoals studielast, tijdsgebrek of concurrerende prioriteiten, ook een rol kunnen spelen in de mate waarin studenten hun intenties omzetten in actie. Toch blijft zelfeffectiviteit een invloed uitoefenen op de actie die studenten ondernemen richting een beroepsdoel. Dit verband is dus een belangrijk onderdeel om te begrijpen waarom studenten zich verschillend gedragen in hun loopbaanontwikkeling.

6.7 Verband tussen interesses, keuzedoelen en keuzeacties

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat interesse een cruciale rol speelt in de studiekeuze en loopbaanontwikkeling van studenten Toegepaste Taalkunde. Studenten die duidelijk aangeven dat ze vertaler willen worden, tonen niet alleen meer interesse in het beroep van vertaler, maar hebben ook duidelijkere keuzedoelen en zijn eerder geneigd concrete actie te ondernemen dan studenten die twijfelen en geen vertaler willen worden. Deze bevinding toont aan dat interesse een cruciale factor is bij het maken van studie- en carrièrekeuzes, wat in overeenstemming is met de SCCT van Lent en Brown (2019). De sterke en significante correlaties tussen interesses, keuzedoelen en keuzeacties benadrukken dat deze variabelen sterk met elkaar verband houden en gezamenlijk het carrièreproces bepalen.

Opvallend is dat de groep studenten die twijfelt relatief positief scoort op het stellen van doelen en positief op zelfeffectiviteit, maar weinig actie onderneemt om doelen te bereiken. Dit geeft aan dat acties en doelen niet altijd overeenkomen met duidelijke professionele interesses, maar eerder met de oriëntatiefase waarin studenten hun carrièremogelijkheden verkennen. Dit betekent dat loopbaanbegeleiding twijfelende studenten kan ondersteunen bij het concretiseren van hun doelen en hen kan aanmoedigen om actie te ondernemen.

De verschillen tussen de studentenprofielen geven weer dat interesse zowel noodzakelijk is om doelen te stellen om vertaler te worden, als om acties te ondernemen. Dat wordt ook indirect bevestigd door studies van de SCCT van Lent et al. (1994) Lent et al. (2002), Lent en Brown (2019) en Lent et al. (2023) indirect weer. Zij tonen namelijk ook aan dat individuen die een hoge mate van zelfeffectiviteit en interesse tonen, beter voorbereid en gemotiveerd zijn om hun loopbaankeuzes effectief vorm te geven. In dit onderzoek correleert zelfeffectiviteit matig met

keuzedoelen en keuzeactie en voorspelt deze ook significant in regressieanalyses, maar blijkt minder sterk te zijn dan interesse.

De uitkomstverwachtingen daarentegen dragen nauwelijks bij aan het verklaren van verschillen in keuzedoelen en keuzeacties. Verwachtingen over studiekeuzes of carrièremogelijkheden hebben dus weinig invloed op het formuleren van doelen of het ondernemen van acties. Intrinsieke factoren, zoals interesse en zelfeffectiviteit, zijn eerder bepalend dan extrinsieke verwachtingen bij het leiden van studenten naar bepaalde doelen en acties.

6.8 Relevantie

6.8.1 Praktische relevantie

De opkomst van AI zorgt voor ingrijpende veranderingen in de vertaalindustrie, wat leidt tot onzekerheid over het voortbestaan van het vertaalberoep. Deze masterproef heeft als doel inzicht te bieden aan personeel in onderwijsinstellingen om studenten grondig te informeren over zowel de kansen als de risico's die AI in het vertaalberoep met zich meebrengt. Morán et al. (2022) benadrukken het belang van onderwijs dat studenten niet alleen ondersteunt in het gebruik van AI, maar hen ook kritisch leert nadenken over de ethische implicaties ervan.

De SCCT van Lent et al. (1994) biedt hiervoor een nuttig theoretisch kader. Omdat het model persoonsgebonden, contextafhankelijk en dynamisch is (Lent & Brown, 2019), laat het toe om rekening te houden met de manier waarop interesses en waarden van studenten veranderen door levenservaringen (Lent & Brown, 2019). Dat maakt het bijzonder geschikt voor specifieke doelgroepen zoals derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten. Zij staan op het punt om bepaalde keuzes te maken in hun academische traject die bepalend zijn voor hun verdere loopbaan. Ze kunnen onder andere opteren voor een master in vertalen om vervolgens vertaler te worden. Daarnaast kunnen ze nog kiezen tussen andere studie- en carrièropties, zoals een job of opleiding in de meertalige communicatie, het tolken en de journalistiek (Onderwijskiezer, 2024).

De SCCT is dus een handig hulpmiddel voor personeel aan universiteiten, zoals docenten, decanen en beleidsmakers, om curricula in vertaalopleidingen aan te passen aan technologische ontwikkelingen. Zo kunnen onderwijsinstellingen studenten beter voorbereiden op een

veranderende arbeidsmarkt en misvattingen over het vertaalberoep vermijden (Lent et al., 2022; Alshahrani et al., 2018).

In Vlaanderen zetten universiteiten hier al op in. Zo heeft de KU Leuven haar vertaalkvakken hervormd met nadruk op vertaaltechnologie en het kritisch gebruik van AI (Peters, 2024). De Universiteit Antwerpen integreert in haar opleiding Toegepaste Taalkunde modules die de wisselwerking tussen technologie en maatschappij belichten (Universiteit Antwerpen, z.d.). Aan de UGent werd de opleiding Taaltechnologie geïntroduceerd, waarin studenten via programmeervaardigheden inzicht verwerven in hoe computers taal verwerken (Universiteit Gent, z.d.).

Daarnaast helpt dit onderzoek om strategieën te creëren voor studie- en loopbaanbegeleiding, zodat studenten op basis van correcte en actuele informatie over het vertaalberoep een bewuste studiekeuze kunnen maken. Bovendien biedt deze thesis niet alleen waardevolle inzichten voor onderwijsinstellingen, maar ook voor vertaalbedrijven en professionals die willen begrijpen hoe studenten vandaag het beroep van vertaler percipiëren en hoe zij hun toekomst binnen het vakgebied inschatten. Die inzichten kunnen vervolgens dienen als fundament voor beleidsaanpassingen, betere loopbaanoriëntatie en het bijstellen van verwachtingen rond het vertaalberoep.

6.8.2 Wetenschappelijke relevantie

Hoewel er internationaal al studies bestaan over de percepties van vertaalstudenten ten aanzien van AI (Wang, 2023; Dolenc & Brumen, 2024; Shi et al., 2024; Łukasik, 2024), is er tot op heden geen onderzoek uitgevoerd naar deze thematiek bij studenten aan Vlaamse universiteiten. Specifiek ontbreekt er onderzoek dat het SCCT-model toepast op deze context. Deze thesis vult deze leemte in de literatuur op door enerzijds een onderbelichte doelgroep, namelijk Vlaamse derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde, te bevragen en anderzijds het bestaande theoretisch kader aan te passen aan hun context en de context van AI.

Het onderzoek draagt zo bij aan de vertaalwetenschap door inzicht te bieden in hoe percepties en attitudes rond technologie de studiekeuzes en het beroepsbeeld van toekomstige vertalers beïnvloeden. Daarnaast kan deze studie een aanzet vormen voor vervolgonderzoek, onder andere naar het werkelijke gedrag van afgestudeerde studenten in september 2025 of 2026. Bovendien kan ook een geüpdatete versie van het SCCT-model, een breder doelpubliek of een

grotere steekproef, en alle variabelen van de SCCT van Lent en Brown (2019) in toekomstig onderzoek waardevolle inzichten bieden en bijdragen aan een beter begrip van de beroepsperceptie van studenten Toegepaste Taalkunde.

6.9 Beperkingen van het onderzoek en aanbevelingen voor verder onderzoek

Hoewel dit onderzoek relevante eerste inzichten biedt in de invloed van GenAI en MT op de beroepsverwachtingen van studenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten, zijn er belangrijke beperkingen die bij de interpretatie van de resultaten in acht moeten worden genomen.

Ten eerste zijn er nog geen eerdere studies uitgevoerd naar de invloed van AI op de percepties van vertaalstudenten in België. Daarom is een aangepast SCCT-model ontwikkeld, gebaseerd op het SCCT-model van Lent en Brown (2019). Het veldonderzoek maakte gebruik van bestaande vragenlijsten, omdat er geen officiële instrumenten beschikbaar zijn die specifiek gericht zijn op studenten in universitaire taalopleidingen. Hierdoor wordt op de aangepaste SCCT van dit onderzoek verder onderzoek aanbevolen om bevindingen te versterken of te weerleggen.

Ten tweede is de steekproefomvang beperkt ($N = 38$), wat gevolgen heeft voor de statistische validiteit. Hoewel enkele significante verbanden zijn vastgesteld, zoals tussen zelfeffectiviteit, interesses, keuzedoelen en keuzeacties, blijven andere relaties, zoals die tussen zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen en tussen uitkomstverwachtingen en interesses, keuzedoelen en keuzeacties, statistisch niet significant. Dit kan worden toegeschreven aan de beperkte steekproefgrootte en het aantal meetitems per variabele (Tavakol & Dennick, 2011; Field, 2013).

Daarnaast is de externe validiteit beperkt door de samenstelling van de steekproef. De respondenten waren uitsluitend derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde uit Vlaanderen, met een oververtegenwoordiging van studenten van de VUB ($n = 28$). Aangezien de steekproef uit vrijwillige deelname bestaat, is zelfselectiebias een risico, ook vooral omdat de doelgroep in dit onderzoek bestaat uit drie subgroepen met verschillende meningen. Studenten met een

specifieke interesse in AI of het vertaalberoep kunnen oververtegenwoordigd zijn, wat de generaliseerbaarheid naar de volledige studentenpopulatie beïnvloedt (Andrade, 2021).

Verder is de vragenlijst voorafgaand aan het onderzoek niet uitgebreid getest binnen een pilootgroep, wat de constructvaliditeit kan hebben beïnvloed. Ook de keuze om geen pilootstudie te doen was bewust, omwille van de erg specifieke en kleine doelgroep. Binnen de variabele 'leerervaringen' is een aanzienlijk aantal items verwijderd wegens lage ladingen of dubbele waarden. Hierdoor kon slechts een beperkt deel van de variabele worden gemeten, wat ten koste gaat van de inhoudsvaliditeit van deze variabele.

Bovendien zijn enkele kerncomponenten van het oorspronkelijke SCCT-model, zoals prestatieverwezenlijkingen en contextuele invloeden, niet opgenomen, waardoor de toepassing van het theoretisch model in dit onderzoek onvolledig is (Lent en Brown, 2019). Hierdoor kan belangrijke informatie over de onderzochte variabelen verloren zijn gegaan. Deze keuze is echter bewust gemaakt vanwege de complexiteit van de theorie en praktische overwegingen binnen het onderzoek. Zo vereist het prestatiemodel bijvoorbeeld specifieke cijfergegevens van taken, examens of toetsen, die respondenten op het moment van het invullen van de enquête niet beschikbaar hadden. Het prestatiemodel is namelijk gebaseerd op objectieve data (Lent et al., 2023; Lent et al., 1994). Daarnaast zou de duur van de enquête onnodig verlengen als respondenten objectieve gegevens moesten toevoegen.

Aangezien dit een exploratief onderzoek is, wordt voor toekomstig onderzoek aanbevolen een grotere steekproef te kiezen. Daarnaast zouden longitudinale of crossculturele studies kunnen bijdragen aan een verhoogde externe validiteit, een meer volledige toetsing van het SCCT-model in de context van vertaalonderwijs en meer inzicht kunnen bieden in de evolutie en de percepties van studenten uit verschillende landen die vervolgens ook vergeleken kunnen worden.

Daarnaast kan overwegend kwantitatieve toepassing van SCCT leiden tot een gebrek aan diepgang over de subjectieve beleving van loopbaankeuzes (Wang et al., 2022). Kwalitatieve methoden, zoals interviews of focusgroepen, kunnen aanvullende inzichten bieden in hoe studenten hun zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen ervaren.

Verder onderzoek kan baat hebben bij het toevoegen van attitudes tegenover AI, ervaren sociale steun en ervaring met loopbaanbegeleiding als aanvullende verklarende variabelen voor uitkomstverwachtingen en keuzegedrag.

6.10 Implicaties

Opleidingen en loopbaanbegeleiders die het doel hebben om studenten warm te maken voor het vertaalberoep, kunnen zich beter richten op het versterken van vertaalcompetentie en zelfvertrouwen en studenten juist informeren over de mogelijkheden van het vertaalberoep. Beleidsmakers, opleidingsverantwoordelijken en vertaaldocenten kunnen hieruit afleiden dat het versterken van de zelfeffectiviteit een positieve invloed kan hebben op de beroepskeuzes van studenten. Bovendien kunnen ze met inzichten uit deze studie een duidelijker beeld krijgen van de percepties en daardoor vertaalopleidingen afstemmen op de evoluerende vertaalindustrie.

Daarnaast toont dit onderzoek aan dat SCCT een bruikbaar kader vormt voor het bestuderen van beroepskeuzes in een snel veranderende technologische context. Het biedt handvatten om studenten te begeleiden in hun attitudes ten opzichte van AI-toepassingen zoals GenAI en machinevertaling, die het beroep van vertaler grondig herdefiniëren.

7 Conclusie

Dit onderzoek gaat na hoe GenAI en MT een invloed uitoefenen op de percepties over het vertaalberoep van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan de Vlaamse universiteiten VUB, KU Leuven, UAntwerpen en UGent en in welke mate deze percepties hun keuze beïnvloeden om vertaler te worden. De onderzoeksvraag hierbij is: ‘Hoe beïnvloeden generatieve artificiële intelligentie en machinevertaling de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over het vertaalberoep en hun keuze om vertaler te worden?’ Om de hoofdvraag te beantwoorden, is de SCCT van Lent et al. (2019) toegepast en aangepast aan de context van dit onderzoek. Daarnaast zijn drie deelvragen geformuleerd en beantwoord.

De eerste deelvraag biedt een antwoord op hoe studenten de invloed van GenAI en MT op het vertaalberoep ervaren en hoe deze perceptie verschilt per studentenprofiel. Uit kwalitatieve data blijkt dat studenten GenAI en MT voornamelijk beschouwen als hulpmiddel dat het vertaalberoep zal veranderen, maar niet zal vervangen. Studenten die vertaler willen worden en die niet vertaler willen worden, zien GenAI en MT vooral als ondersteunende hulpmiddelen die het beroep niet vervangen. Twijfelaars hebben echter uiteenlopende meningen en denken dat GenAI en MT het beroep zullen overnemen of vervangen.

De tweede deelvraag onderzoekt hoe GenAI en MT de percepties van studenten over het vertaalberoep beïnvloeden. In het SCCT-model (Lent et al., 1994; Lent et al., 2002; Lent & Brown, 2019) verwijzen percepties naar uitkomstverwachtingen, waarbij leerervaringen en zelfeffectiviteit positieve voorspellers zijn. De resultaten uit de kwantitatieve analyse van dit onderzoek bevestigen het SCCT-model slechts gedeeltelijk. Leerervaringen blijken een significante, maar bescheiden voorspeller van uitkomstverwachtingen te zijn, terwijl zelfeffectiviteit geen significante voorspeller is van uitkomstverwachtingen. Studenten zijn van mening dat ze kwalitatief beter dan GenAI en MT vertalen, maar blijven sceptisch over de toekomst van het beroep.

De derde deelvraag richt zich op de vraag in welke mate zelfeffectiviteit en uitkomstverwachtingen de interesse en keuze van studenten beïnvloeden om vertaler te worden in tijden van GenAI en MT. Uit de resultaten blijkt dat uitkomstverwachtingen geen significante en slechts een minimale invloed hebben op interesse, keuzedoelen of keuzeacties, terwijl de

SCCT van Lent et al. (1994), Lent et al. (2002) en Lent en Brown (2019) wel een positieve samenhang voorspelt. Studenten baseren hun keuze voornamelijk op hun gevoel van competentie, eerder dan op de verwachtingen over de toekomst van het beroep. Zelfeffectiviteit blijkt daarentegen een sterke voorspeller van interesse, keuzedoelen en keuzeacties, wat in lijn ligt met de SCCT van Lent et al. (1994), Lent et al. (2002) en Lent en Brown (2019). Studenten die zichzelf bekwaam achten stellen vaker duidelijke doelen en ondernemen meer actie om vertaler te worden, zelfs wanneer hun toekomstverwachtingen over het beroep terughoudend zijn.

Hoewel AI in de kwantitatieve analyse geen significante voorspeller is van keuzedoelen, wijzen kwalitatieve gegevens erop dat GenAI en MT wel een rol spelen in hun keuze om al dan niet vertaler te worden. GenAI en MT lijken daarmee contextafhankelijke elementen te zijn die, hoewel ze geen significante invloed hebben op alle studenten, een betekenisvolle rol spelen bij de individuele keuzes.

Dit onderzoek heeft aangetoond dat het vertaalberoep een verschuiving kent en dat studenten onzeker zijn over de toekomst van het vertaalberoep door de opkomst van GenAI en MT. Deze onzekerheid heeft echter slechts een beperkte invloed op hun keuze om vertaler te worden. Vooral zelfeffectiviteit en persoonlijke interesse geven richting aan hun loopbaanvoorkeur.

8 Referenties

- Agentschap Integratie & Inburgering. (2024). *Onderzoek naar de kwaliteit van vertaalapps: Onderzoeksrapport*. https://communicatiewaaij.be/sites/default/files/2024-09/20240813_onderzoeksrapport_vertaaltechnologie.pdf
- Alshahrani, A., Ross, I., & Wood, M. I. (2018). Using Social Cognitive Career Theory to Understand Why Students Choose to Study Computer Science. *Proceedings of the 2018 ACM Conference on International Computing Education Research*, 205-214. <https://doi.org/10.1145/3230977.3230994>
- Andrade, C. (2021). The Inconvenient Truth About Convenience and Purposive Samples. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 43(1), 86-88. <https://doi.org/10.1177/0253717620977000>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall. <https://archive.org/details/socialfoundation0000band>
- Bandura, A. (Red.). (1995). *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge University Press. https://www.researchgate.net/profile/Barry-Zimmerman-2/publication/247480203_Self-efficacy_and_educational_development/links/549b67770cf2b80371371ad5/Self-efficacy-and-educational-development.pdf
- Bandura, A. (Red.). (2002). *Self-efficacy in changing societies: Papers based on the proceedings of the third annual conference, held Nov. 4-6, 1993, at the Johann Jacobs Foundation Communication Center, Marbach Castle, Germany* (1. paperback ed., repr). University Press. https://www.researchgate.net/profile/Barry-Zimmerman-2/publication/247480203_Self-efficacy_and_educational_development/links/549b67770cf2b80371371ad5/Self-efficacy-and-educational-development.pdf
- Belgische Kamer van Vertalers en Tolken. (2024). *Nee, AI zal menselijke vertaling niet doen verdwijnen*. <https://www.cbti-bkvt.org/nl/non-lia-ne-va-pas-faire-disparaitre-la-traduction-humaine/>
- Boucher, P. (2020). *Artificial intelligence: How does it work, why does it matter, and what can we do about it?*

- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/641547/EPRS_STU\(2020\)641547_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/641547/EPRS_STU(2020)641547_EN.pdf)
- Brown, S. D., & Lent, R. W. (2023). Social cognitive career theory. In W. B. Walsh, L. Y. Flores, P. J. Hartung, & F. T. L. Leong (Red.), *Career psychology: Models, concepts, and counseling for meaningful employment*. (pp. 37-57). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000339-003>
- Chiu, H.-Y., Chiang, C.-M., Kang, Y.-N., Chen, C.-C., Wu, C.-C., Chiu, Y.-H., Tang, K.-P., Kao, C.-C., & Wei, P.-L. (2023). Development of a social cognitive career theory scale for measuring the intention to select surgery as a career. *Heliyon*, 9(11), e21685. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e21685>
- Cohen, J. (2013). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (0 dr.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203771587>
- De Marez, L., Geages, A., Sevenhant, R., Devos, E. (2024). *Digitale trends in Vlaanderen*. Imec. <https://www.imec.be/sites/default/files/2025-03/imec.digimeter-2024-rapport.pdf>
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale Development: Theory and Applications* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage, <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2323603>
- Dolenc, K., & Brumen, M. (2024). Exploring social and computer science students' perceptions of AI integration in (foreign) language instruction. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 7, 100285. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100285>
- Eloundou, T., Manning, S., Mishkin, P., & Rock, D. (2023). GPTs are GPTs: An Early Look at the Labor Market Impact Potential of Large Language Models (Versie 5). arXiv. <https://doi.org/10.48550/ARXIV.2303.10130>
- European Commission. (2022). *EMT Competence Framework 2022: European Master's in Translation*. Publications Office of the European Union. https://commission.europa.eu/system/files/2022-11/emt_competence_fw_2022_en.pdf
- European Union Institutions. (2019). *New technologies and artificial intelligence in the field of language and conference services*. https://commission.europa.eu/system/files/2019-06/final_host_paper_iamladp2019_en_version.pdf

- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage Publications.
<https://sadbhavnapublications.org/research-enrichment-material/2-Statistical-Books/Discovering-Statistics-Using-IBM-SPSS-Statistics-4th-c2013-Andy-Field.pdf>
- Guillot, J. D. (2024). *Wat is artificiële intelligentie en hoe wordt het gebruikt?* Europees Parlement.
https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2020/9/story/20200827STO85804/20200827STO85804_nl.pdf
- Hackett, G., & Betz, N. E. (1981). A self-efficacy approach to the career development of women. *Journal of Vocational Behavior*, 18(3), 326-339. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(81\)90019-1](https://doi.org/10.1016/0001-8791(81)90019-1)
- Hair, J. F., L.D.S. Gabriel, M., Da Silva, D., & Braga Junior, S. (2019). Development and validation of attitudes measurement scales: Fundamental and practical aspects. *RAUSP Management Journal*, 54(4), 490-507. <https://doi.org/10.1108/rausp-05-2019-0098>
- Hoogsteen, T. J. (2024). Affective States: A Neglected Construct in the Study of Efficacy. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 11(2), 182-190. <https://doi.org/10.14738/assrj.112.16490>
- Kaiser, H. F. (1974). An Index of Factorial Simplicity. *Psychometrika*, 39(1), 31-36. <https://doi.org/10.1007/BF02291575>
- Keqin Peng, Ding, L., Qihuang Zhong, Shen, L., Xuebo Liu, Zhang, M., Yuanxin Ouyang, & Dacheng Tao. (2023). *Towards Making the Most of ChatGPT for Machine Translation*. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.24416.97283>
- Kier, M. W., Blanchard, M. R., Osborne, J. W., & Albert, J. L. (2014). The Development of the STEM Career Interest Survey (STEM-CIS). *Research in Science Education*, 44(3), 461-481. <https://doi.org/10.1007/s11165-013-9389-3>
- Kiraly, D. (2000). *A social constructivist approach to translator education: Empowerment from theory to practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315760186>
- Kirov, V., & Malamin, B. (2022). Are Translators Afraid of Artificial Intelligence? *Societies*, 12(2), 70. <https://doi.org/10.3390/soc12020070>
- Läubli, S., Amrhein, C., Düggelein, P., Gonzalez, B., Zwahlen, A., & Volk, M. (2019). Post-editing productivity with neural machine translation: An empirical assessment of speed

- and quality in the banking and finance domain. *Proceedings of Machine Translation Summit XVII: Research Track*, 267–272. European Association for Machine Translation. <https://aclanthology.org/W19-6626/>
- Lent, R. W., & Brown, S. D. (2019). Social cognitive career theory at 25: Empirical status of the interest, choice, and performance models. *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103316. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2019.06.004>
- Lent, R. W., Brown, S. D., & Hackett, G. (1994). Toward a Unifying Social Cognitive Theory of Career and Academic Interest, Choice, and Performance. *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79-122. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1994.1027>
- Lent, R. W., Hackett, G., & Brown, S. D. (2002). *Social cognitive career theory*. 4, 255-311. https://www.researchgate.net/publication/306145850_Social_cognitive_career_theory
- Łukasik, M. (2024). The Future of the Translation Profession in the Era of Artificial Intelligence. Survey Results from Polish Translators, Translation Trainers, and Students of Translation. *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*, 48(3), 25-39. <https://doi.org/10.17951/lsmll.2024.48.3.25-39>
- McDonough, E., Sawyer, K. S., Wilks, J., & Jacque, B. (2021). *Students' Attitudes Surrounding STEM: A Social Cognitive Career Theory Instrument for High School*. Scientific Communication and Education. <https://doi.org/10.1101/2021.11.29.470294>
- Moneus, A. M., & Sahari, Y. (2024). Artificial intelligence and human translation: A contrastive study based on legal texts. *Heliyon*, 10(6), e28106. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e28106>
- Moorkens, J., & Guerbero Arenas, A. (2024). Chapter 4 Artificial intelligence, automation and the language industry. In G. Massey, M. Ehrensberger-Dow, & E. Angelone (Red.), *Handbook of the Language Industry* (pp. 71-98). De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110716047-005>
- Morán, A. B. L., Navarro, A. M. A., Rivas, S. A. R., & Nallely, G. R. (2022). *Freshmen's stereotypes about the translation career*. 2(1), pp.397-428. https://www.researchgate.net/publication/361424814_Freshmen's_stereotypes_about_the_translation_career

- Onderwijskiezer. (2024.). *Toegepaste taalkunde - Academische bachelor*.
https://www.onderwijskiezer.be/v2/hoger/hoger_detail.php?richting=226
- Peters, E. (2024). Talen studeren in tijden van AI (Elke Peters). *Faculteit Letteren, KU Leuven*.
<https://www.arts.kuleuven.be/nieuws/talen-studeren-in-tijden-van-ai-elke-peters>
- Pym, A., & Torres-Simón, E. (2021). Is automation changing the translation profession? *International journal of the sociology of language*, 2021(270), 39-57.
<https://ddd.uab.cat/record/275334>
- Ray, P. P. (2023). ChatGPT: A comprehensive review on background, applications, key challenges, bias, ethics, limitations and future scope. *Internet of Things and Cyber-Physical Systems*, 3, 121-154. <https://doi.org/10.1016/j.iotcps.2023.04.003>
- Roller, S. A., Lampley, S. A., Dillihunt, M. L., Benfield, M. P. J., Gholston, S. E., Turner, M. W., & Davis, A. M. (2020). Development and Initial Validation of the Student Interest and Choice in STEM (SIC-STEM) Survey 2.0 Instrument for Assessment of the Social Cognitive Career Theory Constructs. *Journal of Science Education and Technology*, 29(5), 646-657. <https://doi.org/10.1007/s10956-020-09843-7>
- Sh, B. (2019). Social Cognitive Career Theory (SCCT) Questionnaire for reference. Unpublished. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.16578.86726>
- Sharif, A., Gurbuz, E., & Ay, S. (2023). The impact of AI on employment and jobs: A comprehensive analysis. *Proceedings of London International Conferences*, 8, 173-178.
<https://doi.org/10.31039/plic.2023.8.179>
- Shi, Y., Xu, H., Kwok, H. L., & Liu, K. (2024). *ChatGPT in professional translation: A double-edged sword—Insights from Chinese translators on capabilities, concerns, and future prospects*.
https://www.researchgate.net/publication/385002420_ChatGPT_in_professional_translation_A_double-edged_sword_-_Insights_from_Chinese_translators_on_capabilities_concerns_and_future_prospects
- Slagboom, B. (2024). AI leidt tot dalende omzet bij vertalers: ‘De tarieven kelderen’. *NOS*.
https://nos.nl/artikel/2536255-ai-leidt-tot-dalende-omzet-bij-vertalers-de-tarieven-kelderen?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR068oTv5hefLfBH_7_HKvoGNApheEoRo4JGSn2KttiOGHLOdQwicIZm3lo_aem_GbZgROysyzt1ouBkDtxq3g

- Song, Z., & Chathoth, P. K. (2008). Career Choice Goals: The Contribution of Vocational Interests, Contextual Support, and Contextual Barrier: 职业兴趣、环境支持与障碍对职业选择目标的影响研究. *Journal of China Tourism Research*, 4(1), 98-123. <https://doi.org/10.1080/19388160802099923>
- Stap, D., & Araabi, A. (2023). ChatGPT is not a good indigenous translator. *Proceedings of the Workshop on Natural Language Processing for Indigenous Languages of the Americas (AmericasNLP)*, 163-167. <https://doi.org/10.18653/v1/2023.americasnlp-1.17>
- Storey, V. C., Yue, W. T., Zhao, J. L., & Lukyanenko, R. (2025). *Generative Artificial Intelligence: Evolving Technology, Growing Societal Impact, and Opportunities for Information Systems Research* (Versie 1). arXiv. <https://doi.org/10.48550/ARXIV.2503.05770>
- Taalunie. (2025). *Uitgangspunten vertaalbeleid Taalunie 2023-2025: De bijdrage van de Taalunie aan een gezonde vertaalsector in en uit het Nederlands*. <https://taalunie.org/publicaties/221/visietekst-vertaalslag-en-uitgangspunten-vertaalbeleid-2023-2025>
- Tavakol, M., & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55. <https://doi.org/10.5116/ijme.4dfb.8dfd>
- Thomas More. (z.d.-a). *Bachelor in Organisatie & Management (Geel): academiejaar 2023-2024*. https://onderwijsaanbodkempem.thomasmore.be/2023/opleidingen/n/SC_51260637.htm#bl=03
- Thomas More. (z.d.-b). *Bachelor in Organisatie & Management (Geel): academiejaar 2024-2025*. https://onderwijsaanbodkempem.thomasmore.be/2024/opleidingen/n/SC_51260637.htm#bl=01,04
- UCLL Hogeschool. (z.d.-a). *Bachelor in organisatie & management: academiejaar 2022-2023*. https://onderwijsaanbod.limburg.ucll.be/2022/opleidingen/n/CQ_51846419.htm
- UCLL Hogeschool. (z.d.-b). *Bachelor in organisatie & management: academiejaar 2023-2024*. https://onderwijsaanbod.limburg.ucll.be/2023/opleidingen/n/CQ_51846419.htm

- Universiteit Antwerpen. (z.d.). *Bachelor Toegepaste Taalkunde: Studieprogramma*.
<https://www.uantwerpen.be/nl/studeren/aanbod/alle-opleidingen/toegepaste-taalkunde-studeren/bachelor/studieprogramma/>
- Universiteit Gent. (z.d.). *Taaltechnologie aan de UGent*.
<https://www.ugent.be/lw/vtc/nl/taaltechnologie>
- van Egdom, G.-W., & Hartkamp, E. (2023). *Generative AI and machine translation*.
https://netherlands.representation.ec.europa.eu/system/files/2024-02/Lesmodule%20Generatieve%20AI%20en%20MT.EN_.pdf
- Vandekeybus, B. (2024). Steeds minder studenten kiezen in Antwerpen voor vertaal- en tolkopleiding : "Foute perceptie dat AI alles gaat overnemen". *VRT NWS*.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/01/31/aantal-studenten-in-vertaal-en-tolkopleiding-op-tien-jaar-tijd/>
- Vanmassenhove, E., Shterionov, D., & Way, A. (2019). *Lost in Translation: Loss and Decay of Linguistic Richness in Machine Translation* (Versie 1). arXiv.
<https://doi.org/10.48550/ARXIV.1906.12068>
- Vlaanderen Onderwijs & Vorming. (z.d.). *Inschrijvingen - Hoger Onderwijs: Evolutie inschrijvingen opgesplitst naar huidige instelling*. <https://onderwijs-tableau.vlaanderen.be/t/EXTERN/views/DataloepInschrijvingenHogerOnderwijs/HOEvolutie?%3Aembed=y&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y>
- Vlaanderen. (z.d.). *AI en persoonsgegevens*. <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie/domeinen/ai-en-persoonsgegevens>
- Wang, D., Liu, X., & Deng, H. (2022). The perspectives of social cognitive career theory approach in current times. *Frontiers in Psychology*, 13, 1023994.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1023994>
- Wang, L. (2023). The Impacts and Challenges of Artificial Intelligence Translation Tool on Translation Professionals. *SHS Web of Conferences*, 163, 02021.
<https://doi.org/10.1051/shsconf/202316302021>
- Zhang, W., Li, A. W., & Wu, C. (2025). University students' perceptions of using generative AI in translation practices. *Instructional Science*. <https://doi.org/10.1007/s11251-025-09705-y>

9 Bijlage

9.1 Bijlage 1: Enquête

Achtergrondinformatie

1. Aan welke universiteit volg je de bachelor Toegepaste Taalkunde?

- ☐ KU Leuven
- ☐ UAntwerpen
- ☐ UGent
- ☐ VUB

2. Wat zijn jouw werktalen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Arabisch
- ☐ Chinees
- ☐ Duits
- ☐ Engels
- ☐ Frans
- ☐ Italiaans
- ☐ Nederlands
- ☐ Russisch
- ☐ Spaans

☐

Turks

☐

Andere: _____

3. Overweeg je na je bachelor een master in het vertalen?

☐

Ja

☐

Misschien

☐

Nee, ik verkies een andere opleiding.

☐

Nee, ik volg andere persoonlijke doelen.

☐

Weet ik niet.

Display this question:

If 3. = Nee, ik verkies een andere opleiding.

Or 3. = Misschien

4. Welke andere opleiding(en) verkies je?

5. Ik zie mezelf werken als vertaler.

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet.

6. Licht je antwoord toe.

7. Zou je anderen aanraden om vertaler te worden?

- ☐ Ja
- ☐ Eerder wel.
- ☐ Eerder niet.
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet.

8. Licht je antwoord toe.

9. Heb je ervaring als vertaler? (Bijvoorbeeld: vaste job, vrijwilligerswerk, stages, studentenjob, ...)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Andere

Display this question:

If 9. != Nee

10. Licht je ervaring(en) toe.

11. Wanneer gebruik je automatische vertaaltools voor vertaaltaken aan de universiteit?

- ☐ Altijd
- ☐ Soms
- ☐ Nooit

Display this question:

If 11. != Nooit

12. Welke automatische vertaaltools gebruik je voor vertaaltaken aan de universiteit? (Bijvoorbeeld: DeepL, ChatGPT, Reverso, ...)

Zelfeffectiviteit

13. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Ik vind mijn vertalingen kwalitatief beter wanneer ik <u>geen</u> machinevertaling gebruik.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De vertaalmethoden die ik aan de universiteit leer, zoals bijvoorbeeld het aanpassen van uitdrukkingen uit de brontaal naar equivalenten in de doeltaal, worden niet weerspiegeld in machinevertalingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan spellings- en grammaticale fouten in gegenereerde vertalingen herkennen, zonder gebruik te maken van generatieve AI	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(zoals ChatGPT) of machinevertaling (zoals DeepL) om ze te vinden.						
Ik kan ook onder hoge werkdruk kwaliteitsvolle vertalingen leveren zonder dat ik daarbij machinevertaling gebruik.	O	O	O	O	O	O
Ik kan makkelijk vertaaloplossingen bedenken, zonder dat ik hiervoor beroep moet doen op machinevertaling.	O	O	O	O	O	O

14. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Wanneer ik twijfel over de schrijfwijze in mijn vertalingen, zoek ik zelf naar oplossingen en vermijd ik machinevertaling of generatieve AI hierbij te gebruiken.	O	O	O	O	O	O

Het gebruik van machinevertaling bij vertaaltaken vermindert mijn <u>vertaal</u> vaardigheden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het gebruik van machinevertaling bij vertaaltaken vermindert mijn <u>taal</u> vaardigheden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verlies creativiteit door machinevertaling en generatieve AI te gebruiken bij vertaaltaken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Uitkomstverwachtingen

15. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Het vertaalberoep wordt erkend in de maatschappij.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vertaalberoep biedt in tijden van AI kansen om bij te dragen aan de maatschappij.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vertaalberoep is aantrekkelijker geworden door automatische vertaaltools en generatieve AI.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Er is een grote vraag naar vertalers in tijden van AI.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vertaalberoep biedt financiële stabiliteit, ondanks de opkomst van AI.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Het vertaalberoep biedt mogelijkheden voor persoonlijke groei, zelfs met de opkomst van AI.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Studenten die uitblinken in vertaallessen, zullen erkend worden als vertaler, ondanks de groeiende rol van AI.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een vertaler levert betere vertalingen dan automatische vertaaltools.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaalvaardigheden gecombineerd met technologische kennis bieden een concurrentievoordeel in de vertaalindustrie.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De kansen om als vertaler aangenomen te worden zijn groot.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Hoe zie je de rol van AI in de toekomst van het vertaalberoep? (Meerdere antwoorden mogelijk)

☐

Als vervanging van het beroep.

☐

Als een tool die taken overneemt en het beroep verandert.

☐

Geen invloed.

☐

Andere redenen.

18. Waarom koos je voor de optie(s) uit de vorige vraag?

19. Welke vertaalvaardigheden zal AI in de toekomst niet vervangen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ AI zal alle menselijke vertaalvaardigheden vervangen.
- ☐ Technische vaardigheden (bijv. gebruik van vertaal- en vertaalbeheersoftware, ...)
- ☐ Projectmanagement (bijv. beheer van klantenbestand, factureren, optimaliseren van vertaaltechnologieën, ...)
- ☐ Post-editingvaardigheden
- ☐ Kennis van juridische en ethische aspecten (bijv. auteursrechten, privacywetgeving, ethische overwegingen, ...)
- ☐ Taal- en cultuorkennis
- ☐ Communicatievaardigheden (bijv. onderhandelen, onderhouden van klantenrelaties, vertaalkeuzes uitleggen, samenwerking, ...)
- ☐ Vakkennis (bijv. technisch, medisch, juridisch vakjargon, ...)
- ☐ Creatieve vaardigheden (bijv. vertalen literaire teksten, marketingteksten of reclamecampagnes, ...)
- ☐ Taalbeheersing (bijv. registers, genres, zinsconstructies, ...)
- ☐ Onderzoeksvaardigheden (bijv. juiste terminologie vinden, achtergrondonderzoek uitvoeren voor specifieke vertaalopdrachten)
- ☐ Andere: _____

Leerervaringen

20. Eerdere prestaties: in hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Docenten geven mij positieve feedback op vertaaltaken waarbij ik gebruik heb gemaakt van machinevertaling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Docenten geven mij positieve feedback op vertalingen zonder dat ik gebruik heb gemaakt van machinevertaling.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik behaal bovengemiddelde scores op vertaaltaken of -examens als ik machinevertaling gebruik.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik behaal bovengemiddelde scores op vertaaltaken of -examens als ik <u>geen</u> machinevertaling gebruik.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. observerend leren: in hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Docenten gebruiken machinevertaling voor vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het vertaalberoep versterkt.	O	O	O	O	O	O
Vertaalprofessionals gebruiken machinevertaling voor vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het beroep versterkt.	O	O	O	O	O	O
Medestudenten gebruiken machinevertaling bij vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het beroep versterkt.	O	O	O	O	O	O

22. Sociale aanmoediging: in hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Mijn docenten benadrukken dat automatische vertaaltools en generatieve AI nuttig zijn voor vertaalwerk, wat mijn visie op het beroep versterkt	O	O	O	O	O	O
Mijn docenten moedigen automatische vertaaltools en generatieve AI aan bij vertaalopdrachten, wat mijn visie op het beroep versterkt.	O	O	O	O	O	O
De opleiding moedigt de studenten aan om automatische vertaaltools en generatieve AI te gebruiken.	O	O	O	O	O	O
De opleiding doet me geloven dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers zullen vervangen, wat mijn visie op het beroep negatief beïnvloedt.	O	O	O	O	O	O

Medestudenten denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt.	O	O	O	O	O	O
Mijn naasten denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt.	O	O	O	O	O	O
Media beweren dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt.	O	O	O	O	O	O
Hoewel mensen denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI het vertaalberoep overnemen, geloof ik er niet in.	O	O	O	O	O	O

Ik zou me gerustgesteld voelen om te weten dat vertaalprofessionals automatische vertaaltools en generatieve AI als hulpmiddel gebruiken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Interesses

23. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Ik vind vertalen leuk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind lessen en gastcolleges over vertalen interessant.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik leer graag nieuwe vertaalvaardigheden en -technologieën aan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil graag deelnemen aan extracurriculaire activiteiten over vertalen (bijv. workshops, netwerkevents, ...).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou graag samenwerken met vertalers.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben geïnteresseerd in	☐	☐	☐	☐	☐	☐

een carrière als vertaler.						
----------------------------	--	--	--	--	--	--

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Ik vind vertalen leuk.	O	O	O	O	O	O
Ik vind lessen en gastcolleges over vertalen interessant.	O	O	O	O	O	O
Ik leer graag nieuwe vertaalvaardigheden en -technologieën aan.	O	O	O	O	O	O
Ik wil graag deelnemen aan extracurriculaire activiteiten over vertalen (bijv. workshops, netwerkevents, ...).	O	O	O	O	O	O
Ik zou graag samenwerken met vertalers.	O	O	O	O	O	O
Ik ben geïnteresseerd in een carrière als vertaler.	O	O	O	O	O	O

Keuzedoelen

24. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
--	--------------------	------------------	----------	----------------	-----------------	-----------------

Ik wil graag vertaler worden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil een master in het vertalen volgen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaalwerk sluit aan bij mijn interesses en persoonlijkheid.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben van plan talenkennis en vertaalvaardigheden te gebruiken in mijn carrière als vertaler.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na mijn afstuderen zal ik naar een baan in de vertaalindustrie zoeken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ondanks het idee dat AI het beroep overneemt, blijf ik streven naar mijn gewenste baan als vertaler.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keuzeacties

25. In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen?

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Neutraal	Eerder eens	Helemaal mee	Weet ik niet
Ik zal een master in het vertalen volgen om vertaler te worden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik bereid me voor om vertaler te worden (via studentenjobs, workshops, conferenties over vertalen, ...).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik werk hard aan mijn taal- en vertaalvaardigheden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik werk hard tijdens vertaallessen om me voor te bereiden op het vertaalberoep.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik neem deel aan extracurriculaire activiteiten over vertalen (bijv. workshops, netwerkevents, ...).	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik versterk mijn technologische vaardigheden die nodig zijn in het vertaalberoep.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vraag hulp bij vertaal- en technologische obstakels.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik evalueer regelmatig mijn vertaalcompetenties, bijvoorbeeld door feedback van docenten, medestudenten, ...	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Hoe beïnvloeden de automatische vertaaltools en generatieve AI je keuze voor een master in het vertalen?

- ☐ Geen invloed
- ☐ Weinig invloed
- ☐ Neutraal
- ☐ Enige invloed
- ☐ Grote invloed

27. Hoe beïnvloeden de automatische vertaaltools en generatieve AI je keuze voor een vertaalberoep?

- ☐ Geen invloed
- ☐ Weinig invloed
- ☐ Neutraal
- ☐ Enige invloed
- ☐ Grote invloed

28. Welke voordelen ervaar je met automatische vertaaltools en generatieve AI in vertaaltaken? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Hoge efficiëntie
- ☐ Consistentie in vertalingen
- ☐ Lage werklast en -druk
- ☐ Begrijpen van complexe teksten
- ☐ Inspiratie verzamelen
- ☐ Andere: _____

29. Welke nadelen ervaar je met automatische vertaaltools en generatieve AI in vertaaltaken? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Gebrek aan culturele nuances
- ☐ Maakt veel spelfouten
- ☐ Maakt veel grammaticale fouten
- ☐ Beperkte creativiteit
- ☐ Privacy- en veiligheidsrisico's
- ☐ Ethische dilemma's
- ☐ Andere: _____

30. Heb je nog meningen of opmerkingen over de invloed van machinevertaling of generatieve AI op het vertaalberoep? (Optioneel)

31. Ik ga akkoord dat Davina Ferraris (enquêtrice) contact met mij opneemt voor aanvullende vragen die ik naar keuze schriftelijk of mondeling kan beantwoorden. Mijn antwoorden blijven anoniem en worden uitsluitend voor onderzoeksdoeleinden gebruikt.

- ☐ Akkoord
- ☐ Niet akkoord

Display this question:

If Q32 = Akkoord

32. Davina kan contact met mij opnemen via het e-mailadres:

9.2 Bijlage 2: Geïnformeerde toestemming

Beste deelnemer

Deze enquête maakt deel uit van een masteronderzoek naar de invloed van machinevertaling en generatieve artificiële intelligentie op de percepties van derdejaarsstudenten Toegepaste Taalkunde aan Vlaamse universiteiten over het vertaalberoep.

Door deel te nemen aan deze enquête, ga je akkoord met het gebruik van de verzamelde gegevens voor dit onderzoek. Deelname is vrijwillig, volledig anoniem en vertrouwelijk. Je kunt de enquête op elk moment beëindigen.

De vragen zijn bedoeld om je mening en ervaringen te verzamelen over machinevertaling, generatieve AI en het vertaalberoep. De enquête duurt ongeveer 10 minuten.

Als je akkoord gaat, kun je de enquête starten.

Alvast bedankt voor je deelname!

9.3 Bijlage 3: Samenvattende tabel van verwijderde en behouden Likertschaalvragen per SCCT-variabele

Variabele	Subvariabelen	Code	Item
Vraag 13 en 14: zelfeffectiviteit (ZE)		ZE1	Ik vind mijn vertalingen kwalitatief beter wanneer ik geen machinevertaling gebruik.
		ZE2 (verwijderd)	De vertaalmethoden die ik aan de universiteit leer, zoals bijvoorbeeld het aanpassen van uitdrukkingen uit de brontaal naar equivalenten in de doeltaal, worden niet weerspiegeld in machinevertalingen.
		ZE3 (verwijderd)	Ik kan spellings- en grammaticale fouten in gegenereerde vertalingen herkennen, zonder gebruik te maken van generatieve AI (zoals ChatGPT) of machinevertaling (zoals DeepL) om ze te vinden.
		ZE4	Ik kan ook onder hoge werkdruk kwaliteitsvolle vertalingen leveren zonder dat ik daarbij machinevertaling gebruik.
		ZE5	Ik kan makkelijk vertaaloplossingen bedenken, zonder dat ik hiervoor beroep

			moet doen op machinevertaling.
		ZE6	Wanneer ik twijfel over de schrijfwijze in mijn vertalingen, zoek ik zelf naar oplossingen en vermijd ik machinevertaling of generatieve AI hierbij te gebruiken.
		ZE7 (verwijderd)	Het gebruik van machinevertaling bij vertaaltaken vermindert mijn vertaalvaardigheden.
		ZE8 (verwijderd)	Het gebruik van machinevertaling bij vertaaltaken vermindert mijn taalvaardigheden.
		ZE9 (verwijderd)	Ik verlies creativiteit door machinevertaling en generatieve AI te gebruiken bij vertaaltaken.
		ZE10 (verwijderd)	Ik ontwikkel taal- en vertaalvaardigheden zonder negatieve invloed van machinevertaling.
Vraag 15 en 16: uitkomstverwachtingen (UV)		UV1	Het vertaalberoep wordt erkend in de maatschappij.
		UV2 (verwijderd)	Het vertaalberoep biedt in tijden van AI kansen om bij te dragen aan de maatschappij.
		UV3	Het vertaalberoep is aantrekkelijker geworden door

			automatische vertaaltools en generatieve AI.
		UV4 (verwijderd)	Er is een grote vraag naar vertalers in tijden van AI.
		UV5	Het vertaalberoep biedt financiële stabiliteit, ondanks de opkomst van AI.
		UV6 (verwijderd)	Het vertaalberoep biedt mogelijkheden voor persoonlijke groei, zelfs met de opkomst van AI.
		UV7	Studenten die uitblinken in vertaallessen, zullen erkend worden als vertaler, ondanks de groeiende rol van AI.
		UV8 (verwijderd)	Een vertaler levert betere vertalingen dan automatische vertaaltools.
		UV9 (verwijderd)	Vertaalvaardigheden gecombineerd met technologische kennis bieden een concurrentievoordeel in de vertaalindustrie.
		UV10	De kansen om als vertaler aangenomen te worden zijn groot.
Vraag 20, 21 en 22: leerervaringen (LE)	Vraag 20: Eerdere prestaties	LE1 (verwijderd)	Docenten geven mij positieve feedback op vertaaltaken waarbij ik gebruik heb gemaakt van machinevertaling.
		LE2 (verwijderd)	Docenten geven mij positieve feedback op vertalingen

			zonder dat ik gebruik heb gemaakt van machinevertaling.
		LE3 (verwijderd)	Ik behaal bovengemiddelde scores op vertaaltaken of -examens als ik machinevertaling gebruik.
		LE4 (verwijderd)	Ik behaal bovengemiddelde scores op vertaaltaken of -examens als ik geen machinevertaling gebruik.
	Vraag 21: Observerend leren	LE5	Docenten gebruiken machinevertaling voor vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het vertaalberoep versterkt.
		LE6	Vertaalprofessionals gebruiken machinevertaling voor vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het beroep versterkt.
		LE7	Medestudenten gebruiken machinevertaling bij vertalingen, wat mijn vertrouwen in het voortbestaan van het beroep versterkt.
	Vraag 22: Sociale aanmoediging	LE8	Mijn docenten benadrukken dat automatische vertaaltools en generatieve AI nuttig zijn voor vertaalwerk, wat mijn visie op het beroep versterkt.

		LE9	Mijn docenten moedigen automatische vertaaltools en generatieve AI aan bij vertaalopdrachten, wat mijn visie op het beroep versterkt.
		LE10	De opleiding moedigt de studenten aan om automatische vertaaltools en generatieve AI te gebruiken.
		LE11 (verwijderd)	De opleiding doet me geloven dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers zullen vervangen, wat mijn visie op het beroep negatief beïnvloedt.
		LE12	Medestudenten denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt
		LE13	Mijn naasten denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt.
		LE14	Media beweren dat automatische vertaaltools en generatieve AI vertalers vervangen, wat mijn opvatting over het beroep negatief beïnvloedt.

		LE15 (verwijderd)	Hoewel mensen denken dat automatische vertaaltools en generatieve AI het vertaalberoep overnemen, geloof ik er niet in.
		LE16 (verwijderd)	Ik zou me gerustgesteld voelen om te weten dat vertaalprofessionals automatische vertaaltools en generatieve AI als hulpmiddel gebruiken.
Vraag 23: interesses (I)		I1	Ik vind vertalen leuk.
		I2	Ik vind lessen en gastcolleges over vertalen interessant.
		I3	Ik leer graag nieuwe vertaalvaardigheden en -technologieën aan.
		I4	Ik wil graag deelnemen aan extracurriculaire activiteiten over vertalen (bijv. workshops, netwerkevents, ...).
		I5	Ik zou graag samenwerken met vertalers.
		I6	Ik ben geïnteresseerd in een carrière als vertaler.
Vraag 24: keuzedoelen (KD)		KD1	Ik wil graag vertaler worden.
		KD2	Ik wil een master in het vertalen volgen.
		KD3	Vertaalwerk sluit aan bij mijn interesses en persoonlijkheid.

		KD4	Ik ben van plan talenkennis en vertaalvaardigheden te gebruiken in mijn carrière als vertaler.
		KD5	Na mijn afstuderen zal ik naar een baan in de vertaalindustrie zoeken.
		KD6	Ondanks het idee dat AI het beroep overneemt, blijf ik streven naar mijn gewenste baan als vertaler.
Vraag 25: keuzeacties (KA)		KA1	Ik zal een master in het vertalen volgen om vertaler te worden.
		KA2	Ik bereid me voor om vertaler te worden (via studentenjobs, workshops, conferenties over vertalen, ...).
		KA3	Ik werk hard aan mijn taal- en vertaalvaardigheden.
		KA4	Ik werk hard tijdens vertaallessen om me voor te bereiden op het vertaalberoep.
		KA5	Ik neem deel aan extracurriculaire activiteiten over vertalen (bijv. workshops, netwerkevents, ...).
		KA6	Ik versterk mijn technologische vaardigheden die nodig zijn in het vertaalberoep.

		KA7 (verwijderd)	Ik vraag hulp bij vertaal- en technologische obstakels.
		KA8 (verwijderd)	Ik evalueer regelmatig mijn vertaalcompetenties, bijvoorbeeld door feedback van docenten, medestudenten, ...

9.4 Bijlage 4: Exploratieve factoranalyse van SCCT-variabelen

Tabel 7

Resultaten van de exploratieve factoranalyse en itemselectie per SCCT-variabele

Variabele		PAF	Aantal items (N)	Aantal factoren	Verwijderde items	KMO	Toets van Bartlett $\chi^2(df)$	p-waarde
Zelfeffectiviteit (ZE)			4	1 factor	6 verwijderde items	.594	23,386 (df = 6)	p < .001
Items	ZE1	.601						
	ZE4	.556						
	ZE5	.602						
	ZE6	.605						
Uitkomstverwachtingen (UV)			5	1 factor	5 verwijderde items	.791	61,720 (df = 10)	p < .001
Items	UV1	.617						
	UV3	.816						
	UV5	.684						
	UV7	.789						
	UV10	.884						
Leerervaringen (LE)				3 factoren	8 verwijderde items	.728	131,047 (df = 28)	p < .001
Items	LE5	.956		7 items verwijderd: 4 van eerdere prestaties en 3 van sociale aanmoediging				
	LE6	.731						
	LE7	.825						
	LE8	.703						
	LE9	.957						

	LE10	.730						
	LE12	.347						
	LE13	.899						
	LE14	.609						
Interesses (I)					1 factor	Geen verwijderde items	.809	$p < .001$
Items	I1	.788						
	I2	.809						
	I3	.845						
	I4	.772						
	I5	.868						
	I6	.856						
Keuzedoelen (KD)				1 factor	Geen verwijderde items	.862	214,879 (df = 15)	$p < .001$
Items	KD1	.942						
	KD2	.953						
	KD3	.860						
	KD4	.794						
	KD5	.924						
	KD6	.869						
Keuzeacties (KA)			1 factor	1 verwijderd item	.781	78.210 (df = 10)	$< .001$	$p < .001$
Items	KA1	.855						
	KA2	.808						
	KA4	.673						
	KA5	.717						
	KA6	.763						

9.5 Bijlage 5: Gebruik van AI in de masterproef

Voor deze thesis zijn QuillBot en DeepL gebruikt om spellings- en grammaticale fouten te corrigeren. Hierbij is elke paragraaf in de prompt geplaatst en vervolgens door de tools verwerkt om de tekst te verbeteren. Niet alle verbeteringen die de tools aangaven, zijn toegevoegd in deze thesis.